

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra žurnalistiky

**Analýza zpravodajství Lidových novin o obětech
iráckého konfliktu mezi léty 2006-2009 se zaměřením
na probíhající změny v tomto období**

Bakalářská diplomová práce

Jakub ENGELMAJER

Vedoucí práce: Mgr. Marek LAPČÍK, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury. Tato bakalářská práce obsahuje 119 200 znaků.

V Olomouci dne

podpis _____

Abstrakt

Ve své bakalářské diplomové práci se zabývám zpravodajským pokrytím války v Iráku. Hlavním cílem mé práce je podat důkladnou analýzu zpravodajství deníku Lidové noviny o obětech iráckého konfliktu mezi léty 2007-2009 a zjistit, jak se vyvíjelo zpravodajství v uvedeném období. Prostřednictvím kvantitativní obsahové analýzy mám úmyslu odpovědět na následující výzkumné otázky: Mění se úroveň zájmu médií o oběti irácké války, a pokud ano, do jaké míry? Jak velký mediální prostor byl vyhrazen obětem iráckého konfliktu na začátku a na konci sledovaného období? Dostává se určitým kategoriím obětí, definovaným například na základě jejich národnosti či povolání, více mediálního prostoru než jiným? Provedená analýza sleduje níže zvolené proměnné: počet obětí, poměr počtu obětí uvedených ve zpravodajství LN s jejich celkovým počtem, počet článků a jejich umístění, velikost článků i velikost vzhledem k jednotlivým obětem, množství přiložených fotografií, jejich rozměry a původ článku. Za vedlejší cíl bylo, kvůli přímému vlivu měnících se místních podmínek na počet obětí a zpravodajství LN, označeno přiblížení transformace situace v Iráku. V práci je přiblížena místní situace, podána analýza této transformace a určeny hlavní faktory stojící za těmito změnami. Součástí této práce je také porovnání vývoje zpravodajství LN mezi lety 2003-6 a obdobím let 2007-2009. Práce je časově zařazena do rozmezí let 2003 až 2009, přičemž hlavní analytická část této práce se soustředí na zpravodajství LN po roce 2006.

Klíčová slova:

Irácká válka, oběti, Lidové noviny, zpravodajství, obsahová analýza, články o obětech, parametry článků

Abstract

In this bachelor thesis I deal with the news coverage of the Iraq War. The main aim of my work is to provide a thorough analysis of newspaper coverage of the Czech Lidové noviny newspaper about the victims of the Iraq War between 2007-2009 and find out how it developed in that period. Using the quantitative content analysis I intent to answer the following research questions: Is the level of media attention for the victims of the Iraq war changing? How much media space has been reserved for victims of the Iraq conflict at the beginning and end of the monitored period? Do specific categories of victims, defined for example on the basis of their nationality or profession, acquire more media space than the others? The analysis studies the following variables: number of victims, the ratio of the number of victims listed in LN news coverage with their total number, number of articles and their location, the size of articles, the number of attached photos, their size and the origin of the articles. The secondary objective was to analyze the transformation of the general situation in Iraq. Part of this work also deals with the comparison of the 2003-2006 and the 2007-2009 periods. This bachelor thesis concerns with the period of 2003-2009 but the main analytical part of this work focuses on the news coverage of Lidové noviny newspaper between 2007 and 2009.

Key words:

Iraq War, casualties, Lidové noviny newspaper, news coverage, content analysis, articles concerning casualties, article features

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Metodika práce.....	6
2.1 Kvantitativní obsahová analýza	6
2.1.1 Možná negativa zvolené výzkumné metody	7
2.2 Výzkumný soubor dat	8
2.3 Jednotka analýzy	9
2.4 Sledované proměnné	11
3. Vývoj iráckého konfliktu	15
3.1 Transformace bezpečnostně-politického prostředí.....	15
3.2 Situace před ohlášením strategie Surge.....	17
3.3 Hlavní rysy nové strategie.....	18
3.4 Vývoj bezpečnostní situace v letech 2007 a 2008.....	20
3.5 Důvod transformace poměrů v Iráku.....	23
4. Analýza zpravodajství o obětech irácké války	27
4.1 Počet obětí ve zprávách versus počet skutečných obětí	27
4.2 Množství reportovaných obětí vzhledem k jejich celkovému počtu.....	30
4.3 Počet článků o obětech a jejich umístění.....	31
4.4 Velikost článků o obětech	34
4.5 Porovnání velikosti článku s počtem obětí.....	36
4.6 Přítomnost fotografie v člancích	38
4.7 Původ článků – autorský nebo převzatý agenturní.....	40
4.8 Porovnání věnovaného prostoru obětem podle jejich národnosti a povolání.....	41
4.9 Kvalitativní část.....	45
4.9.1 Přítomnost fotografie v člancích	45
4.9.2 Původ článků	46
4.9.3 Téma článku o obětech – monotematický nebo polytematický?	46
4.9.4 Komparace výzkumu 2007-2009 a 2003-2006	47
5. Závěr.....	52
Seznam literatury.....	55
Tištěné zdroje	55
Internetové zdroje.....	57
Přílohy	60

1. Úvod

Ve své bakalářské diplomové práci se zabývám zpravodajským pokrytím války v Iráku. Jde o téma vysoce aktuální, neboť tento konflikt stále probíhá. Hlavním cílem mé práce je podat důkladnou analýzu zpravodajství¹ deníku Lidové noviny (dále jen LN) o obětech iráckého konfliktu mezi léty 2007-2009 a zjistit, jak se vyvíjelo zpravodajství v uvedeném období. V návaznosti na hlavní cíl této práce formuluji následující výzkumné otázky: Mění se úroveň zájmu médií o oběti irácké války, a pokud ano, do jaké míry? Jak velký mediální prostor byl vyhrazen obětem iráckého konfliktu na začátku a na konci sledovaného období? Dostává se určitým kategoriím obětí, definovaným například na základě jejich národnosti či povolání, více mediálního prostoru než jiným?

Výše uvedené výzkumné otázky se pokusím zodpovědět prostřednictvím vypracování kvantitativní obsahové analýzy zpravodajství LN, jenž bude sledovat níže zvolené proměnné, a interpretací dosažených závěrů. Analýza bude tvořena rozborem formy, obsahu a rozsahu zpravodajství LN ve sledovaném období. Mezi zkoumané proměnné této analýzy byl zařazen počet obětí, poměr počtu obětí uvedených ve zpravodajství LN s jejich celkovým počtem, počet článků a jejich umístění, velikost článků i velikost vzhledem k jednotlivým obětem, množství přiložených fotografií, jejich rozměry a původ článku². Zaměřím se na změny sledovaných proměnných, určím trendy vývoje těchto změn a dosažené výsledky porovnáám s výsledky z období 2003-2006. Práce je časově zařazena do rozmezí let 2003 až 2009, přičemž hlavní analytická část této práce se soustředí na zpravodajství LN po roce 2006. O problematiku iráckého konfliktu se dlouhodobě zajímám a věřím, že mi mé znalosti umožní toto téma v bakalářské práci kvalitně zpracovat. Již několik let sleduji zpravodajství o tomto konfliktu jak v zahraničních, tak i českých médiích, a to mě přivedlo k myšlence pokusit se hlouběji porozumět vývoji zpravodajství o obětech irácké války.

Práce je rozčleněna na úvod, závěr a do tří hlavních kapitol. První kapitolou je úvod, jenž vymezuje téma a cíl práce, předkládá rozbor literatury a představuje teorii zpravodajských hodnot. Kapitola číslo dva se soustředí na konkretizaci metody použité pro vypracování této bakalářské práce. Při volbě metody jsem se řídil především vybraným

¹ V práci vycházím z definice Tomáše Trampoty, jenž uvádí, že zpravodajství je „nabízení informací (tj. zpráv) o rozmanitých událostech, které by mohly být pro příjemce důležité, užitečné – nebo alespoň zajímavé.“

² Původem článku je zde myšleno, zda byl článek vytvořen či spoluvytvořen vlastními autory pracujícími v LN nebo byl článek převzat jako celek z některé ze zpravodajských agentur.

tématem práce. Obsahová analýza je vhodná ke zjištění mediálního zájmu o určité téma, protože jeho četnost výskytu v médiích ukazuje na zájem médií. (Krippendorff 2004: 59)

Ve třetí kapitole se zabývám transformací bezpečnostně-politického prostředí v Iráku v průběhu analyzovaného období. Přestože historie iráckého konfliktu není hlavním tématem předkládané práce, považuji nastínění vývoje konfliktu a uvedení do souvislostí s probíhajícími událostmi za nezbytné pro porozumění výsledkům mediální analýzy. Splnění hlavního cíle je tak možné prostřednictvím uskutečnění několika cílů vedlejších. V rámci třetí kapitoly zachytím situaci v Iráku v tomto období a charakterizuji transformaci místní situace. Dále budu sledovat její proměnu v čase, analyzovat důvody této změny a důsledky této změny na počty obětí. Čtvrtá kapitola podává vlastní analýzu zpravodajství LN a představuje hlavní analytickou část této práce. Součástí této kapitoly je také doplňující kvalitativní část a podkapitola porovnávací výsledky analýzy zpravodajství v letech 2003-2006 a 2007-2009. Poslední kapitolou této bakalářské práce je závěr, který podává zhodnocení provedené analýzy, shrnutí dosažených výsledků a předkládá také možnosti dalšího rozšíření tématu. S ohledem na předem určený rozsah práce a omezené prostředky jediného analytika bylo nutné omezit tuto práci pouze na zásadní fakta a aspekty významné pro zvolené téma práce. Ve své práci se například důkladněji nezabývám počtem a medializací osob raněných nebo otázkou řazení obětí v člancích. Ambicí mé práce proto není obsáhnout veškeré poznatky týkající se dané problematiky a provedená analýza tak může sloužit jako východisko pro další zkoumání tématu.

Při zpracování tohoto tématu využívám četnou literaturu zabývající se masovými médii a jejich analýzou. Problematika obsahové analýzy bývá zpracována hlavně v rámci komplexních prací věnujících se metodám analýzy masových médií a konkrétně obsahové analýze je často věnována jen malá část knihy. Monografie, které by se věnovaly pouze tomuto tématu, se vyskytují zřídka. Velmi užitečným zdrojem pro mě proto byla publikace Winfrieda Schulze a kolektivu *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Tato kniha mi pomohla vytvořit metodologickou kostru práce a poskytla mi důležitý náhled do problematiky. Dalším pro mě významným zdrojem, zabývajícím se danou výzkumnou technikou a metodikou práce, byla publikace Miroslava Dismana *Jak se vyrábí sociologická znalost*, Keitha Punche *Základy kvantitativního šetření* a Klause Krippendorffa *Content Analysis*. Hojně jsem také využíval literatury zabývající se obecně masovými médii, například monografií autorů Dennise McQuaila nebo Jiráka a Köpplové. Hlavním zdrojem pro mě přirozeně byl deník Lidové noviny, u nějž jsem prováděl vlastní výzkum zpravodajství.

Literatura, zabývající se problematikou války v Iráku, bývá většinou zaměřena na období samotné invaze, pádu režimu Saddáma Husajna a následujících několika let. Obdobím od roku 2007 a pozdějšími událostmi se tak z důvodu jejich aktuálnosti zpravidla nevěnuje. Literatura na toto téma je tak v českém jazyce značně omezená. Byl jsem proto nucen v práci využívat zdroje v anglickém jazyce, kde je naopak rozsáhlá. Z monografií, zabývajících se proměnou prostředí v Iráku ve sledovaných letech, bych zmínil monografie od Lindy Robinsonové, Thomase Rickse, Boba Woodwarda a Michaela Yona. V práci také hojně využívám internetových zdrojů zvláště kvůli aktuálnosti statistických dat a dostupnosti pramenů a literatury. Vždy jsem využíval buď oficiálních stránek institucí, neziskových organizací, uznávaných informačních portálů nebo think tanků. Při využívání zdrojů pocházejících z think tanků je samozřejmě nutné dohlížet na objektivitu sdělení.

Nedostatkem práce pak může být, že se mi nepodařilo získat první vydání knihy Klause Krippendorffa *Content analysis*. Uvedené vydání z roku 1980 jsem ovšem nahradil druhým vydáním této knihy z roku 2004. Celkově hodnotím množství dostupné literatury jako dostatečné, limity shledávám pouze v nedostatku česky psaných zdrojů zabývajících se situací v Iráku po roce 2006.

V práci využívám teorii zpravodajských hodnot³, která „odkazuje k obecně přijatým a ustáleným představám o tom, co bude publikum s ohledem na jeho skutečné zájmy a na základě závažnosti událostí, pravděpodobně zajímat.“ (McQuail 2007: 242) Jedná se tedy o určitá kritéria pro výběr zpráv do zpravodajství. Různé zdroje se liší v určování jednotlivých faktorů zpravodajské hodnoty, ale shodují se na jejich existenci. (srov. Trampota 2006: 24; McQuail 2007: 241; Jiráček, Köpplová 2003: 77 a Kunczik 1995: 119) Přestože byl termín zpravodajská hodnota⁴ poprvé použit už v roce 1922 Walterem Lippmanem, zásadní význam získalo pojetí zpravodajských hodnot autorů Johana Galtunga a Mari Rugeové z roku 1965, kteří určili 12 zpravodajských hodnot. (Kunczik 1995: 119-120) Jednalo se o frekvenci, práh pozornosti, jednoznačnost, význam, souznění, překvapení, kontinuitu, variaci, vztah k elitním národům, vztah k elitním osobám, personalizaci a negativitu. (Kunczik 1995: 120-22) Postupem času byly různými autory předkládány různé počty a názvy těchto faktorů. Zatímco McQuail rozlišuje deset „Primárních zpravodajských hodnot v západních médiích: rozměr

³ Alternativní definici předkládá například Jiráček a Köpplová: „Zpravodajskými hodnotami se rozumí všechny faktory, jež v daném období a daném sociálním a kulturním prostředí rozhodují o zařazení zprávy do zpravodajství a o způsobu jejího zpracování, tedy o tom, že nějaké téma či nějaká událost překročí práh pozornosti médií.“ (Jiráček, Köpplová 2003: 77)

⁴ V anglickém originálu označovány news value.

událostí, blízkost, jasnost, omezený časový rozměr, závažnost, souznění, personifikace, negativnost, významnost, drama a akce“ (McQuail 2007: 302), Burnsová považuje za základní zpravodajské hodnoty dopad, časový rozměr, blízkost, konflikt, naléhavost, novost a relativitu. (Burns 2004: 63-4) A zatímco Schulz rozlišuje šest faktorů tj. čas, blízkost, status, dynamika, valence a identifikaci, kupříkladu Ruß-Mohl k nim v současné době přidává ještě sedmý faktor možné prezentace v obrazech. (Ruß-Mohl, Bakičová 2005: 99-105) Bylo by možné přidat mnoho dalších kategorizací, ovšem v zásadě je jejich pojetí podobné. Zároveň platí, že čím více faktorů je u konkrétního incidentu přítomno a čím větší je jejich intenzita, tím spíše se stane zprávou. (Jirák, Köpplová 2003: 77)

Pokud aplikujeme výše uvedený koncept zpravodajských hodnot na zpravodajství LN o obětech irácké války v letech 2007-2009, můžeme očekávat menší mediální zájem oproti období 2003-2006. V první řadě postupem času klesá aktuálnost iráckého konfliktu, která je podle Ruß-Mohla „nejdůležitějším výběrovým kritériem“. (Ruß-Mohl, Bakičová 2005: 100) Válka v Iráku se stává běžnou a stejně tak se opakují důvody úmrtí jednotlivých obětí. Dlouhá doba trvání konfliktu tak snižuje jeho mediální atraktivitu. Všednost války současně snižuje další faktor dynamiky, protože jednotlivé události už nejsou pro publikum natolik překvapivé a nečekané. Přítomnost konfliktu by na druhou stranu měla být pro masmediální publikum zajímavá a zajišťovat po dobu pokračujícího násilí hodnotu zpráv o obětech v Iráku. Podobně by měl zajímat i faktor identifikace, protože se jedná o smrt lidských bytostí. Proces stahování vojenských jednotek, pokles počtu množství lidí zapojených v konfliktu a angažovanosti vlád zahraničních zemí by ovšem měl vést ke snížení mediálního zájmu. K tomuto poklesu se přidružuje také omezení politické a kulturní blízkosti konfliktu související se stažením jednotlivých zemí z Iráku v průběhu let 2007 až 2009. Například čeští vojáci se začali stahovat z Iráku v průběhu roku 2007 a své působení zde zakončili v polovině roku následujícího. (Wikipedia 2010) Podobný vývoj probíhal i u ostatních zemí a koncem června 2009 stáhly všechny země kromě USA své vojenské kontingenty. (U. S. Department of Defense 2009a) S tím souvisí i omezení zájmu a aktivit zahraničních zemí v rámci iráckého konfliktu.

Podle konceptu zpravodajských hodnot lze tedy očekávat, že se budou zprávy o obětech tohoto konfliktu ve zpravodajství objevovat s postupem času méně často, budou kratší, umístěné dále od předních stran deníku a budou obsahovat méně fotografických příloh. Je také možné předpokládat větší medializaci zahraničních obětí oproti obětem iráckého

původu. Do zpravodajství se tak nejspíš dostanou zprávy, které naruší pocitovanou všednost konfliktu. Incidenty něčím neobvyklé, něčím šokující a nové.

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu práce Mgr. Marku Lapčíkovi, Ph.D. za jeho toleranci, odborné vedení a cenné připomínky, kterými mi byl při zpracovávání této bakalářské diplomové práce nápomocen.

2. Metodika práce

Tato kapitola se zabývá metodikou využitou v provedené analýze zpravodajství LN. Přibližuje zvolenou výzkumnou techniku analýzy a zdůvodňuje tento výběr. Současně ovšem zmiňuje i nedostatky uvedené použité techniky. V kapitole je následně vymezen výzkumný soubor a obsahová jednotka analýzy. Dále jsou určeny sledované proměnné a způsoby jejich zaznamenávání a zpracování.

2.1 Kvantitativní obsahová analýza

Tato bakalářská práce vychází z obecného modelu empirického výzkumu, který je chápán jako „organizovaný, systematický a logický proces zkoumání používající empirické informace k zodpovězení otázek nebo k testování hypotéz.“ (Punch 2008: 18) S ohledem na zvolené téma a cíl práce byla k vypracování této práce zvolena výzkumná technika kvantitativní obsahové analýzy. Provedená analýza rozšiřuje zkoumaný soubor zpravodajství LN na období let 2007-2009 a navazuje na bakalářskou práci Zdenky Burešové.

Dle Puncheho „Kvantitativní znamená, že šetření je navrženo tak, aby přineslo numerická data měřením proměnných.“ (Punch 2008: 13) Vlastní techniku obsahové analýzy definuje průkopník této metody Bernald Berelson jako „objektivní, systematický a kvantitativní popis zjevného obsahu jakéhokoliv druhu.“ (Lamsler 1966: 126) Jedná se tedy o metodu nezávislou na osobě výzkumníka a provedenou dle určitých metodických postupů a kritérií. Její výhodou je možnost kontroly pomocí opakování zvoleného postupu a také schopnost zpracovávat aktuální mediální produkty. (Jirák a Köpplová 2009: 283) Krippendorff za specifickou výhodu obsahové analýzy považuje také to, že se jedná o techniku schopnou v mnoha směrech analyzovat relativně neorganizovaná data. (Krippendorff 2004: 44)

Zde užívaná tradiční obsahová analýza, vycházející z uvedené Berelsonovi definice, je považována Denisem McQuailem za „nejstarší, ústřední a stále nejpoužívanější metodu výzkumu“ (McQuail 2007: 308) a její uplatnění je velmi široké. I v českém odborném prostředí je považována za „standardní metodu popisu mediální produkce a hledání jejich převažujících rysů“ (Jirák a Köpplová 2009: 284) a například Miroslav Disman ji označuje za „jednu z nejproduktivnějších mezi ostatními technikami sběru informací.“ (Disman

2000: 174) Jednotliví autoři⁵ se ovšem shodují, že v průběhu analýzy je nutné dodržet kritéria validity a reliability. Existují dva základní předpoklady provádění obsahové analýzy, první je dostatečný rozsah zkoumaného vzorku a druhým je zajištění snadného rozlišení jednotek analýzy ve studovaném obsahu. (Schulz et al. 2004: 76) První podmínka je zajištěna poměrně dlouhým studovaným obdobím tří let, zatímco druhá je dodržena rozhodnutím zaměřit se na zpravodajské články.⁶ V celé analýze je také zapotřebí dodržovat stanovené metodické postupy a kritéria.

Samotné provedení obsahové analýzy zpravodajství LN o obětech ve válce v Iráku probíhalo v souladu s kroky výzkumného procesu dle Giddense. Každý výzkum zahrnuje stanovení výzkumného problému, posouzení dostupné literatury a dosavadních výsledků, formulování předmětu výzkumu, výběr výzkumné metody, vlastní provedení výzkumu, prezentace závěrů a v konečném důsledku také reakci na dosažené výsledky. (Giddens 1999: 505-508) Přirozeně se jedná o zjednodušení, ve skutečnosti od sebe jednotlivé stupně nejsou natolik striktně odděleny a nepostupují takto jednoznačně za sebou. (Giddens 1999: 509) Specifickým znakem tohoto výzkumného projektu bylo posouzení výsledků a navázání na analýzu Zdenky Burešové a prezentace závěrů v písemné podobě formou bakalářské práce. Práce využívá v podkapitole 4.9.4 také prvky komparativního výzkumu, když porovnává dosažené výsledky práce z let 2007-2009 s výzkumem období 2003-2006 autorky Zdenky Burešové. V uvedené kapitole se věnuji studiu dat vzešlých z výzkumu zpravodajství LN, jejichž interpretace popřípadě způsob získání není dostatečně strukturovaný a exaktní. Výsledky jsou tak příliš subjektivní a nedostatečně ověřitelné, což nedovoluje jejich zařazení do čistě kvantitativního výzkumu. V třetí kapitole pak využívám empiricko-analytický přístup, který dle mého názoru nejlépe umožňuje charakterizovat transformaci místní situace a dávám důraz na kritické zhodnocení užitých zdrojů a vlastních úvah.

2.1.1 Možná negativa zvolené výzkumné metody

Každá výzkumná metoda má ovšem své nedostatky. Jak zmiňuje McQuail, i před snahu o opak je každý soubor vybraných proměnných „nutně selektivní a potenciálně deformovaný.“ (McQuail 2007: 309) Současně může snaha o přílišné zachycení co největšího množství informací pomocí připojování dalších sledovaných kategorií vést až k přílišné rozsáhlosti, komplikovanosti a následnému omezení spolehlivosti. Krippendorff na druhé

⁵ Například Winfried Schulz, Denis McQuail nebo Klaus Krippendorff. Podrobněji o validitě a reliabilitě například kapitoly 11 a 13 v knize Content Analysis: Introduction to Its Methodology od Klause Krippendorffa.

⁶ Podrobněji o jednotce analýzy viz kapitola 2.3.

straně upozorňuje, že „snaha o dosažení vysoké reliability je náchylná k omezení validity“.⁷ (Krippendorff 2004: 213) Tato snaha totiž vede k potlačení lidmi vnímaných významů a konotací, čímž následně omezuje i validitu. Určitým omezením obsahové analýzy je také oddělení mediálního sdělení od jeho kontextu. (Jiráček, Köpplová 2009: 284)

2.2 Výzkumný soubor dat

Analýze bylo podrobena zpravodajství jednoho českého tištěného deníku Lidové noviny. Základní soubor jednotek byl časově ohraničen prvním lednem 2007 a posledním prosincem 2009, přičemž do analýzy byly zahrnuty i uvedené dny. Analyzován byl celý základní soubor a nebylo tedy nutné vybírat určitý vzorek. S přihlédnutím ke kompromisu mezi přiměřeností, spolehlivostí výzkumu a omezenými prostředky (Schulz et al. 2004: 35), bylo rozhodnuto soustředit na jedno tištěné periodikum LN a nepokoušet se o porovnání s několika deníky nebo dokonce různými audiovizuálními druhy médií. Taková rozsáhlá analýza je ovšem tematicky velice zajímavá a může být podnětem pro další zkoumání tématu.

Období tří let bylo zvoleno s ohledem na omezené možnosti jednoho výzkumníka, rozsahu bakalářské práce a také proto, aby umožnilo navázat na analýzu období 2003-2006 provedenou Zdenkou Burešovou. Navázání na výzkum Burešové umožní dlouhodobé porovnání vývoje prostoru věnovaného obětem irácké války a zájmu médií. Sledované období tří let 2007-2009 se také přesně kryje s obdobím Surge⁸ a jeho dopady. Bude tak možné sledovat změny místní bezpečnostní a politické situace a to, jakým způsobem se projeví v médiích.

V souladu s postupem použitým v předcházející práci byl do analýzy zpravodajství LN zahrnut jen základní zpravodajský sešit. Analyzovat celý redakční obsah není nutné, neboť máme zájem jen o určité obsahy, přesněji o zpravodajství o obětech v Iráku. Zahrnout mimořádné přílohy, páteční magazín Lidových novin nebo sešity B a C by bylo nadbytečné, protože se tematicky nezajímají o válku v Iráku, neinformují o ní a neobsahují zpravodajské články jako takové. Stejně jako v rozboru předchozího období se analýza nezabývá články označenými jako „publicistika“ a „názory“. Možnost relevantního porovnání obou studií také

⁷ [„In the pursuit of high reliability, validity tends to get lost.“] Vlastní překlad autora z anglického originálu.

⁸ V článku používám označení Surge pro politiku, která za války v Iráku (2003) zavedla navýšení amerických jednotek v Iráku a změnu taktiky. Byla ohlášena americkým prezidentem G. W. Bushem 10. 1. 2007 v projevu „The New Way Forward“. (White House. 2007) Podrobněji viz třetí kapitola.

usnadňuje, že mezi lety 2003 až 2009 nenastala žádná zásadní změna vzhledu a formátu deníku LN. Hlavní sešit měl v této době 12 až 14 stran a zahraniční rubrika se podle množství zpráv z domova a hospodářství nacházela na straně šest až 11.

2.3 Jednotka analýzy

V analýze byly sledovány všechny novinové zprávy uveřejněné v LN za uvedené období, které obsahují informace o obětech irácké války. Jednotkou analýzy byla tedy zvolena novinová zpráva. Jedná se o graficky ucelenou žurnalistickou jednotku, která je jednoduše rozlišitelná, což zvyšuje spolehlivost pracovního postupu a reliabilitu analýzy. (Schulz et al. 2004: 40-41) Vedle pojmu zpráva se ve studii často vyskytuje také pojem článek. Ten je uplatňován ve významu příspěvek a je zde užíván jako synonymum ke slovu zpráva. Analýza se nezabývá články označenými jako „publicistika“ a „názory“. Při zmínce o konkrétních článcích bylo užito vlastního výzkumu zpravodajství LN a v průběhu práce tak nebude nutné udávat zdroj. Povaha článku, tedy zda informuje jen o jednom tématu nebo i o jiné události, nebyla kvůli přílišné subjektivně a nedostatečné exaktnosti zahrnuta v kvantitativní části, ale byla zachycena v kvalitativní části.

Mezi sledované jednotky nebyly zařazeny zprávy, které referovaly vícekrát o stejném incidentu a uváděly stejný počet obětí. Sporné se ukázalo, zda a jak počítat opakovanou zprávu o jednom incidentu, která ovšem při každé příležitosti udává jiný (tj. narůstající) počet obětí. V takovém případě bylo rozhodnuto započítávat pouze nově zmíněné oběti oproti předchozím článkům.⁹

Články, v nichž byly oběti války v Iráku zmíněny pouze v rámci shrnutí dosavadního počtu obětí a které se v titulku i většině textu zabývaly jiným tématem, nebyly započítány do provedené analýzy.¹⁰ Započítávání rekapitulovaného počtu obětí by vedlo ke zkreslení výsledků analýzy a nevypovídaly by o zpravodajství o aktuálních obětech války. Počty obětí zmíněných v jednotlivém měsíci v LN by tak mohly být několikanásobně vyšší než skutečný počet obětí v tomto měsíci, například v březnu 2008 by se tak v LN objevilo místo 223 obětí 84 tisíc obětí. Celkových obětí přitom bylo v tomto měsíci nahlášeno 1020. Rekapitulace obětí nepojednává o určité konkrétní oběti a v souhrnu všech obětí počítá i oběti zemřelé

⁹ Tento případ nastal například u článků ze září a října 2007 týkajících se incidentu firmy Blackwater.

¹⁰ Například článek z 18. března 2008 o návštěvě amerického viceprezidenta v Iráku krátce v souhrnu zmínil i dosavadní počet padlých amerických vojáků a počet zemřelých Iráčanů.

mimo sledované období 2007-2009. Z těchto důvodů tedy nevyhovuje cíli analýzy sledování vývoje reportování LN o jednotlivých obětech irácké války v letech 2007-2009.

Protože ovšem analýza sleduje články o obětech aktuálních a nově uvedených ve zpravodajství, byly do analýzy započítány články, kde se kromě rekapitulovaného počtu obětí objevily i zprávy o obětech, o kterých se zpravodajství ještě nezmiňovalo. Tyto jednotlivé oběti byly započítány pod podmínkou, že nebyly z období staršího než jeden týden.¹¹ Často se také stávalo, že se jeden článek zabýval několika incidenty najednou. Tyto zprávy se však zabývaly událostmi posledních několika málo dní¹², nejednalo se tedy o rekapitulaci za dlouhé časové období. Uvedený metodický postup byl využit i v práci Zdenky Burešové. (Burešová 2008: 17)

Jako problematická se ukázala také otázka, zda mezi medializované oběti počítat také úmrtí na cholera a popravy bývalých vysokých představitelů režimu Saddáma Husajna. V průběhu analýzy bylo rozhodnuto tyto události započítávat. Přestože tyto případy vyplývaly z probíhajícího konfliktu jen sekundárně, ukazují na zájem médií o zemřelé v Iráku. Rozšíření nemoci bylo umožněno nedostatečnou kvalitou pitné vody a špatnou úrovní hygieny, která byla nepřímo důsledkem neuspokojivého bezpečnostního a politického prostředí. (WHO 2008) Podobně popravy představitelů bývalého iráckého režimu úzce souvisí s probíhajícím násilným konfliktem v Iráku, jakkoli byla jejich smrt institucionalizována. Všeobecně však uvedené případy představují méně než jedno procento obětí¹³, které se objevily ve zpravodajství LN a toto rozhodnutí tak nemohlo výrazně ovlivnit celkové výsledky analýzy.

Relativně často bylo také v článcích připojováno před počet obětí slovo nejméně, které nejspíše odkazuje na počet zraněných a i nejasnost zdrojů. K tomuto je nutné uvést, že i statistická data o celkovém počtu obětí jsou neúplná a mění se dle použitého zdroje. V této práci využívám údaje z internetového serveru Iraq Coalition Casualty Count (dále jen Icasuaties) a není li uvedeno jinak, počty skutečných obětí irácké války vychází z tohoto zdroje. Tento zdroj byl vybrán kvůli své objektivitě, internetová stránka slouží čistě k mapování obětí války a autoři nijak nevyjadřují svůj postoj k válce v Iráku, a také kvůli

¹¹ Za příklad lze uvést článek ze sedmého listopadu 2007, který pojednával o 852 obětech amerických ozbrojených sil v uvedeném roce a o smrti pěti amerických vojáků v posledních dnech. Do počtu obětí uvedených v LN bylo započítáno pět amerických obětí.

¹² Například souhrn více událostí v článcích z 16. a 19. dubna 2007. První článek z pondělí 16. dubna zmiňoval incidenty z uplynulého víkendu a druhý atentáty ze včerejšího dne.

¹³ Ve zpravodajství LN se objevuje 20 obětí následkem cholery a popravy činitelů Saddámovy režimu. To představuje pouze 0,73 procenta z 2739 obětí, o kterých LN informovaly.

jejich nezávislosti na vládních organizacích, think tancích nebo médiích. Tento zdroj je široce respektovaný a užívaný. Lze ovšem důvodně očekávat, že reálné počty iráckých obětí jsou ve skutečnosti vyšší než zde uváděné.¹⁴ Jinými možnými zdroji počtu obětí je například internetová stránka Iraq Body Count, jenž udává tradičně vyšší počty, Brookings Iraq Index, data iráckých ministerstev nebo údaje Associated Press.

Protože server Icasualties neshromažďuje konkrétní údaje o počtu zabitých novinářů, bylo nutné vyhledat tento údaj jinde. Z důvodu opětovného problému se shromažďováním dat se čísla liší dle užitých zdrojů. Committee to Protect Journalists uvádí 47 zabitých novinářů, zatímco International Press Institute shromáždil informace o 60 žurnalistech zabitých ve spojitosti s jejich prací. (Committee to Protect Journalists 2009; International Press Institute 2010) Protože pro statistiku ostatních obětí využívám zdroj Icasualties, který udává v porovnání s ostatními zdroji čísla spíše nižší, využiji pro lepší porovnání i nižší údaje o obětech z řad novinářů.

2.4 Sledované proměnné

Po specifikování jednotek analýzy je nutné určit proměnné, které na nich budeme zkoumat a zapisovat v záznamovém archu. První sledovanou proměnnou je počet obětí v Iráku, reportovaných v Lidových novinách ve zkoumaném období. Počet obětí se odvíjel od výše uvedených pravidel započítávání jednotek analýzy – byly sledovány oběti aktuální a nově uvedené ve zpravodajství, nebyl započítáván souhrn počtu obětí za období starší než jeden týden a opakované zprávy o stejných obětech.¹⁵ Spolu s počtem uvedených obětí byly rozlišovány jednotlivé „kategorie obětí“, oběti iráckého původu, zahraniční vojenské oběti a dále speciální kategorie podle povolání – novinářské oběti.

V práci není u iráckých obětí rozlišováno mezi civilisty a členy iráckých ozbrojených sil, protože zpravodajství LN velice často nerozlišovalo mezi těmito kategoriemi. Jak navíc trefně poznamenává Burešová: „například uchazeče o práci policisty, kteří byli často terčem útoku, by bylo možné zařadit do civilistů i do policistů“. (Burešová 2008: 19) Obě skupiny jsou tedy započítány společně v kategorii irácké oběti. Další kategorií jsou zahraniční vojenské oběti. Kvůli pokračujícímu procesu stahování kontingentů jednotlivých států

¹⁴ Samotný zdroj zmiňuje, že poskytované údaje pocházejí ze sledování rozličných médií a reálné počty obětí jsou vyšší. (Iraq Coalition Casualty Count 2010a)

¹⁵ Podrobněji výše v kapitole jednotka analýzy.

Koalice, pocházela ve sledovaném období od roku 2007 většina obětí vojenské Koalice z USA.¹⁶ Do této kategorie byli zařazeni také dva turečtí vojáci, kteří padli při akci v Iráku. Ve sledovaném období ne zahynul v Iráku ani jediný občan České republiky. V analýze je zachována metodika analýzy let 2003-2006 a není rozlišováno mezi národnostmi obětí Koalice. (Burešová 2008: 19) Pro zjištění úrovně zájmů médií o oběti postačí porovnání věnovaného prostoru jednotlivým kategoriím obětí.

Dalším sledovaným znakem je rozsah článků o obětech iráckého konfliktu, ve smyslu jak často se vyskytují a jak velké jsou články ve sledovaném období. Jedním ze základních znaků byl počet článků, který se odvíjel od počtu relevantních jednotek analýzy. Článek jako záznamová jednotka je sice výhodný kvůli jednoduchosti členění, ale nedokáže odlišit rozdíl mezi malým sloupečkem na straně jedné a velkým článkem přes půl novinové strany. Bylo proto nutné přidat další sledovanou proměnnou, a to velikost článku. Existují dva možné způsoby jak měřit velikost článku, podle počtu slov nebo v centimetrech čtverečních. V analýze let 2003-2006 autorka Zdenka Burešová zjišťovala prostor článků v cm^2 . Tento způsob ovšem nereflektuje velikost písma, šířku sloupce a hlavně velikost nadpisu článku což může vést ke zkreslení. Přestože ve své práci navazuji na analýzu Burešové a z naprosté většiny přebírám i metodologii její práce, v tomto bodě jsem se rozhodl užít jiné metodiky a sledovat počet slov v člancích. Při sběru dat se zaměřuji na počet slov ve vnitřních odstavcích zprávy včetně domicilu. Nepočítáním titulku a podtitulku do počtu slov, jejichž délka zůstává v průběhu času na přibližně stejné úrovni, se lze zaměřit čistě na velikost vlastního příspěvku. Počet slov v článku je tak dle mého názoru lepším ukazatelem velikosti článků a jejich vývoje v čase, protože omezuje zkreslení velikosti vlivem titulku, šířky sloupce a velikosti písma a názorněji ukazuje měnící se množství prostoru věnovaného obětem irácké války.

Stejně jako v analýze Burešové ovšem vyvstala sporná otázka jak rozdělit velikost článku, který zmiňoval více než jednu kategorii obětí. Protože byly jednotlivé kategorie obětí zmiňovány často ve stejném odstavci nebo větě, nebylo možné rozdělovat velikost článku po odstavcích. Nebylo možné ani počítat jednotlivá slova tematicky podle toho, kterou kategorií se zabývají, protože tento postup by byl příliš subjektivní, nedostatečně exaktní a ověřitelný. Některá slova se nadto významově vztahovala k více kategoriím a jiná naopak ani k jedné. Tak jako v předešlé analýze bylo nakonec rozhodnuto v těchto případech obětem matematicky přidělit počet slov poměrně podle počtu obětí náležících k jednotlivým

¹⁶ Podrobněji o počtu obětí viz třetí kapitola.

kategoriím. V konkrétním článku byl nejprve určen průměrný počet slov na jednu uvedenou oběť a ten byl pak vynásoben počtem obětí jednotlivých kategorií. Jako příklad lze uvést článek dlouhý 100 slov informující o deseti obětech. Pokud by se jednalo o šest Iráčanů, tři zahraniční vojenské oběti a jednoho novináře, byl by průměrný počet slov na jednu uvedenou oběť deset. Na oběti iráckého původu by tedy z celého článku připadlo šedesát slov, na zahraniční vojenské oběti 30 slov a na novináře slov deset.

Závažnost sdělení a míru zájmu médií ovšem může indikovat nejen velikost článku, ale také další znaky. (Disman 2000: 171) Z tohoto důvodu bylo proto rozhodnuto doplnit informaci o velikosti článku také dalšími atributy, konkrétně umístění článku, připojení fotografie k článkům, původ článků a povaha článků. Spolu s četností článků bylo tedy zkoumáno, na jakém čísle novinové stránky byl článek v LN umístěn, protože umístění zprávy o obětech na titulní straně nebo v rámci zahraniční rubriky může také vypovídat o úrovni zájmu médií. Zaznamenáván byl také počet fotografií připojených k článkům o obětech v Iráku a jejich velikost, protože připojení fotografie může indikovat vyšší vnímanou závažnost sdělení. (Disman 2000: 171) Články byly rozděleny do tří skupin: pokud ke článku nebyla připojena fotografie, byl tento článek označen jako článek bez fotografie. Druhou skupinou byl článek s fotografií bez popisku a poslední skupinou byl článek, ke kterému byla přiložena zpravodajská fotografie s popiskem. U jednotlivých fotografií byla měřena také jejich velikost a to v cm^2 . V jednom případě se fotografie vyskytovala přímo v textu, který ji těsně obtékal, což představovalo problém pro změření jejího rozměru. Bylo přistoupeno k změření minimální a maximální hodnoty horizontální osy y a použití její zprůměrované hodnoty k vypočítání prostoru fotografie. Počáteční úmysl sledovat i počet slov v popisku fotografie, byla-li k článku připojena, byl nakonec opuštěn z důvodu příliš malého vzorku pouze šesti případů. Příliš malý vzorek by totiž nedovolil zpracovat data s potřebnou validitou.

Posledními ze sledovaných proměnných byl původ článku, tedy zda byl vytvořen vlastními autory pracujícími v LN nebo byl převzat jako celek z některé ze zpravodajských agentur a povaha článku, tedy zda zpráva informuje jen o jednom tématu a je tedy monotematická nebo informuje ještě o jiné události. V této práci je zpráva považována za autorskou, když se mezi uvedenými autory objeví i redaktor LN. Za polytematickou zprávu byl označen článek, který informuje nejen o tématu obětí, ale i o jiné události a samotná zpráva o obětech zabírá méně než polovinu rozsahu článku.

Každá z uvedených proměnných byla využita při závěrečné analýze sebraných dat. Získaná data byla analyzována v souladu se stanovenými otázkami výzkumu a podle uvedených kritérií. Výsledné hodnoty jsou udávány ve třech jednotkách: v metrické škále, v centimetrech čtverečních a v procentuálním vyjádření. Analýzou získaná data jsou prezentována formou tabulek a grafů spolu s textovým komentářem. Podoba použitých grafů v této práci byla často inspirována analýzou autorky Burešové. Speciálně bublinový graf číslo x byl přímo převzat z této práce a jen doplněn vlastními údaji z let 2007 až 2009.

V této práci nebylo využito spolupracovníků a sběr dat i jejich interpretace prováděl sám autor práce. Přesto byla několikrát kontrolována spolehlivost sběru data, několikrát byla s odstupem času zpracována také křížová kontrola výsledků analýzy a jednou byla uskutečněna kontrola jinou osobou, která dle daných instrukcí replikovala analýzu dat a dosáhla stejných výsledků. Při těchto kontrolách byly nalezeny dvě chyby, jednou bylo v článku započítáno o deset víc obětí, zatímco podruhé nebyl určitý incident započítán. Nalezené chyby byly opraveny a částečně byly upraveny i pracovní postupy. Vzhledem k celkovému počtu obětí by ovšem uvedené chyby nijak výrazně nezměnily výsledek výzkumu. K práci připojuji i záznamový arch provedeného výzkumu, aby tak byla umožněna zpětná kontrola a dále posílena reliabilita provedené analýzy. Reliabilita je totiž nutnou podmínkou validity. (Krippendorff 2004: 213)

3. Vývoj iráckého konfliktu

V rámci této kapitoly se zabývám bezpečnostní a politickou situací v Iráku v letech 2006-2009. Přestože historie Iráckého konfliktu není hlavním tématem této práce, je znalost vývoje tohoto konfliktu a uvedení kontextu významné pro porozumění výsledkům mediální analýzy. Mění se místní podmínky měly totiž přímý vliv na počty obětí a tudíž i na zpravodajství o obětech v LN. Cílem kapitoly je přiblížit místní situaci, podat analýzu transformace situace v Iráku se zaměřením na vliv navýšení amerických jednotek v Iráku a nalezení odpovědí na následující otázky. Jak se změnila a jaká je současná situace v Iráku? Co vedlo k těmto změnám? Jaké mají tyto změny vliv na počty obětí?

3.1 Transformace bezpečnostně-politického prostředí

Při analyzování současné situace v Iráku bychom se měli vyhnout dvěma snahám o zjednodušení. Jeden pól bychom mohli označit jako superoptimistický, kdy pozorovatelé mluví o extrémním zlepšení situace, o vyřešení všech bezpečnostních problémů Iráku, o zbytečné přítomnosti zahraničních vojsk a o existenci irácké vlády, která je schopná od zítřka řídit všechny záležitosti moderního státu. Opačný pól můžeme označit jako superpesimistický, který prohlašuje, že poměry se v Iráku nijak nezměnily, navýšení počtu amerických vojáků tzv. Surge bylo neúspěšné a že bezpečnostní situace je protknuta neustálým násilím a bojem o moc. Jaká je tedy současná situace v Iráku?

Změny oproti roku 2006 a 2007 jsou nepopíratelné. Bezpečnostní situace se zásadně zlepšila. Současný stav je v očividném kontrastu s obdobím poloviny a konce roku 2006, kdy se na obzoru vynořovala hrozba občanské války a strategické prohry USA a jejich spojenců v Iráku. Statistická data ukazují zlepšení bezpečnostního prostředí v dané zemi. V roce 2008 klesl počet civilních obětí na 4859, což představuje méně než třetinu oproti 17 108 z předchozího roku, stále však okolo 15 denně. (Iraq Coalition Casualty Count 2010a) Souběžně počet bezpečnostních incidentů v Iráku za týden klesl až o 90 procent, z vrcholu 1700 v červnu 2007 na 400 ve stejném období následujícího roku a 200 roku 2009.¹⁷ (Cordesman 2009) Počet sektářského a mezietnického násilí klesl v roce 2008 o více než 95 procent. (U. S. Department of Defense 2009b) Počet zahraničních vojenských ztrát se v roce

¹⁷ Počítá incidenty tj. i zabráněné a bez obětí, 140 násilných útoků týdně, například 90 % IEDs [Improvised Explosive Device = nástražný výbušný systém] zneškodněno či nezpůsobilo žádné ztráty.

2008 snížil o dvě třetiny z 961 na 322 ročně. V roce 2009 se pak dále klesl o polovinu na 150 mrtvých. (Iraq Coalition Casualty Count 2010b)

Přestože irácké ozbrojené složky velkou měrou přebraly úlohu vojáků Koalice, zvláště po přesunu Koalice do podpůrné role od prvního července 2009 a stáhnutí jednotek z měst, počet obětí útoků klesá. Například v posledním měsíci roku 2008 zemřelo 246 civilistů, což je v průměru 8 denně. Počet měsíčních obětí se v roce 2009 ustálil na podobné hodnotě a celkový počet klesl na 2604 za rok. (Iraq Coalition Casualty Count 2010a) Zlepšení je viditelné v kontrastu s obdobím vrcholu sektářského násilí, kdy se průměrný měsíční počet civilních obětí blížil 2000. Stejně tak počet obětí iráckých bezpečnostních složek i přes nárůst aktivit klesl o téměř 72 % z 1830 v roce 2007 na 515 v roce 2009. (Iraq Coalition Casualty Count 2010a)

Celkově je méně útoků, méně násilí, byly zásadně omezeny ztráty koaličních vojáků, je méně mrtvých příslušníků iráckých ozbrojených sil, méně zemřelých civilistů, spolupráce s místním obyvatelstvem je výrazně efektivnější a protivník je v rozkladu a v defenzivě. Vlna povstání proti nové irácké vládě, podporované koaličními vojsky, byla jako hnutí rozložena a omezena na jednotlivé nepropojené teroristické buňky. (Institute for the Study of War 2010) Omezení násilí ve společnosti na druhou stranu umožňuje umocnění průběhu a rychlosti rekonstrukce a obnovy země.

Pokrok ovšem nezůstal omezen pouze na bezpečnostní oblast. V roce 2008 proběhly i důležité politické změny – 13 z 18 provincií bylo předáno pod správu irácké vlády, včetně dříve nejnebezpečnější provincie Anbár, a ostatní byly předány v roce 2009. Irácký parlament přijal okolo 20 důležitých zákonů a rozhodnutí od zákona o amnestii, přes datum provinčních voleb v lednu 2009 a zákon o kompetencích provincií až po přijetí smlouvy o dlouhodobé spolupráci a smlouvy o právním postavení ozbrojených sil USA přítomných na území Iráku (Status of Forces Agreement dále jen SOFA)¹⁸ s USA. (U. S. Department of Defense 2008a) Významným předělem bylo také rozhodnutí premiéra Núrí Málíkího. Ač sám šíita, zakročil proti šíitským ozbrojením milicím v Basře a bagdádské čtvrti Sadr a tím omezil svázanost irácké politiky na sektářský původ.

Přesto je nutné mít neustále na paměti slabé stránky dnešního Iráku. Radikální bojovníci jsou stále schopni provádět teroristické útoky, napětí a nedůvěra mezi šíity a sunnity

¹⁸ Smlouva SOFA mezi Irákem a USA ustanovila plné navrácení suverenity Irácké vládě. Pobyt Amerických jednotek na Irácké půdě se od té doby řídí pravidly standardními u ostatních smluv SOFA kdekoli na světě.

stále existuje, stejně jako potenciál konfliktu mezi Araby a Kurdy. Vměšování a vliv Iránu nelze podceňovat, stejně tak nesmírný rozsah korupce a roli polorozpadlé ekonomiky. Selhání v řešení těchto problémů by vedlo k deziluzi obyvatel, ke ztrátě důvěry ve vlastní vládu a naděje v lepší budoucnost. Každý z těchto problémů ohrožuje samotný základ křehkého politického systému a mohl by vést k znovuoobnovení rozsáhlého násilí a bojů. Tato rizika by ovšem neměla zastínit pozitivní vývoj posledních tří let a výrazné zlepšení životních podmínek. Uspořádání a férové proběhnutí voleb do provinčních rad v lednu minulého roku a parlamentní volby z března 2010 můžou být rozhodujícím okamžikem a testem současného iráckého politického systému. Za hlavní změnu stojící v pozadí většiny pozitivních faktorů lze považovat celkový odklon irácké společnosti od násilí a násilného boje o moc k nenásilnému politickému střetu.

3.2 Situace před ohlášením strategie Surge

Irácký konflikt na přelomu 2006-7 se skládal ze tří současně probíhajících konfliktů: a) ze sunnitského povstání proti koaličním jednotkám a nové irácké vládě b) ze sektářské války mezi šíity a sunnity c) z teroristické kampaně irácké al-Káidy (Al Qaeda in Iraq dále jen AQI) napojené na povstalecké skupiny. (Woodward 2008: 92) V rámci sektářského násilí působilo mnoho různorodých skupin, které měly odlišné zájmy, ovšem navzájem se ovlivňovaly a konflikt eskalovaly. AQI za účelem vyvolání občanské války využívala masivních útoků na civilní obyvatelstvo, zvláště v šíitských čtvrtích. Ve stejnou dobu šíitské polovojenské milice násilně vyháněly sunnitské obyvatelstvo ze smíšených čtvrtí Bagdádu. Irácké ozbrojené složky nebyly schopny těmto útokům zabránit, šíitské polovojenské milice reagovaly na útoky AQI zesílením násilím a vraždami sunnitů. Následně sunnitské obyvatelstvo odpovídalo obrácením se na AQI kvůli zprostředkování ochrany. Vznikl navzájem umocňující se kruh násilí. Bagdád se tak na přelomu roku 2006 a 2007 stává bojištěm sektářské války mezi šíity a sunnity o kontrolu města. (Kagan 2007: 21)

Strategická situace koaličních vojsk v Iráku byla v roce 2006 pochmurná. Povstání proti nové irácké vládě nabíralo na síle a na obzoru se po únorových útocích na posvátnou mešitu šíitů v Sámeře vynořovala hrozba občanské války a strategické prohry USA a jejich spojenců. (West 2008a: 114) Dosavadní strategie generála Caseyho, založená na ofensivních operacích, vytvoření iráckých ozbrojených sil, přesunu zodpovědnosti na iráckou vládu a

postupném stahování amerických vojenských jednotek za účelem vytvoření tlaku na politické strany k dosažení politického dohody a kompromisu, nedosahovala požadovaných výsledků. Naopak koncem roku se nadále zhoršovala. Přesvědčení gen. Abizaida společně s gen. Caseyem, že americké jednotky svou samotnou přítomností jako okupační jednotky vyvolávají odpor a konflikt, vedlo k tomu, že z obav o zhoršení situace nepožadovali vyslání dodatečných jednotek. (Robinson 2008: 20)

Pochybnosti prezidenta Bushe o výsledcích uplatňované strategie začaly vznikat již na jaře roku 2006 a v průběhu červnu došel k závěru o nutnosti změny ve vedení kampaně v Iráku. (Woodward 2008: 9 a 12) Bylo zahájeno několik interních inspekcí s cílem určit možnosti a východiska z tehdejší situace. Celkem existovaly čtyři možnosti dalšího postupu, masové navýšení jednotek, stáhnutí jednotek, dlouhodobá poradní role a kombinace první a třetí možnosti. (Robinson 2008: 27) První možnost byla vyloučena kvůli praktickému nedostatku vojenských jednotek a zátěži kladené na ozbrojené síly USA a druhá možnost byla vyřazena kvůli geopolitickým následkům a pravděpodobnému vzniku občanské války následkem stažení amerických jednotek. (Robinson 2008: 27) Důležitý vliv na určení dalšího postupu měla návštěva a působení gen. Keana, Freda Kagana, Stephena Biddla a Eliota Cohena, kteří obhajovali krátkodobé navýšení stavu vojsk v Iráku. K uskutečnění rozsáhlých změn bylo přistoupeno po listopadových volbách do Kongresu, zejména v průběhu prosince 2006. (Robinson 2008: 218) V prosinci byl do křesla ministra obrany potvrzen bývalý ředitel CIA Robert Gates, velení operací Koalice v Iráku (Multi-National Force - Iraq dále jen MNF-I)¹⁹ se ujal generál Raymond Odierno a v únoru byl do pozice vrchního velitele jednotek Koalice v Iráku schválen generál David Petraeus. Změna strategie Surge byla oficiálně ohlášena americkým prezidentem G. W. Bushem 10. 1. 2007 v projevu "The New Way Forward". (White House 2007)

3.3 Hlavní rysy nové strategie

Strategie Surge se skládala ze čtyř hlavních změn, navýšení amerických jednotek v Iráku, změny taktiky jejich užití, personálních změn a nárůstu ekonomické a politické pomoci. (National Security Council 2007) Počet amerických jednotek byl v průběhu pěti měsíců krátkodobě posílen o pět brigád, spolu s podpůrnými jednotkami celkem o téměř

¹⁹ Od prvního ledna 2010 MNF-I v rámci reorganizace nahrazeno Silami USA v Iráku. (United States Forces – Iraq 2010)

30 000 vojáků. (Ricks 2009: 122) Toto navýšení umožnilo jednotkám Koalice zasahovat efektivněji, na více místech zároveň a území nejen dobít, ale i udržet. Neméně zásadní součástí Surge byla také změna koaliční taktiky vedená generálem Petrausem a aplikace protipovstalecké taktiky (Counterinsurgency dále jen COIN)²⁰ namísto tradičního vedení boje. Cílem Surge bylo dosáhnout zabezpečení irácké populace, znovuzískání kontroly Bagdádu, porazit al-Káidu v Iráku, omezit násilí a vytvořit situaci umožňující politický postup a meziethnické usmíření. (National Security Council 2007)

Aplikace COIN vedla k celkové změně přístupu a vedení boje v iráckém konfliktu. Přístup COIN využívá komplexních civilních a vojenských prostředků k odstranění hlavních důvodů nespokojenosti a k porážce povstaleckého hnutí. (U. S. Department of Defense Dictionary of Military Terms 2010a) Nejedná se o předem určenou soupravu kroků, ale o specifický přístup k porážce povstání. (Kilcullen 2006: 112) Lze ovšem určit několik hlavních zásad COIN, které byly také v Iráku aplikovány. Ústředním principem je ochrana obyvatelstva, boj o jejich podporu a zajištění legitimacy místní vlády. (US Army Combined Arms Center 2006) Boj s povstáním je totiž politická válka. (Yon 2008: 8 a 30) Porážky povstání je docíleno pomocí bezpečnostního, politického a ekonomického zlepšení životních podmínek obyvatel. Vojenské jednotky současně akceptují, že povstání nelze porazit pouhým zabitím povstalců, ale získáním podpory obyvatelstva a zrušením prostředí produkujícího povstalecké hnutí. (US Army Combined Arms Center 2006) Důležitou součástí COIN je také pochopení různorodosti povstaleckého hnutí a přístupu k němu. Některá část může být podplacena, jiná získána na spojeneckou stranu využitím společného nepřítele, zatímco určitá část radikálních bojovníků musí být násilně odstraněna.

Provedení nové strategie spočívalo na nově dosazených vojenských velitelích. Petraeus a Odierno byly rozhodnutí naplno využít principů COIN a dodatečných vojenských a materiálních posil. Bylo učiněno rozhodnutí soustředit se na AQI jako hlavní příčinu umocňující a vyvolávající ostatní složky iráckého konfliktu. (West 2008a: 228) „[V Iráku] Nešlo o pravou občanskou válku. Al-Káida vraždila šíity, aby se mstily na sunnitech. Odstraňte al-Káidu a odstraní se tak hlavní stimul pro boj mezi šíity a sunnity.“²¹ (West 2008a: 236) Za ohnisko konfliktu a hlavní cíl byl určen Bagdád.

²⁰ Podrobněji o COIN viz Field Manual No. 3-24 Counterinsurgency.

²¹ [„It wasn't a true civil war; Al-Qaeda was murdering Shiites so that Shiites would retaliate against Sunnis. Remove Al-Qaeda and you remove the primary provocation for Shiites and Sunnis fighting each other.“] Vlastní překlad autora z anglického originálu.

3.4 Vývoj bezpečnostní situace v letech 2007 a 2008

Situace v lednu 2007 byla dle statistických údajů, udávajících počet civilních a vojenských obětí i počtu bezpečnostních incidentů, v nejhrošším bodě od roku 2003. „Ve skutečnosti byly podmínky zralé k otočení situace”.²² (West 2008b: 50) V provincii Anbár, území nedávno ovládané AQI, se vyvíjel proces vedoucí ke zvratu situace v prospěch Koalice, tzv. Probuzení Anbáru (Awakening of Anbar), později označované také jako hnutí Sahwat. Místní sunnitské obyvatelstvo se kvůli striktním náboženským pravidlům, násilnostem a brutálním represím postupem času odvracelo od podpory AQI. Americké speciální jednotky se již delší dobu snažily navazovat kontakty s kmenovými vůdci v provincii a v průběhu roku 2006 tato snaha začala přinášet pozitivní výsledky. Prvním, kdo se odhodlal spolupracovat s americkými jednotkami, byl šejk Abú Alí Džásim. (Yon 2008: 91) Jeho zavraždění a zohyzdnění těla al-Káidou mělo za účel odstrašit ostatní šejky od podobných aktivit. Tato vražda měla ovšem účinek zcela opačný. Místo vůdce odporu proti AQI zaujal šejk Abdassattár Abú Ríša a soustředil kolem sebe 26 z 31 kmenových vůdců provincie Anbár. Znalost místního prostředí ve spojení s americkou vojenskou silou vedla k úspěšnému postupu proti bojovníkům AQI v provincii. Koncem roku se podobná spolupráce začali rozšiřovat i do ostatních sunnitských částí na západě Iráku. (Robinson 2008: 242) Šejk Abú Ríša byl sice v září 2007 terčem úspěšného atentátu, ale hnutí již bylo dostatečně silné a jeho místo zaujal jeho bratr šejk Ahmad Abú Ríša.

Hlavním problémem byla na konci roku 2006 zhoršující se situace v Bagdádu, kde se stupňovala sektářská válka mezi sunnity a šíity. (West 2008a: 187) V reakci na toto násilí proběhly v roce 2007 tři po sobě následující rozsáhlé vojenské operace. První tzv. Plán zabezpečení Bagdádu (Baghdad Security Plan), plánovaný čerstvě dosazeným generálem Odiernem již od prosince minulého roku, měl za úkol zabezpečit obyvatelstvo města. (Kagan 2009: 196-7) Tento plán využíval dvou brigád z přidělených posil v rámci Surge a také již nové COIN taktiky. Jednotky se z velkých centrálních základů přesunuly do malých základů blíž lidem a soustředily se na zajišťování bezpečnosti obyvatel. K tomu ovšem bylo potřeba více vojáků a jejich zdrojem byl Surge. S dostatkem vojáků šlo území nejen dobít, ale posléze i udržet a zaměřit se na obnovu. Tyto bezpečné zóny byly poté často izolovány od nebezpečných čtvrtí betonovými bariérami. Druhou byla operace s názvem Tajemný hrom (Phantom Thunder), jejímž cílem bylo zbavit pás čtvrtí v okruhu 30 mil okolo Bagdádu

²² [In fact, conditions were ripe for a turnaround.] Vlastní překlad autora z anglického originálu.

silného zázemí AQI. Tyto příměstské oblasti Bagdádu totiž hrály významnou roli v zásobování a přípravě teroristických aktivit proti Bagdádu. Tajemný hrom byl zahájen 15. června, jakmile dorazily zbylé tři brigády z nově vyslaných posil vyčleněných na tuto operaci. (Kagan 2009: 106-8) V rámci této akce probíhaly rozsáhlé boje, které měly za následek krátkodobý nárůst obětí a bezpečnostních incidentů. V dlouhodobém horizontu ovšem vedly k vyhnání zbylých bojovníků AQI z Bagdádu do okolních venkovských oblastí a výraznému zlepšení situace. Třetí operace s názvem Tajemný úder (Phantom Strike) byla zahájena po konci předchozích v průběhu srpna. Jednalo se o dlouhodobou akci probíhající na celém území Iráku. Podstatou bylo zachovat souvislý tlak na protivníka a zabránit jeho pokusům o přeskupení v různých oblastech Iráku.

Společně tyto tři po sobě následující vojenské operace znamenaly obrat pozice a aktivit AQI. Vážně narušily zázemí a schopnosti organizace a donutily ji přejít do defenzívy. Po úspěšném odstranění AQI se spojenecké jednotkami zaměřily na udržení dobytého území a umožnění jeho obnovy. K tomu byla využívána spolupráce s iráckými bezpečnostními složkami a nově utvářenými decentralizovanými útvary místní domobrany tzv. „Syny Iráku“. Toto hnutí bylo výsledkem šíření sunnitského hnutí „Probuzení“ z Anbáru směrem na východ k Bagdádu. V průběhu srpna 2007 se sunnitské obyvatelstvo Bagdádu odvrací od AQI a dobrovolníci vytvářejí jednotky Synů Iráku. (Institute for the Study of War. 2008b) Koncem roku již toto hnutí zahrnuje 90 tisíc dobrovolníků ve valné většině sunnitského původu.

Operace roku 2007, zvláště Tajemný úder, se ovšem neomezovala svým zaměřením pouze na povstalecké skupiny kolem Irácké al-Káidy, ale také na zamezení rozšíření vlivu šiitských milicí v nově dobytých územích. (Institute for the Study of War 2008b) Koncem roku 2006 si premiér Málíkí začal uvědomovat růst moci Sadrova hnutí, jenž začal zpochybňovat pozici irácké vlády, a rozhodl se jej omezovat. (Cochran 2009) Odstup Sadrova hnutí z irácké vlády a související zhoršení jeho vztahů s premiérem Málíkím umožnil cílenou kampaň amerických a iráckých speciálních sil proti vedení radikálních odnoží Mahdího armády²³. Sadrovo hnutí bylo v této době do značné míry nesoudržné a Sadrova schopnost jej ovládat byla omezená. Sadr přikročil k znovuoobnovení své kontroly a ve snaze ochránit své hnutí při reorganizaci oznámil jednostranné zastavení palby. (Cochran 2009) Kampaň kombinovaných iráckých a amerických vojenských složek se následně zaměřila na frakce nedodržující toto příměří. Zhoršení vzájemných vztahů bylo dále umocněno v březnu, kdy

²³ Radikální odnože Mahdího armády původně v angličtině užití zejména termínu special groups, ale také radical militant cells nebo factions splintered from Mahdi army.

množství důkazů předané Američany Málíkímu definitivně potvrdilo a upozornilo na rozsáhlé vměšování a podporu radikálních odnoží Iránem. (Robinson 2008: 166-8) Kampaň vedená proti radikálním frakcím koncem července dále zintenzivněla, což vedlo tyto skupiny k odvetným akcím. (Kagan 2007: 26) Atentáty zaútočily na několik členů nejsilnější šiiitské politické strany v Iráku Nejvyšší islámskou radu Iráku (Islamic Supreme Council of Iraq dále jen ISCI) a na konci srpna, v průběhu významného šiiitského náboženského svátku, zaútočily na ochranku posvátné mešity v Karbale. Tento incident, kdy bylo v nastalých bojích zabito na 50 přítomných poutníků, se stal významnou přelomovou událostí. Momentem, od kdy byl Málíkí odhodlán zamezit násilnostem Sadrova hnutí. (Robinson 2008: 286) Současně Mahdího armáda přišla o velkou část podpory veřejnosti. Málíkí se osobně podílel na vyřešení situace a využil situace k vlastnímu získání veřejné podpory. (West 2008a: 319) Sadr obratem vyhláší půlroční příměří své milice s Koalicí i iráckou vládou ve snaze dále konsolidovat vliv Mahdího armády a vyloučit radikální odnože. (Institute for the Study of War 2008a) Frakce nedodržující toto příměří se staly cílem pokračující kampaně ze strany kombinovaných iráckých a amerických vojenských složek. Definitivní krok k odstranění vlivu Mahdího armády Málíkí uskutečnil v březnu a dubnu následujícího roku. Rozhodnutí zakročit proti Basře a bagdádské čtvrti Sadr, ovládané šiiitskými milicemi Mahdího armády, znamenalo konec přední šiiitské milice Mahdího armády jako organizované ozbrojené síly s potenciálem konkurovat irácké vládě. Současně se jednalo o předělový krok vedoucí k odklonu od svázanosti irácké politiky na sektářský původ, růstu veřejné podpory Málíkího osobě a růstu sebevědomí irácké vlády a bezpečnostních složek. (Ricks 2009: 283-4) V červnu 2008, měsíc před odjezdem poslední z pěti dodatečných brigád poskytnutých v rámci Surge a po uskutečněné operaci v Mosulu, kontrolovala irácká vláda všechna tři strategická centra v zemi – Bagdád, Basru a Mosul. (Ricks 2009: 286) Od prvního ledna 2009 se vztahy mezi iráckou vládou a USA řídí smlouvou o dlouhodobé spolupráci a smlouvou SOFA. V lednu proběhly již téměř bez násilí volby do provinčních rad. Přes stáhnutí koaličních jednotek z měst jejich přesunu do podpůrné role od července 2009 pokračovaly pozitivní vývojové trendy. V roce 2009 lze konstatovat, že povstalecké hnutí proti irácké vládě bylo omezeno na teroristické hnutí. Současně byla zásadně minimalizována role šiiitských milic.

3.5 Důvod transformace poměrů v Iráku

Základem úspěšného strategie, tedy prozíravým plánem uceleného užití složek státní moci za účelem dosažení cílů na bojišti, je pochopení podstaty konkrétního konfliktu. (U. S. Department of Defense Dictionary of Military Terms 2010b) Nepochopení prostředí, jeho dynamiky a příčin vedlo k neúspěchu. Názor, že americké jednotky jsou svou samotnou přítomností jako okupační jednotky původcem odporu a konfliktu, vedl k nesprávnému a neefektivnímu užití koaličních sil v boji s povstaleckými silami. (Robinson 2008: 20) Nová strategie v souladu s principy COIN byla uvedena na přelomu roku 2006-2007 a plně implementována v důsledku provedených personálních změn. Nově zavedenému přístupu v rámci kampaně Surge se podařilo správně pochopit zákonitosti konfliktu, identifikovat příčiny a charakteristické rysy povstaleckého hnutí a vytvořit postupy jak jim čelit. (Kilcullen 2007) Základem úspěšné strategie je také využití slabin a chyb protivníka. Al-Káida v Iráku ve zpětném pohledu učinila dvě zásadní chyby. Zaprvé její snaha o vyvolání občanské války mezi sunnity a šíity se v dlouhodobé perspektivě ukázala jako kontraproduktivní. Intenzivní sektářské boje ukázaly, že v občanské válce proti jasné přesile šíitů sunnité zvítězit. To vedlo ke změně postoje sunnitů a v konečném důsledku umožnilo pozdější vlnu místních příměří a hnutí Sahwat. (Biddle et al. 2008: 42) Druhou chybou AQI byla přílišná radikalita a brutalita vedoucí nakonec k znepřátelení svých hlavních spojenců – sunnitského obyvatelstva. Když se poté AQI ukázala nedostatečným prostředkem k vítězství v sektářské válce a selhala při ochraně sunnitské populace před útoky šíitů, projevila se jako slabý a zbytečný spojenec. Sunnité si uvědomili, že k odvrácení porážky musí najít nového a silnějšího spojence a tím se staly jednotky MNF-I. (Biddle et al. 2008: 43)

Al-Káida v Iráku doplatila na svou největší slabinu, kterou byla neschopnost získání a udržení podpory populace. Jejich poselství bylo příliš spjaté s jednou sektářskou skupinou a svoji ideu nedokázala propojit s iráckým nacionalismem. AQI nedokázala sjednotit povstaleckého hnutí, naopak jejich aktivity vedly k vyprovokování jednotlivých složek povstání ke vzájemným bojům. (Robinson 2007: 269) Podobně užívané prostředky AQI, jakým bylo zastrašování a nátlak populace společně s využitím sebevražedných atentátníků a nástražných výbušných zařízení vedoucí k početným civilním oběťm, byly neúspěšné. Podkopávaly totiž základní předpoklad vítězství povstání, čímž je zisk podpory obyvatelstva. Tato strategie mohla být úspěšná, pouze pokud by donutila Koalici v čele s USA k opuštění Iráku.

Jaká byla tedy příčina změny situace? Bylo důvodem obratu situace v Iráku navýšení amerických jednotek v Iráku a změna taktiky tzv. Surge nebo lze tento vývoj připsat jinému faktoru? Rapidní zlepšení situace bylo způsobeno souborem několika navzájem propojených faktorů.

1) Surge neboli navýšení počtu amerických vojáků o téměř 25 000 vojáků nařízené dnes již bývalým prezidentem USA G. W. Bushem v lednu 2007. Toto navýšení umožnilo jednotkám Koalice zasahovat efektivněji a na více místech zároveň. Neméně důležitou součástí Surge byla změna koaliční taktiky vedená generálem Petraeusem a aplikace protipovstalecké taktiky namísto tradičního vedení boje. Jednotky se z centrálních základů přesunuly do malých základů blíž lidem a soustředily se na zajišťování bezpečnosti obyvatel. K tomu ovšem bylo potřeba více vojáků a jejich zdrojem byl Surge. S dostatkem vojáků šlo území nejen dobít, ale posléze i udržet a zaměřit se na obnovu. Tyto bezpečné zóny byly poté často izolovány od nebezpečných čtvrtí betonovými bariérami. Důležitým prvkem Surge byl i psychologický efekt. Byl vyslán jasný signál, že Koalice není poražena, neustoupí a že Iráčany neopustí. (Ricks 2009: 271)

2) Významným faktorem vedoucím ke zlepšení situace byl odklon sunnitských kmenových vůdců od povstaleckého hnutí a následná spolupráce s koalicí a iráckou vládou. Jejich důvodem bylo znechucení extrémním násilím, vraždami a chováním AQI. (Yon 2008: 89-90) Kmenový vůdci si uvědomili, že ze dvou protivníků je Koalice tím menším. S tímto je spojené ustanovení tzv. „Synů Iráku“ – jakési kmenové domobrany bojující proti povstaleckému hnutí a AQI, placené Koalicí. Těchto sto tisíc mužů, část z nich dříve bojující proti Koalici, spolu s podporou sunnitských kmenů hrálo významnou roli při oslabení povstaleckého hnutí zvláště v provincii Anbár. Vojenské operace v rámci Surge umožnily široké zapojení populace do hnutí Sahwat a následný vznik jednotek „Synů Iráku“. (Kagan 2009: 199) Tyto jednotky vznikaly ve valné většině až po vypuzení AQI z konkrétního území a „Surge, zvláště nový důraz na poskytnutí ochrany obyvatelstvu americkými jednotkami, umožnil sunnitům přežít tuto změnu loajality a čelit nevyhnutelným protiútokům al-Káidy.“ (Biddle et al. 2008: 43)²⁴ Zastavení mezinárodních násilností a uklidnění situace v Bagdádu bylo nutnou podmínkou k udržení a rozšíření hnutí Sahwat na východ.

²⁴ [The surge, and especially its new emphasis on the provision of direct population security by U.S. forces, enabled the Sunnis to survive this realignment in the face of AQI's inevitable counterattacks.] Vlastní překlad autora z anglického originálu.

3) Opomíjeným prvkem bývá nárůst iráckých bezpečnostních složek o více než 100 000 jednotek v roce 2007 a dalších 100 tisíc v roce následujícím. (U. S. Department of Defense 2009b) Toto zvětšení spolu s lepším výcvikem a většími zkušenostmi umožnilo větší a efektivnější zapojení iráckých sil do konfliktu. Jasným příkladem může být například uskutečnění několika ofensiv v první polovině roku 2008 – zásahy v Basře, Mosulu, Bagdádu a Amaře nebo kampaň v Diyale. Poslední z uvedených již byla plně připravená, vedená i provedená iráckou stranou, kdy Koalice poskytovala pouze sofistikovanou vojenskou techniku jako například leteckou podporu, dělostřelectvo, část logistiky a podobně.

4) Prvek, kterému některé zdroje připisují zásadní vliv, je rozhodnutí o zastavení palby milice vedené šíitským duchovním Muktadou Sadrem. Ačkoliv samotná deklarace mohla omezit množství bojů, nebyla prvotní příčinou zlepšení situace, ale reakcí. Problémem je časté zaměňování kauzality. Sadr vyhlásil klid zbraní až po soustavné kampani proti jím ovládané Mahdího armádě, umožněné výše uvedenými faktory. Tímto prohlášením se podvolil vojenskému tlaku, aby alespoň částečně zachoval svůj vliv a důvěryhodnost, tentokrát na politické scéně. Navíc po odklonu sunnitských milicí od násilí se legitimita šíitským milicí vytratila a Sadrova Mahdího armáda na tento fakt musela reagovat. Slovy generála Odierna, „Sadr vyhlásil příměří, ať už bylo jakkoliv užitečné, protože prohrával. Náš tlak vyvolal pro nás příznivou reakci. Příměří nebyl dárek od Sadra. Byl to prostředek k přežití.“ (West 2008a: 319)²⁵ Sadrovo hnutí bylo v této době vnitřně rozštěpené a fragmentované, tyto spory byly dále posilovány vnějším tlakem. Jako nejúčinnější postup se ukázal decentralizované vyjednávání místních příměří s jednotlivými skupinami Mahdího armády a současný vojenský tlak na radikální frakce. (Robinson 2008: 315-6)

5) Jako alternativní vysvětlení redukce násilí v době Surge je podávána dokončená etnická homogenizace Bagdádu, jež odstranila stimul mezietnických násilností v Bagdádu. Jistá významná homogenizace šíitských a sunnitských čtvrtí opravdu proběhla a přispěla ke snížení napětí, ovšem stále zde zůstávalo nejenom mnoho sunnitských, ale i smíšených čtvrtí. Bagdád nadále zůstával městem s nejvíce sunnitskými obyvateli v Iráku. (Robinson 2008: 268) Existence razantního snížení násilností, přestože v Bagdádu nadále existují významné potenciální možnosti pro etnické čistky, ukazuje, že etnická homogenizace nevysvětluje transformaci situace v Iráku a nevyvrací vliv Surge. Naopak proces násilné etnické

²⁵ [„Sadr called a cease-fire, for whatever it was worth, because he was losing. Our pressure forced a reaction favorable to us. The cease-fire wasn't a gift from Sadr. It was a means of survival.“] Vlastní překlad autora z anglického originálu.

homogenizace byl zastaven právě až v souvislosti s navýšením jednotek v Bagdádu²⁶ a jejich zacílením do smíšených čtvrtí a na střed města kolem řeky Tigris, jež odděluje sunnitskou a šíitskou část. (The International Institute for Strategic Studies 2007)

6) Jako poslední rys bych uvedl odklon běžných Iráčanů od hnutí odporu. (U. S. Department of Defense 2008b) Lidé jsou již unaveni dlouhotrvajícím násilím a válkou a rozhodli se postavit proti násilí jako řešení sporných otázek. Tato podpora obyvatel, pozitivně ovlivněná zlepšením bezpečnostní situace pomocí vytváření bezpečných zón, vede k lepšímu přístupu ke zpravodajským informacím, což významně zefektivňuje prováděné zásahy. Ztráta podpory souvisí se zmíněnými přehmaty al-Káidy v Iráku.

Surge byla úspěšná protipovstalecká vojenská kampaň, jejíž hlavní složkou byla ochrana populace a vytvoření lokálního mezietnického narovnání či dohody. Toto nové prostředí vedlo k postupnému vzniku celostátní atmosféry mezietnického narovnání, jež otevírá cestu možnému budoucímu mezietnickému usmíření.²⁷ Kampaň Surge přerušila koloběh násilí. Omezila množství násilí ve společnosti, redukovala vliv AQI a umožnila širokou vlnu participace sunnitského obyvatelstva v hnutí Sahwat. Omezení násilností ze strany sunnitů následně usnadnilo redukcí násilí šíitských milicí vedoucí k dalšímu poklesu bojů. (Biddle et al. 2008: 44) Prostřednictvím navýšení amerických jednotek v Iráku a změny taktiky byla získána podpora populace a zajištěna legitimita irácké vlády, jež je zásadním krokem k porážce povstaleckého hnutí.

²⁶ 90 procent sektářského násilí se odehrávalo v Bagdádu. (Woodward 2008: 92)

²⁷ Rozdíl mezi termínem ethnic accomodation, zde užívám termín mezietnického narovnání či dohody, a ethnic reconciliation (zde užívaný termín mezietnickému usmíření).

4. Analýza zpravodajství o obětech irácké války

V této kapitole bude předložena analýza zpravodajství LN o obětech války v Iráku v letech 2007-2009. V úvodu formulované výzkumné otázky se pokusím zodpovědět pomocí kvantitativní obsahové analýzy zpravodajství LN, ve které bude sledovat vybrané proměnné. Mezi zkoumané proměnné byl zařazen počet obětí, poměr počtu obětí uvedených ve zpravodajství LN s jejich celkovým počtem, počet článků a jejich umístění, velikost článků a jejich velikost vzhledem k jednotlivým obětem, množství přiložených fotografií, jejich rozměry a původ článku. V doplňující kvalitativní části se zaměřím na zájem médií a provedu také komparaci dosažených výsledků s výsledky z období 2003-2006.

4.1 Počet obětí ve zprávách versus počet skutečných obětí

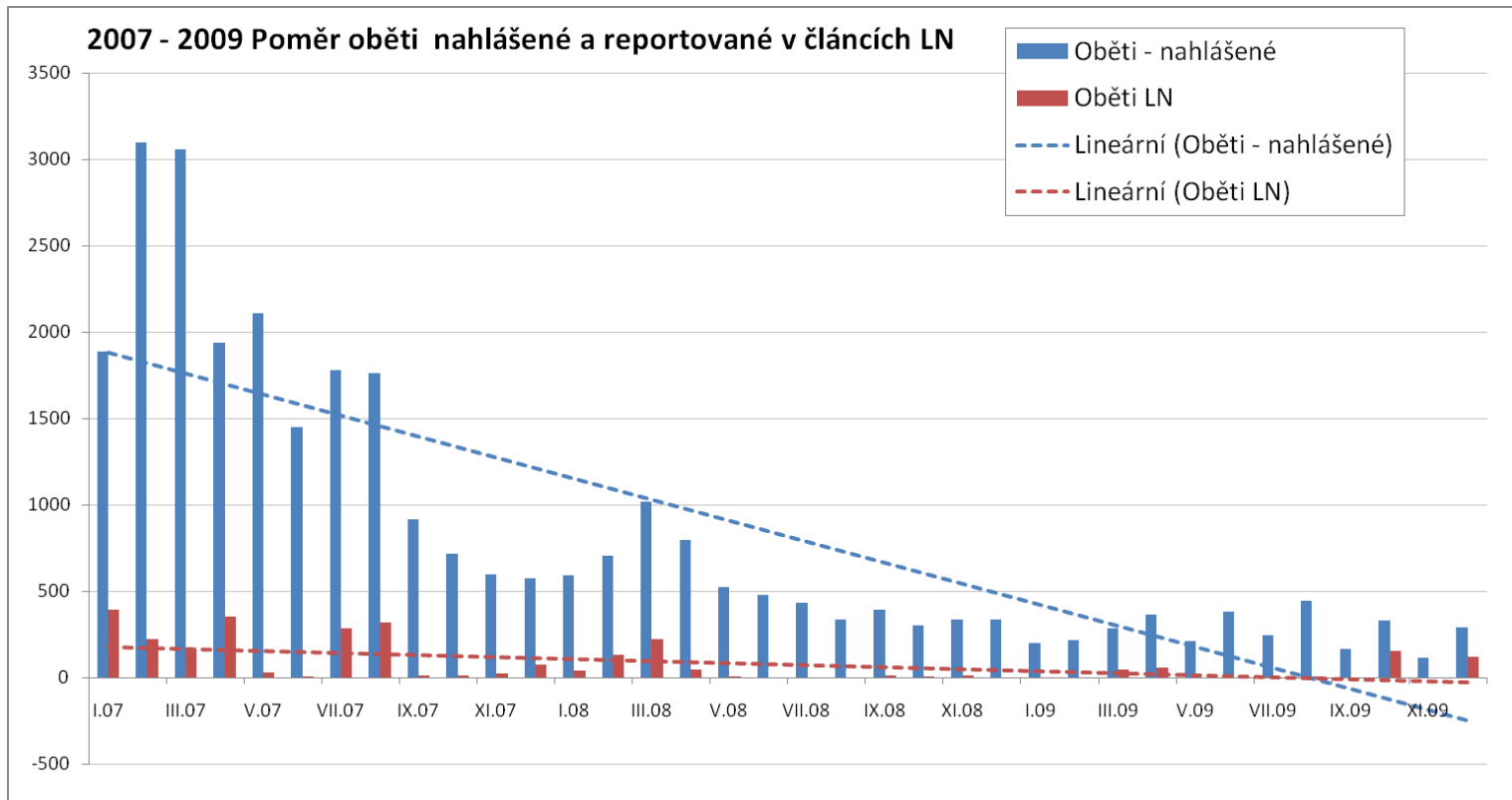
První analyzovanou proměnnou je počet obětí v Iráku reportovaných v Lidových novinách a porovnání vývoje s celkovým nahlášeným počtem obětí v Iráku ve zkoumaném období. Dle v práci užívaného zdroje zemřelo v Iráku od prvního ledna 2007 do 31. prosince 2009 celkem 27 986 Iráčanů. Ve stejném období zemřelo v Iráku 1433 příslušníků vojenské Koalice v čele s USA, kdy 1367 vojáků bylo příslušníky ozbrojených sil USA.²⁸ Celkem bylo v Iráku za tři roky zdokumentováno 29 419 obětí. Případů, o kterých informovaly LN, je ovšem výrazně méně. Ve zpravodajství LN se objevila zmínka o 2654 zabitých Iráčanech a 78 vojenských obětech cizinců v Iráku, včetně dvou tureckých vojáků účastnících se útoku na teroristickou organizaci PKK²⁹ operující v Iráku. Lidové noviny v uvedeném období referovaly také o smrti sedmi novinářů. Celkem zpravodajství LN přineslo zprávu o 2739 obětech iráckého konfliktu. Porovnání uvedených čísel jasně ukazuje, že počet obětí, o kterých referovaly LN, výrazně neodpovídá celkovému zdokumentovanému počtu obětí. Tento nepoměr je zřetelně viditelný na grafu číslo 1 a při porovnání tabulek číslo 1 a 2, které jsou uvedeny v příloze.³⁰

²⁸ V období od 1. 1. 2007 do 31. 12 2009 v Iráku nedošlo k úmrtí příslušníka Armády ČR. V analýze nerozlišuji mezi národnostmi obětí Koalice.

²⁹ PKK = Strana pracujících Kurdistanu je povstalecká skupina bojující za vytvoření samostatného Kurdistanu. Turecko ji společně s Evropskou unií a Spojenými státy americkými považují za teroristickou organizaci. Je aktivní především v Turecku.

³⁰ Všechny tabulky a grafy uvedené v textu jsou připojeny také v příloze.

Graf číslo 1 – Počet nahlášených a reportovaných obětí v LN

Graf zobrazuje poměr mezi skutečným zdokumentovaným počtem měsíčních obětí a měsíčním počtem obětí zmíněných Lidových novinách mezi lety 2007 až 2009. Únor a březen 2007 jsou měsíce, během kterých byl zaznamenán největší počet obětí za zkoumané období, celkem 3099 a 3059. Lidové noviny v té době přinesly zprávy o 391 a 225 obětech. Od začátku konfliktu zemřelo více lidí jen v průběhu září 2006 konkrétně 3466. Od tohoto bodu lze sledovat zřetelný trend snižování počtu obětí, a to jak mezi nahlášenými, tak otisknutými ve zpravodajství LN.

Vysoký počet obětí v prvních měsících roku 2007 byl způsoben na jedné straně špatnou bezpečnostní situací, která od předešlého roku hrozila přerůst ve skutečnou občanskou válku, a na straně druhé začátkem rozsáhlé vojenské operace Koalice.³¹ V lednu 2007 byla oficiálně zahájena kampaň Surge a od února se naplno rozbíhá Plán zabezpečení Bagdádu s cílem zabezpečit obyvatelstvo města a dosáhnou kontroly města. Tyto operace vedly ke krátkodobému vysokému nárůstu obětí, ale z dlouhodobého pohledu zapříčinily následný pokles počtu iráckých i zahraničních obětí. Desátého září 2007 na slyšení v americkém Kongresu generál Petraeus ve svém zhodnocení situace v Iráku potvrdil, že došlo k výraznému pokroku a „vojenské cíle kampaně Surge jsou ve velké míře dosahovány“.

³¹ Podrobněji o situaci v Iráku viz předchozí kapitola číslo tři.

(Petraeus 2007) V průběhu září došlo k výraznému poklesu obětí pod 1000, tj. až na třetinovou úroveň vrcholu a poloviční hodnotu oproti poslednímu roku 2006 a dosavadní úrovní roku 2007. Vojenské operace významně omezily proces mezinárodních násilností a k pozitivnímu vývoji situace vydatně přispěl také sílící vliv hnutí Sahwat.³²

Měsíční počet obětí se nadále snižoval až k hranici 600 obětí na konci roku 2007. Mezi únorem a dubnem 2008 došlo opět ke krátkodobému nárůstu počtu obětí na úroveň 1000 obětí, což bylo způsobeno konfrontací iráckých ozbrojených složek s šíitskými milicemi v Basře a Bagdádu. Následně od května 2008 klesl měsíční průměr obětí na hranici 500 osob a pokračoval v poklesu až k počtu 250 v prvních dvou měsících následujícího roku. Od dubna pak po celý zbytek roku 2009 počet obětí střídavě kolísal mezi 300-450 v sudém kalendářním měsíci a hodnotou 150-200 v měsíci lichém. Tyto střídavé hodnoty lze vysvětlit oslabením povstaleckého hnutí, které bylo schopno organizačně zabezpečit a provést jen omezené množství rozsáhlejších útoků a následující měsíc pak koncentrovat své síly.

Množství obětí, které se objevily ve zprávách LN, se postupem času také snižoval. Zatímco v prvních čtyřech měsících roku 2007 se pohyboval v průměru kolem 283, v posledních čtyřech měsících roku bylo v průměru referováno o 30 obětech. V době bojů v Basře a Bagdádu v únoru a březnu LN přinesly zprávu o 135 respektive 223 obětech, ale zajímavost události rychle vymizela a v dubnu se ve zpravodajství objevilo jen 49 mrtvých. V následujících měsících došlo k téměř úplnému výpadku zpravodajství a v období od dubna 2008 do února příštího roku LN informovaly v průměru pouze o 2,6 obětech měsíčně. V roce 2009 proběhlo sedm měsíců zpravodajství LN bez jediné uveřejněné oběti a zároveň došlo k dvěma výchytkám. Menší v březnu a dubnu, v době výročí začátku války, kdy bylo reportováno okolo 50 obětí a k výraznějšímu výkyvu v říjnu a prosinci. V těchto dvou měsících se počty obětí uveřejněných v LN vrátily k hodnotě nad 100 měsíčně, konkrétně 135 a 119. Tento nárůst na konci sledovaného tříletého období je důvodem, proč není pokles trendu obětí uveřejněných v LN výraznější. Při sledování počtu nahlášených obětí a množství, které se objevilo ve zpravodajství, si lze všimnout výrazného omezení zpravodajství o počtu obětí v měsících od září 2007 a poté znovu od května 2008. Tento pokles počtu obětí ve zprávách nastává současně s poklesem celkového počtu obětí, poprvé pod hranici 1000 obětí a podruhé pod 500. Pro lepší čitelnost grafu číslo 1 a podrobnější hodnoty připojuji v příloze také jednotlivé grafy rozdělené po letech 2007, 2008 a 2009.

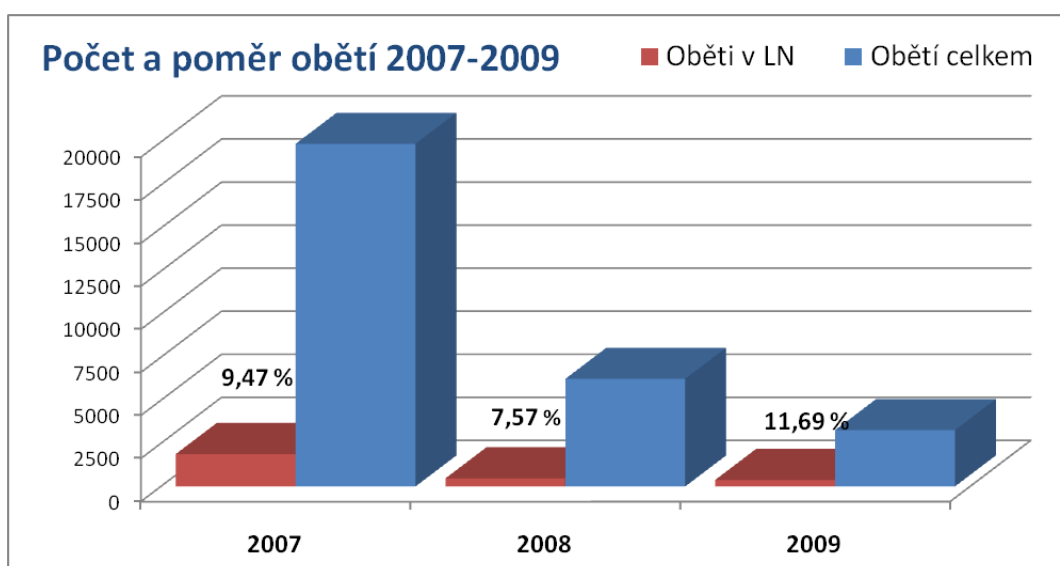
³² Podrobněji o průběhu kampaně Surge a transformaci bezpečnostního prostředí viz předchozí kapitola.

4.2 Množství reportovaných obětí vzhledem k jejich celkovému počtu

K posouzení vývoje zpravodajství LN o obětech iráckého konfliktu využijeme také míru medializace určenou jako poměr počtu obětí ve zprávách LN vzhledem k celkovému počtu. Celkově zemřelo v Iráku ve sledovaném období 29419 osob, zatímco deník LN přinesl zprávu o 2739 případech. LN tedy uveřejňovaly výrazně méně obětí, než byl celkový zdokumentovaný počet, v procentuálním vyjádření 10,74 procenta všech případů. Tento nepoměrně nižší počet reportovaných obětí byl ostatně zřetelně viditelný už na grafu číslo 1.

Podíváme-li se na vývoj medializace obětí v jednotlivých letech studovaného období, dojdeme k překvapivému zjištění, které ukazuje následující graf číslo 2. V roce 2007 dokumentují zdroje celkem 19899 obětí a LN zmiňují 1884 tedy 9,47 procenta, v roce následujícím je celkový počet obětí 6251 a počet v LN 473 čili 7,57 procenta. Ovšem rok 2009 jde proti tomuto klesajícímu trendu a hodnota medializace obětí vzrostla na 11,69 procenta, když uvádí 382 obětí z celkového počtu 3269. V absolutních hodnotách ovšem pokračuje setrvalý pokles zájmu.

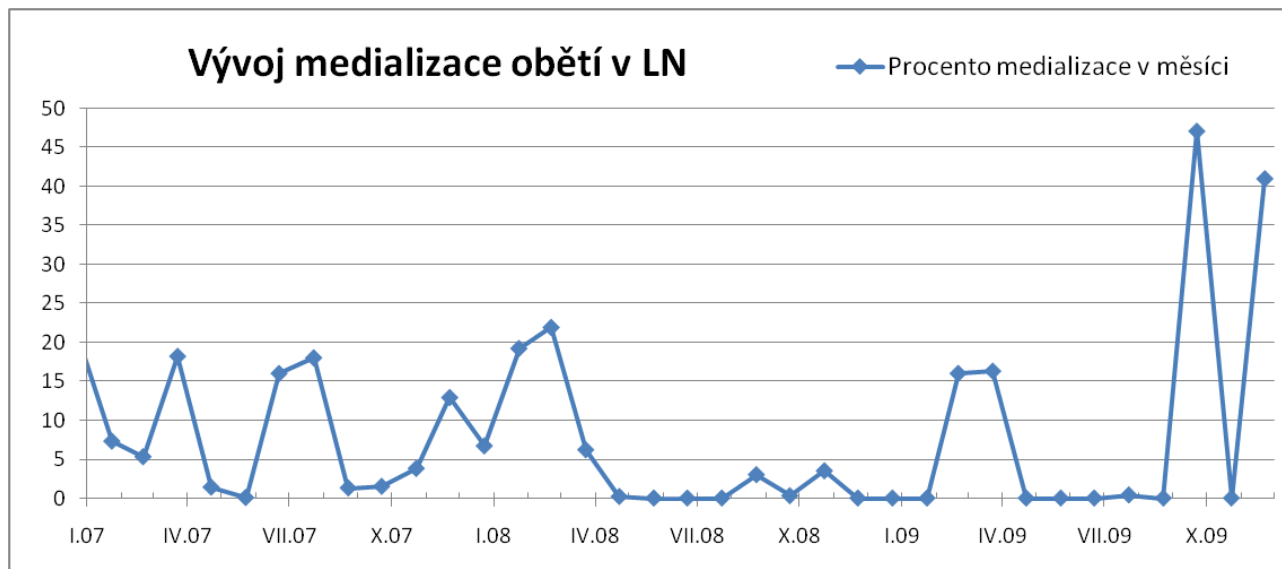
Graf číslo 2 – Počet a poměr obětí v letech 2007-2009

Tento nárůst medializace se vztahuje k již zmiňovanému výkyvu v říjnu a prosinci roku 2009 referující o 135 respektive 119 mrtvých. Uvedené hodnoty se odchylují nejen v absolutní hodnotě, ale právě i vzhledem k procentu medializace. Vývoj měsíčních hodnot

medializace obětí ve zpravodajství LN ukazuje graf číslo 3. Zatímco v průběhu tříletého období LN do té doby nikdy nepřinesly zprávy o více než 22 procentech celkových měsíčních obětí a pouze dvakrát přes 20 procent, v říjnu a prosinci 2009 se ve zpravodajství objevilo 47,1 a 41 procenta všech obětí v těchto měsících.

Graf číslo 3 – Medializace obětí v LN

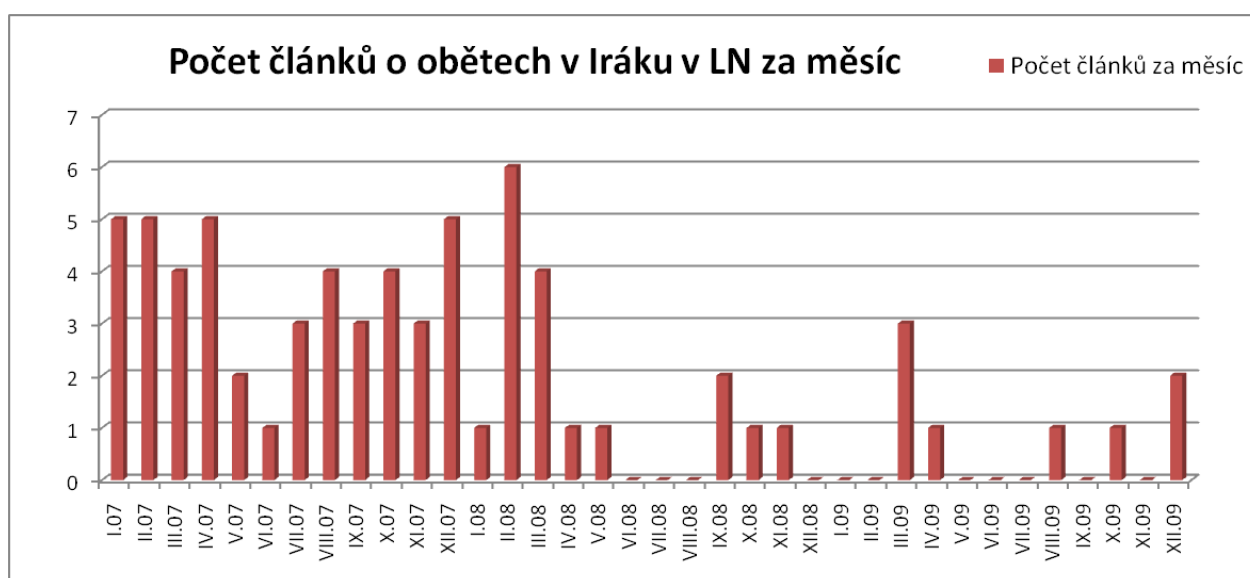
Netradičně vysoký poměr reportovaných obětí byl pravděpodobně způsoben sérií sebevražedných útoků s velkým počtem obětí a z tohoto vyplývajícími obavami z opětovného zhoršení situace a rozpoutání spirály násilí. Kdyby například hodnoty medializace v říjnu a prosinci 2009 nepřekročily dosavadní maximum 22 procent, klesla by hodnota medializace na 7,43 procent a v malé míře by tak pokračoval klesající trend. Podobně by tento pokles pokračoval, kdyby bylo porovnáno období od ledna 2007 do propadu zpravodajství v dubnu 2008 s obdobím pozdějším. Zatímco v prvním byla úroveň medializace 8,51 procenta, ve druhém pak 6,4 procenta. Fakt, že nárůst medializace v posledním sledovaném roce byl způsoben spíše krátkodobou odchylkou než počátkem nového zájmu deníku, podporuje i zkoumání dalších proměnných v průběhu této práce.

4.3 Počet článků o obětech a jejich umístění

V rámci analýzy zpravodajství LN byla sledována také četnost článků a jejich vývoj v čase. V období mezi roky 2007 a 2009 se oběťmi v iráckém konfliktu v LN zabývalo celkem 69 článků. Počty článků za měsíc a jejich vývoj lze nalézt v tabulce číslo 3

v příloze nebo ve vizualizované podobě v grafu číslo 4. Z grafu lze vypočítat postupné ubývání počtu článků za měsíc, které se zabírají zemřelými v Iráku. Zatímco v roce 2007 se na stránkách deníku objevují průměrně méně než čtyři články měsíčně (3,67 článku), v roce 2008 průměr klesá na méně než dva (1,42 článku) a rok následující již nedosahuje ani jednoho článku na měsíc (0,75 článku). Zlomovým momentem, od kterého se silně omezuje četnost článků, je duben 2008. Zatímco v prvních třech měsících roku 2008 se udržuje průměr z předchozího roku (3,6 článku), v období od dubna do konce roku 2009 se průměrná hodnota dramaticky snižuje na méně než jeden článek na měsíc (0,67 článku). Podobné výsledky přináší i pohled na počet měsíců bez jediného mediálního článku. V roce 2007 nebyl ani jediný, poté čtyři a v posledním roce analýzy již sedm.

Graf číslo 4 – Počet článků v LN za měsíc

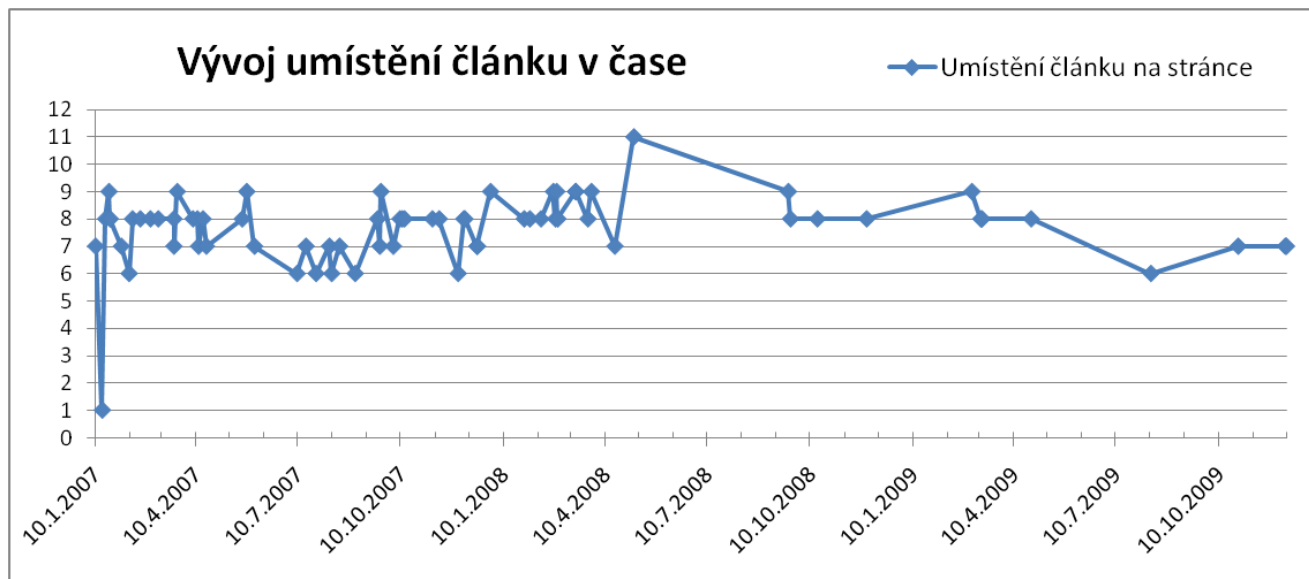

Z hodnot v grafu je patrné, že si média v roce 2007 udržela i přes určité kolísání pozornost ohledně tématu iráckých obětí. Podobně jako u sledování počtu obětí zájem vzrostl v únoru a březnu 2008 a pak dlouhodobě opadl. Jak již bylo řečeno, vysoká míra pozornosti byla způsobena vojenskými operacemi v Basře a Bagdád. Ke konci zkoumaného období již například ani lednové volby nenarušily klesající trend obětí a zpravodajství o nich.

Podobný vývoj lze nalézt i při zkoumání umístění článků v LN neboli čísla novinové stránky, na níž byl článek o obětech v Iráku otištěn. Sledování potvrdilo předpoklad, že tak jako se postupem času snižuje četnost článků, bude se také omezovat výskyt těchto článků na titulní straně novin nebo v tematické straně číslo tři a posouvat se dále na vnitřní strany novin. Umístění článku na titulní straně, využití mimořádného řazení stran nebo jeho umístění až

v rubrice „zahraničí“ ukazuje na zájem médií o konkrétní událost a ukazuje, jak dlouho si irácký konflikt a jeho oběti udrží zajímavost.

Graf číslo 5 – Umístění článků

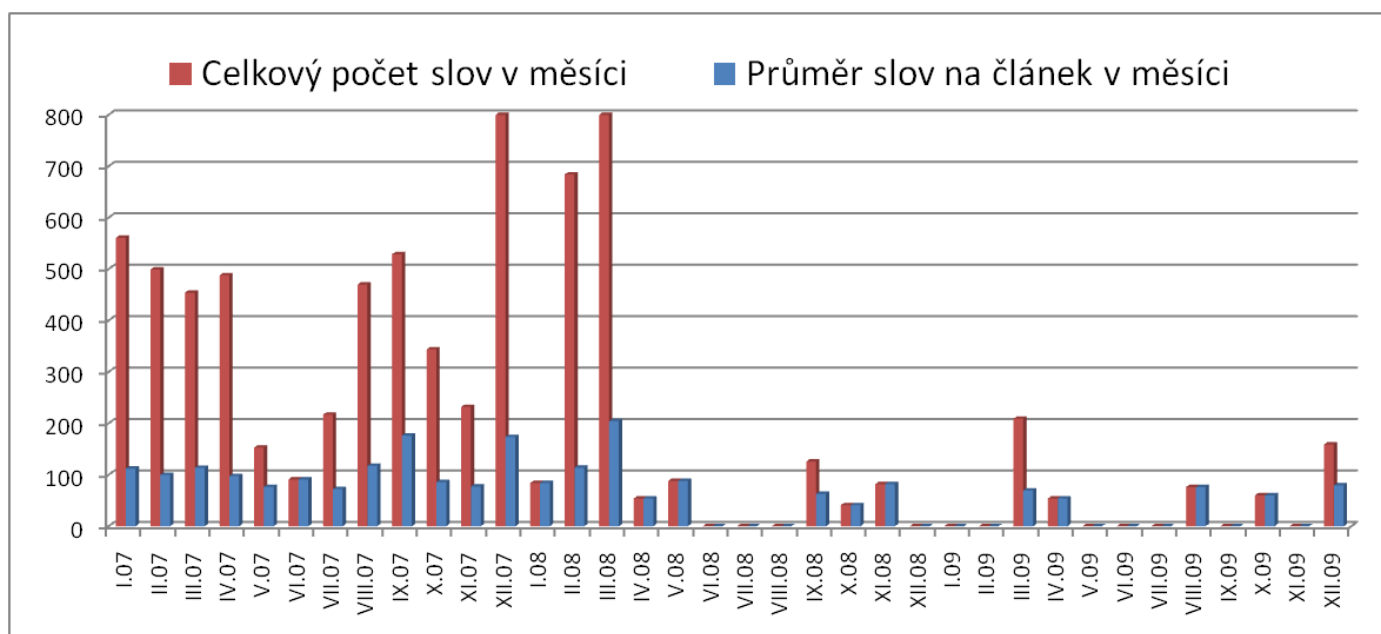

Na grafu číslo 5 je vidět, že ve sledovaném období se na titulní stránce objevil pouze jediný článek zabývající se oběťmi. Tento článek je z 16. ledna 2007 a pojednává o provedené popravě dvou vysoce postavených představitelů bývalého iráckého režimu. Od té doby se již žádná událost týkající se zemřelých v Iráku nedostala na první stranu deníku. Například zpráva o sérii sebevražedných útoků z 16. srpna, která si vyžádala 250 civilních obětí a několik stovek raněných, byla otištěna na stránce sedm. Podobně zprávy z března 2008 o vraždě arcibiskupa v Mosulu a smrti čtyřtisícího amerického vojáka nebo dva články z března roku následujícího o odsouzení k trestu smrti pro další tři představitele Saddáмова režimu byly zařazeny až na stránku osm a devět.

Kromě zmíněného článku na první straně novin se žádná zpráva nedostala na stránky dva až pět a všechny ostatní zprávy byly umístěny v rubrice „zahraničí“ na stránkách v rozmezí 6-11. Nestandardního řazení zpráv tedy v souvislosti se zpravodajstvím o obětech v Iráku nebylo využito. Samotný rozptyl v umístění zpráv v rámci zahraniční rubriky není příliš důležitý a je ovlivněn spíše než úrovní zájmu o irácký konflikt tím, kolik zpráv z domova a ekonomiky je potřeba umístit před rubriku „zahraničí“. (Burešová 2008: 19)

4.4 Velikost článků o obětech

Graf číslo 6 – Počet slov v měsíci

Důležitou sledovanou proměnnou při průzkumu zpravodajství LN je také velikost článků a jejich vývoj v čase. Graf číslo šest znázorňuje vývoj rozměru článků na celkovém počtu slov v jednotlivých měsících a průměru slov na článek v měsíci. Z grafu je zřejmá klesající vývojová tendence u obou hodnot. Je také možné si všimnout, že červeně zobrazená jednotka počtu slov v měsíci se velmi podobá hodnotám zobrazeným v grafu číslo pět. Počet článků v měsíci jen s malými odchylkami, například v prosinci 2007 nebo březnu 2008, kopíruje vývoj celkového počtu slov.

Ve sledovaném období se v člancích LN týkajících se obětí v Iráku objevilo celkem 7441 slov.³³ Nejvyšší počet slov v měsíci byl v prosinci 2007 a v březnu roku následujícího, kdy v obou případech počet přesáhl 800 slov. Poté, podobně jako u jiných sledovaných proměnných, došlo v dubnu 2008 k výraznému a rychlému propadu. Zatímco do března 2008 byl průměrný měsíční počet slov³⁴ 432, od dubna do konce roku 2009 už jen pouhých 45 slov. Podobně od dubna nestoupl průměr slov na článek v měsíci³⁵ nad 100 a od poloviny roku 2008 ani nad 82 slov. Celých 11 měsíců proběhlo na stránkách LN bez jediné zprávy a slova o obětech iráckého konfliktu. Oproti tomu v období do března 2008 bylo průměrně 118 slov na

³³ Graf ukazující celkový počet slov v jednotlivých letech uvádím dále v textu jako graf číslo 13.

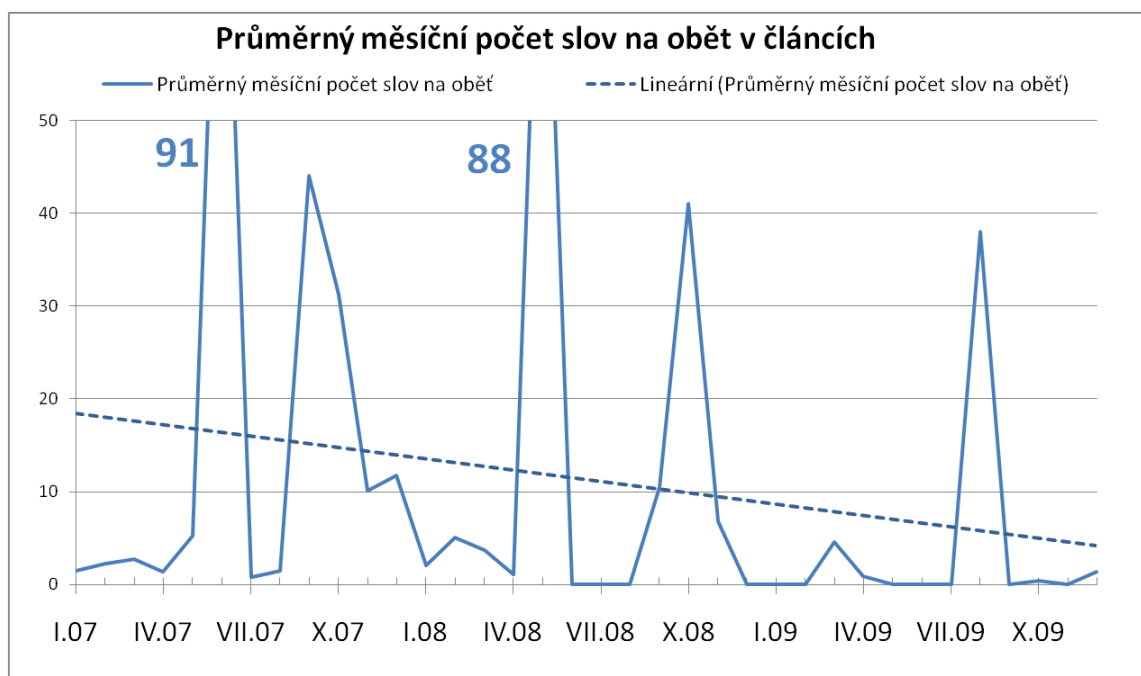
³⁴ Průměrný měsíční počet slov v období od ledna 2007 do března 2008 a od dubna 2008 do roku 2009, vypočítaný jako součet slov za měsíc děleno počtem měsíců, tj. $6492 : 15 = 432$ slov, respektive $949 : 21 = 45$.

³⁵ Průměr slov na článek v měsíci vypočítaný jako celkový počet slov v určitém měsíci děleno počtem článků otisknutých ve stejném měsíci, tj. například pro leden 2007 $561 : 5 = 112,20$.

článek v měsíci a celkem v sedmi měsících hodnota přesáhla 100 slov na článek, z toho jednou až 204,5 slov na článek. Ani jeden měsíc se naopak nestalo, že by nebyla publikována alespoň jedna zpráva týkající se obětí v Iráku. Celkový průměr slov na článek za tři roky vychází na 107,84 slov na článek.³⁶

Ve výpočtech se lze zaměřit také na průměrný měsíční počet slov v roce. Ten klesá velmi strmě ze 408 v roce 2007, na 164,75 a 46,5 v dalších letech a ukazuje na pokles počtu zpráv. Tento výpočet lze společně s průměrem slov na článek v roce³⁷ využít na podporu vysvětlení, že nárůst medializace v roce 2009 byl způsoben spíše krátkodobou odchylkou než počátkem nového zájmu deníku. Průměrný měsíční počet slov v 2009 i průměr slov na článek v roce 2009 dosahují nízkých hodnot, u prvního téměř devětkrát nižší a u druhého o polovinu méně než v roce 2007. Tedy v porovnání s rokem 2007 jsou hodnoty celého roku 2009 nízké a klesají. I když tedy došlo v 2009 k nárůstu medializace, lze ho spíše vysvětlit rychlejším tempem úbytku celkového počtu obětí než novým rostoucím zájmem deníku. Toto navýšení bylo také způsobeno výkyvem, kdy v menších článcích se pouze v krátkosti zmínilo větší množství obětí. A protože z menšího celkového počtu pak i dvě výjimečné zprávy vytvoří celkovou odchylku, vedl tento vývoj ke zvýšení medializace.

Graf číslo 7 – Počet slov na oběť

³⁶ Celková průměrná velikost článku za tři roky vypočítaná jako celkový součet slov v období děleno počtem článků v období, tj. 7441 : 69 = 107,84 slov.

³⁷ Průměr slov na článek v roce 2009 je vypočítán jako součet všech slov za rok děleno počtem článků v roce 2009, tj. 558 : 9 = 62 slov.

Od propadu zpravodajství týkajících se obětí v dubnu 2008 došlo současně k omezení četnosti zpráv i k výraznému poklesu délky článku. Jak je vidět z následujícího grafu číslo 7 ve sledovaném období s postupem času klesá také průměrný měsíční počet slov na jednu oběť.³⁸ Tento pokles není pravidelný, bývá narušen krátkodobými skokovými nárůsty, ale je přesto znatelný. I přes příležitostně mediálně zajímavé incidenty, jakou byla v roce 2007 smrt novináře Svobodné Evropy, kauza střelby bezpečnostní agentury Blackwater nebo v roce 2008 smrt velitele irácké Al-Káidy a zabití dvou kontraktorů kolegou z bezpečnostní agentury v roce následujícím, ukazuje klesající trend poskytovaného prostoru na jednu oběť na postupné snižování zájmu médií o irácký konflikt. Tyto výkyvy se navíc postupně stávají méně časté a výrazné.

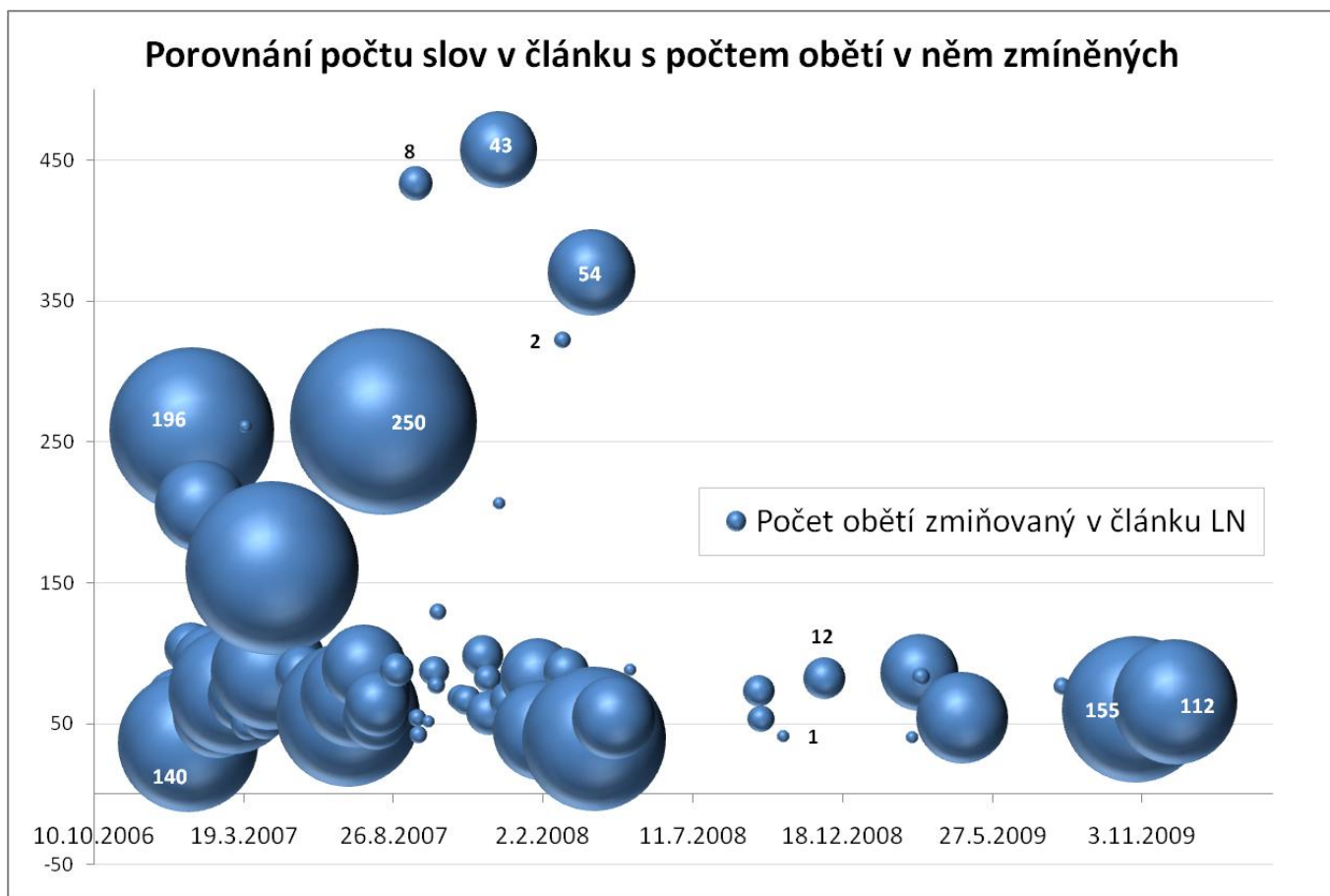
Pokles zájmu o zpravodajství o Iráku se projevil tak, že zajímavým událostem již není věnováno více prostoru než v běžných dnech, ale místo toho jsou to pouze tyto speciálně zajímavé události, které se dostanou do zpráv LN. Tento vývoj lze ukázat na několika příkladech, které by v předchozím období získaly mnohem větší prostor. Například dva články z března 2009 o odsouzení k trestu smrti pro další tři představitelé Saddámovy režimu byly dlouhé pouze 40 a 83 slov. Podobně zpráva z 16. října 2008 referující o zabití muže číslo 2 irácké Al-Káidy měla délku jen 41 slov. Rovněž zprávy o sérii sebevražedných útoků z 27. října a devátého prosince 2009, které si vyžádala 155 a 112 civilních obětí, nedostaly větší prostor než 60 a 65 slov. Navíc jiné incidenty jako série výbuchů 19. srpna 2009 v Bagdádu, která si vyžádala 101 obětí, se do zpravodajství LN ani nedostaly. (Iraq Coalition Casualty Count 2010a)

4.5 Porovnání velikosti článku s počtem obětí.

Porovnání počtu slov v článku s počtem obětí v něm zmíněných má za cíl určit, zda se velikost článku mění podle počtu obětí v článku uvedených. K tomuto využiji graf číslo sedm, kde osa x udává datum článku v LN, osa y velikost článku v počtech slov a mohutnost modré bubliny počet obětí v článku. Čím větší bublina, tím bylo v článku reportováno o více obětech. V následujícím grafu číslo osm jsou uvedeny všechny jednotlivé články týkající se obětí za sledované období.

³⁸ Průměrný měsíční počet slov na oběť bez ohledu na národnost či povolání ve sledovaném období je vypočítán jako součet slov o obětech za měsíc děleno počtem obětí uvedených v měsíci v LN, tj. pro leden 2007 561 : 391 = 1,43 slov na oběť.

Graf číslo 8 – Poměr počtu slov v článku a množství obětí

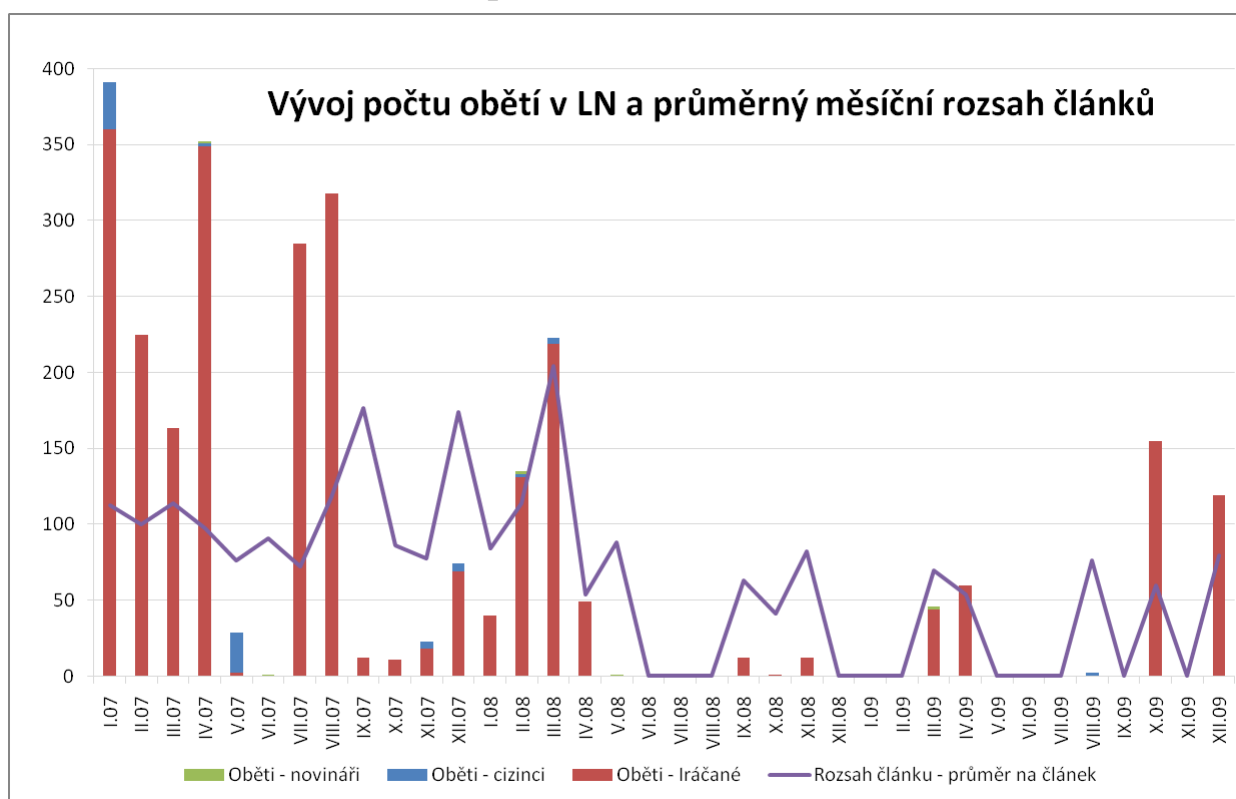

Pokud by mezi velikostí článku a počtem obětí platila přímá úměra, měla by se bublina s rostoucími rozměry vzdalovat od osy x. Malé bubliny by se tak nacházely v grafu dole a velké nahoře.³⁹ V uvedeném grafu se ale i velké bubliny nacházejí v dolní části a malé naopak i v části horní. Z grafu je vidět, že přímá úměra zde neplatí. Zatímco bublina v levém dolním rohu zobrazuje článek pojednávající o 140 obětech s využitím pouhých 36 slov, největší bublina vlevo uprostřed je bublina článku o 250 obětech a 264 slovech a naopak druhá nejvýše položená bublina na 433 slovech zmiňuje jen osm zemřelých. Podobně množství středně velkých bublin se nachází ve velké blízkosti spodní osy x.

Celkově nelze určit jasnou pravidelnost, ať už přímou nebo nepřímou úměru. Poměr mezi velikostí článku a množstvím obětí je někdy záporný a jindy kladný. To ukazuje, že velikost článku se spíše než počtem obětí řídí zajímavostí události pro médium. Z grafu lze vypořizovat také postupné snižování četnosti článků a jejich průměrné velikosti v roce.

³⁹ Popisky v grafu ukazují velikost bubliny, tedy počet obětí. Zbarvení bíle nebo černě je zde pouze kvůli lepší čitelnosti.

Graf číslo 9 – Poměr počtu obětí a velikosti článků za měsíc

Stejné závěry lze vyvodit, pokud budeme porovnávat poměr měsíčně a ne po jednotlivých člancích. Graf devět ukazuje, že průměrný rozsah článků za měsíc není závislý na počtu obětí v LN za měsíc. Také zde je vzájemný poměr nepravidelný, někdy připadá na oběť slov několik, jindy méně než polovina slova. I to poukazuje na fakt, že rozsah článku závisí spíše na zajímavosti události než na počtu obětí vyskytujících se v článku. Lze se tedy ptát, co určuje zajímavost pro média a zda je možné určit nějakou pravidelnost, kdy je incident s oběťmi pro média zajímavější. Kapitola 4.8 se bude touto otázkou zabývat podrobněji.

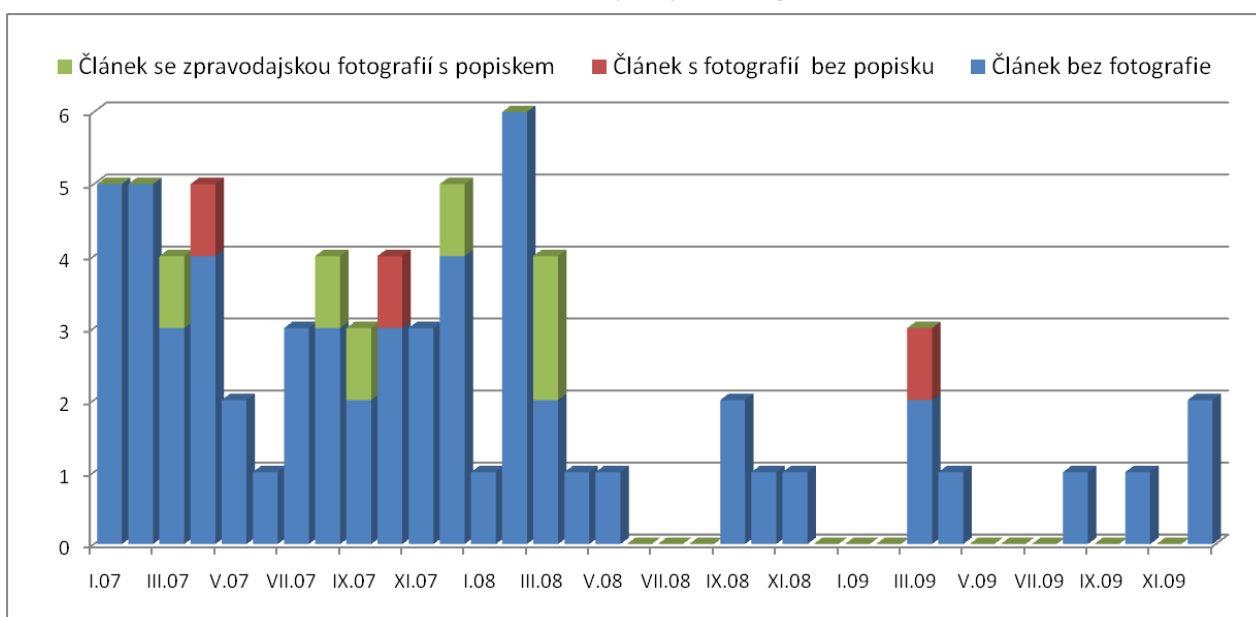
4.6 Přítomnost fotografie v člancích

Další ze zkoumaných veličin vývoje zpravodajství je množství fotografií připojených k článkům o obětech v Iráku.⁴⁰ Lze předpokládat, že vzhledem ke sledovanému trendu omezení četnosti, prostoru i privilegovaného umístění zpráv o obětech iráckého konfliktu, bude postupem času klesat i počet fotografií v člancích. Následující graf číslo deset zachycuje počet zpráv v měsíci, a zda byla k článku připojena fotografie.⁴¹

⁴⁰ Data o přítomnosti fotografií v článku a původu článků lze nalézt v tabulce číslo 4, která je uvedena v příloze.

⁴¹ Kvůli nízkému měsíčnímu počtu článků ve sledovaném období je myslím vhodnější a názornější využít počet článků než uvádět procentuální poměr.

Graf číslo 10 – Výskyt fotografie v článku

Mezi lety 2007 a 2008 byla fotografie připojena jen k devíti článkům, z toho se jednalo šestkrát o zpravodajskou fotografii s popiskem a třikrát o fotografii bez popisku. V grafu je jasně viditelný pokles počtu článků s fotografií po konci roku 2007, zvláště po dubnu 2008, kdy byla fotografie přítomna v jediném článku. V absolutním počtu za rok byla fotografie připojena v prvním sledovaném roce šestkrát, ve druhém dvakrát a roce 2009 jen jednou. Průměrný počet článků s fotografií vycházel tedy na 0,5; 0,17 a 0,08 na měsíc.

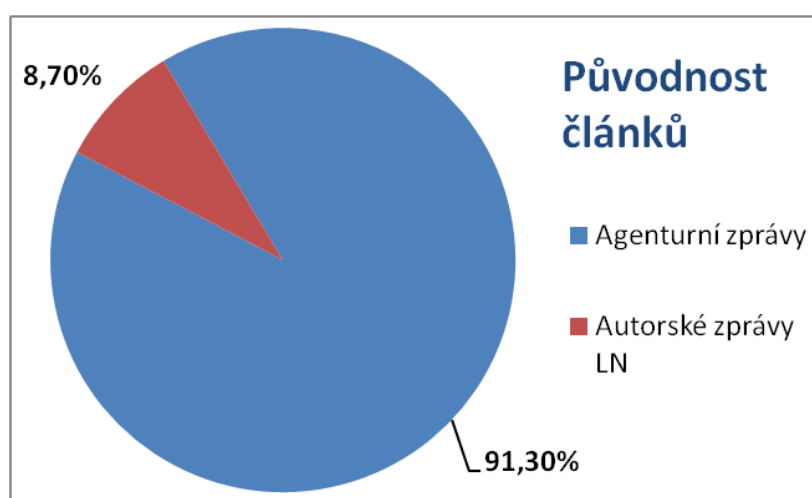
Procentuálně z uvedených článků ovšem meziročně k poklesu nedošlo. Takový výsledek by naznačoval, že četnost fotografií klesá zhruba v poměru k poklesu počtu zpráv. Ovšem pokud referenční období rozdělíme nikoliv po jednotlivých rocích, ale po roce a půl nebo na období dělené koncem března 2008, ukáže se již signifikantní pokles procentuálního zastoupení o 40 respektive 50 procent. Z toho vyplývá, že po březnu 2008 četnost fotografií klesá nejen v absolutním počtu, ale i v poměru k počtu článků.

Při sledování rozměrů fotografií byl nalezen zajímavý vývoj. Na začátku roku 2007 byl výskyt fotografií v člancích relativně běžný, ale jejich rozměr byl malý (mezi 20-25 cm²). Od srpna však velikost přiložených fotografií začíná narůstat a v září, říjnu a prosinci se dostane až na hodnoty okolo 200 cm². Následně pak rozměr klesá na méně než polovinu (88,4 cm²) v březnu a poté až opět k rozměru okolo 20 cm². Tento pokles navíc postupuje s výrazným omezením četnosti připojování fotografií zmíněným výše, v roce 2008 a 2009 fakticky jen v měsících výročí začátku irácké války.

4.7 Původ článků – autorský nebo převzatý agenturní

Dalším ze sledovaných údajů je otázka původu článku, konkrétně zda byl vytvořen či spoluvytvořen vlastními autory pracujícími v LN nebo byl článek převzat jako celek z některé ze zpravodajských agentur.⁴² V analyzovaném období byla většina zpravodajství o obětech v Iráku přijata kompletně z agentury, tvořily celkem 91,3 procenta všech zpráv. Celých 63 článků bylo agenturních a jen šest lze označit za autorské. Tato naprostá převaha je jasně vidět na grafu číslo 11.

Graf číslo 11 – Procentuální zastoupení původu článků

Agenturní zprávy pak byly kromě jednoho případu převzaty z České tiskové agentury. Ve zmíněném jednom případě byla jako zdroj zprávy uvedena ČTK spolu s agenturou Reuters a Agence France-Presse. Většina vlastních zpráv byla vytištěna v průběhu roku 2007, pouze jedna v roce 2008 a v roce následujícím již ani jediná. Počet autorských zpráv však meziročně klesal nejen v absolutním počtu za rok, ale výrazně i v poměru k počtu zveřejněných článků za rok. Zatímco v prvním roce tvořily autorské zprávy 11,36 procent všech ročních zpráv, v roce 2008 jen 5,55 procenta a v roce 2009 bylo zastoupení vlastních zpráv nulové, protože se v průběhu uvedeného roku žádná autorská zpráva neobjevila.⁴³

Samotná kategorie autorských zpráv byla nadto v pěti případech ze šesti napsána s využitím agenturních zdrojů a jen jedna zpráva byla celá napsána vlastním reportérem LN. Lze si všimnout, že autorské zprávy referovaly o událostech, které lze považovat za mediálně atraktivní. V lednu 2007 o popravě dvou vysokých zástupců bývalého iráckého režimu, při

⁴² V této práci je zpráva považována za autorskou, když je mezi autory uveden i redaktor LN.

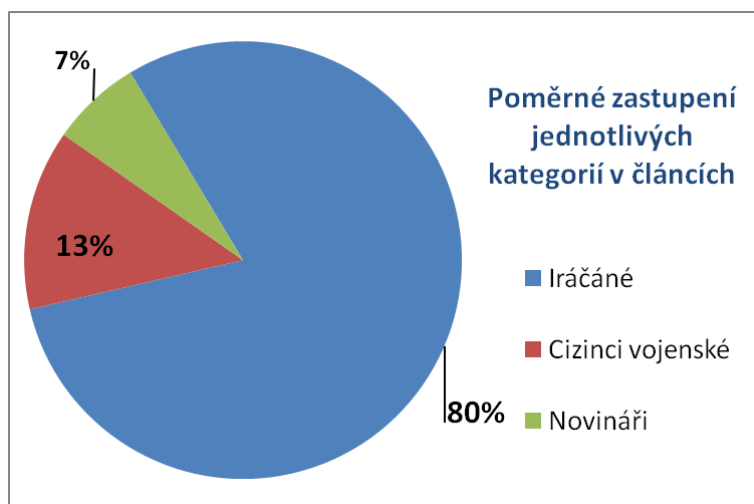
⁴³ Graf číslo 17 s počtem článků různého původu v jednotlivých letech 2007-2009 je přiložen v příloze.

kteře jednomu z nich oprátka oddělila hlavu od těla, v dubnu a srpnu o sérii sebevražedných útoků s 217 a 250 civilními oběťmi, v září o zabití osmi Iráčanů členy bezpečnostní agentury Blackwater, v prosinci o smrti 43 žen spolu s rekapitulací britských vojenských obětí a v březnu 2008 o smrti čtyř amerických vojáků, jejichž smrtí byla překročena hranice 4000 amerických vojenských obětí.

4.8 Porovnání věnovaného prostoru obětem podle jejich národnosti a povolání

Analýza dat v kapitole 4.5 ukázala, že rozsah článku není závislý na počtu obětí vyskytujících se v článku. Zatímco v některých případech připadá na oběť slov několik, jindy méně než polovina slova. Lze tedy najít určitý faktor, kdy je incident s oběťmi pro média zajímavější? V rámci této kapitoly budu zkoumat, zda není úroveň zájmů médií ovlivněna jednotlivou „kategorií obětí“, přesněji její národností a povoláním. Toho docílím porovnáním velikosti prostoru, který věnovalo zpravodajství LN jednotlivým kategoriím – obětem irácké původu, zahraničním vojenským obětem a zabitým novinářům.

Graf číslo 12 – Procentuální zastoupení kategorií obětí v člancích

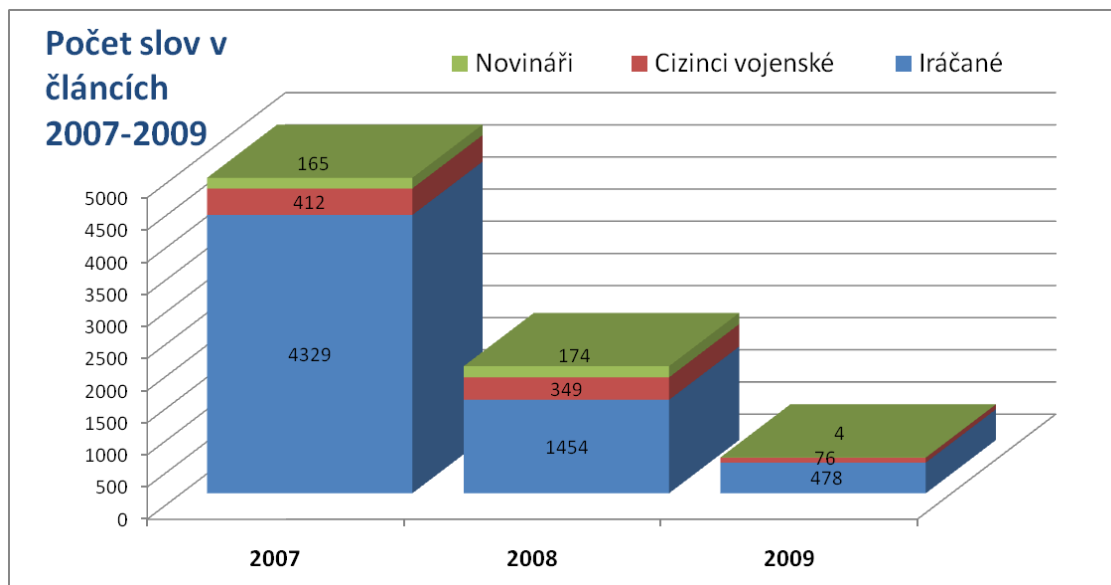
Z 69 článků zabývajících se oběťmi iráckého konfliktu se 60 zmiňovalo o zemřelých irácké původu, deset o zahraničních vojenských obětech a pět o smrti novinářů.⁴⁴ Procentuální zastoupení jednotlivých kategorií obětí znázorňuje koláčový graf číslo 12. Celých 80 procent článků

pojednávalo o smrti Iráčanů a na každý článek o novináři nebo cizinci tak připadají čtyři články o obětech iráckého původu.

⁴⁴ V několika člancích byla zmíněna více než jedna kategorie obětí, proto udává součet jednotlivých kategorií vyšší číslo než je celkový počet článků. Při převodu na procentuální zastoupení kategorií v člancích byl zachován poměr mezi kategoriemi.

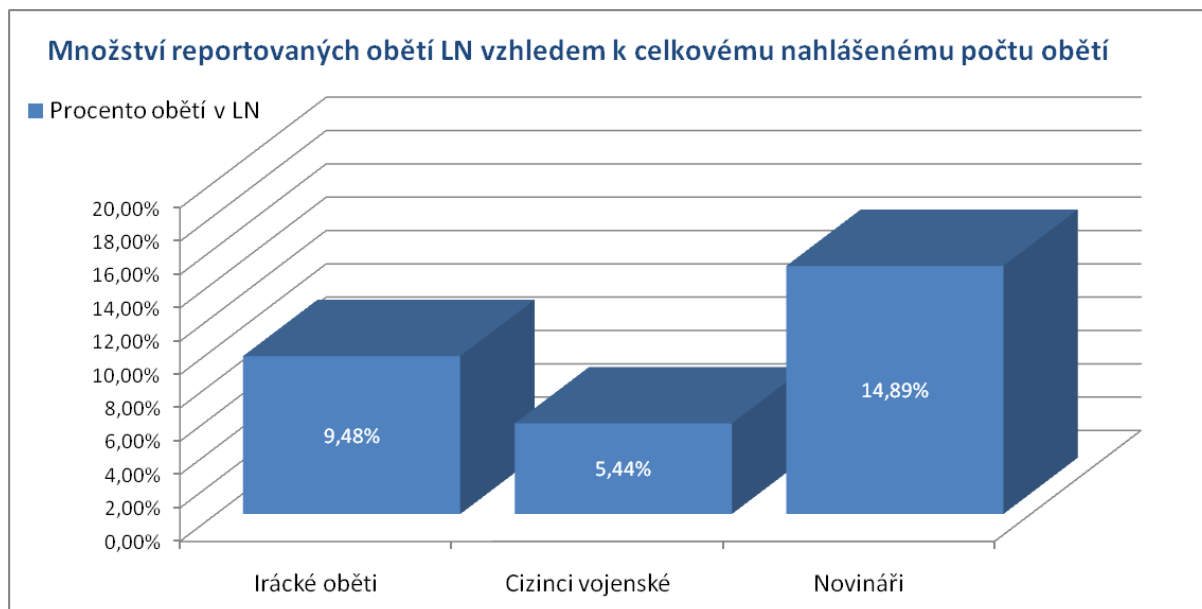
Jak lze vidět na grafu číslo 13, podobně se jasná většina slov v článcích týkala iráckých obětí. Jejich podíl slov se pohyboval mezi 88 a 73,5 procenty.

Graf číslo 13 – Počet slov v letech 2007-2009

V absolutní hodnotě bylo tedy publikováno výrazně více článků a více slov o místních obětech, jak se ovšem výsledky změni v poměru k celkovému počtu obětí? Výsledek ukazuje graf číslo 14. I vzhledem k celkovému počtu obětí se na stránkách LN objevilo více místních obětí a nepotvrdil se tak předpoklad, že bude více reportováno o zahraničních vojenských obětech. Výsledek může být částečně ovlivněn rozhodnutím nezapočítávat zprávy rekapitulující prozatímní počet obětí, které byly u vojenských obětí Koalice celkem běžné, a do analýzy počítat jen zprávy o nových úmrtích. Započítávání rekapitulovaného počtu obětí by ovšem vedlo ke zkreslení výsledků analýzy a nevypovídaly by o zpravodajství o aktuálních obětech války.

Graf číslo 14 – Medializace jednotlivých kategorií obětí

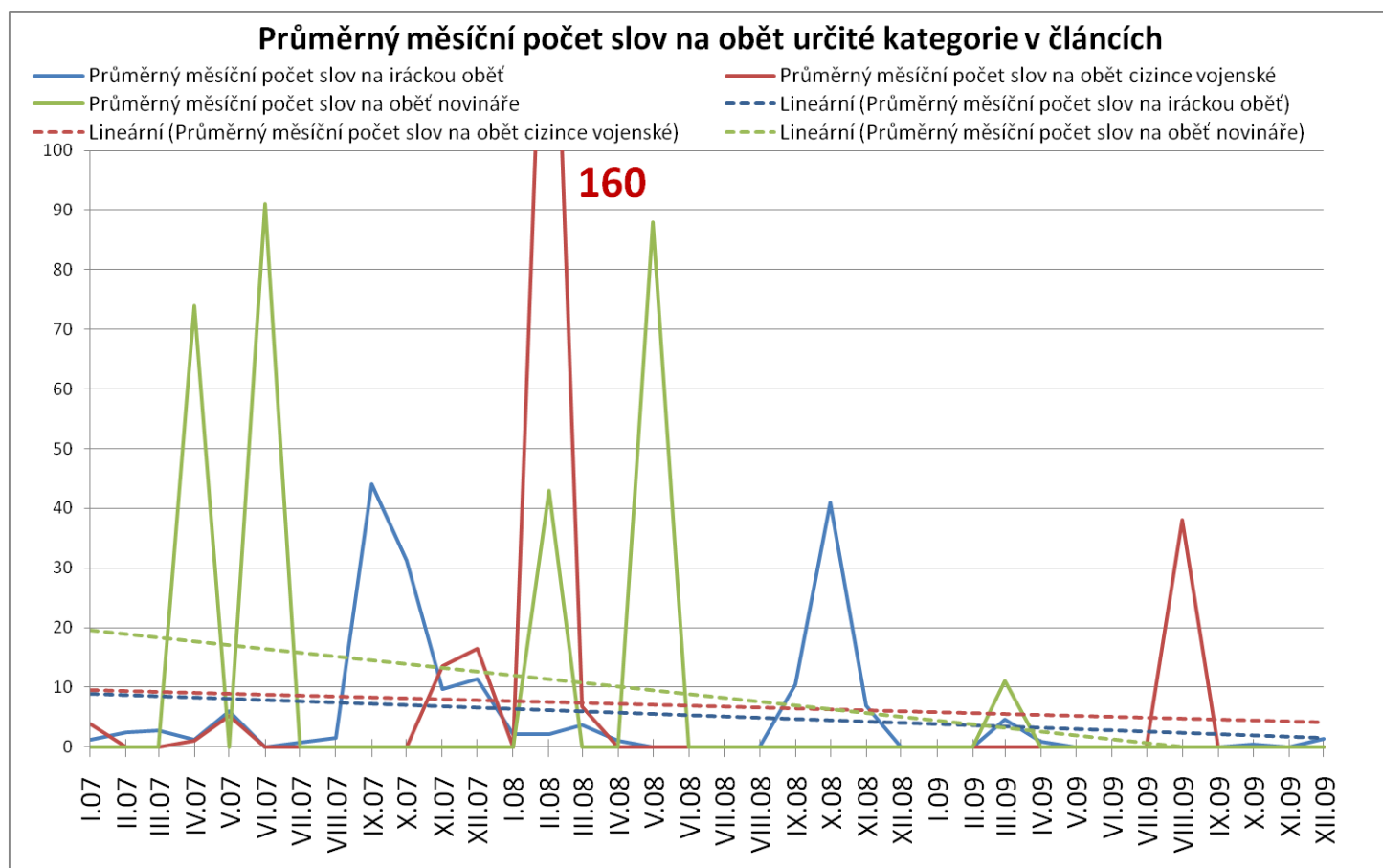

Nejvyšší poměr obětí ve zprávách LN vzhledem k celkovému počtu byl ale podle předpokladů zaznamenán u novinářských obětí, i když zpráva o těchto úmrtí objevila jen v pěti z 68 článků. LN reportovaly o téměř 15 procentech všech obětí této kategorie, což je hodnota o polovinu vyšší než u zemřelých Iráčanů a třikrát vyšší než o smrti zahraničních vojáků.

Míru zájmu médií o jednotlivé kategorie obětí dobře ukazuje také průměrný měsíční počet slov na jednu oběť určité kategorie, jenž zobrazuje graf číslo 15.⁴⁵ Z grafu jde vyčíst dlouhodobý trend mírného poklesu měsíčního rozsahu na oběť. Klesající trend přerušují jednotlivé mediálně zajímavé incidenty, při kterých se průměr slov na oběť u jednotlivých kategorií překotně navýší. U obětí iráckého původu se tak děje v září a říjnu 2007 v souvislosti se zabitím civilistů členy bezpečnostní agentury Blackwater, v prosinci v článku o tureckém útoku na členy teroristické organizace PKK v Iráku a v říjnu 2008 při zabití muže číslo dva irácké Al-Káidy. Výjimečně vysoký počet slov na oběť značí zájem médií se u zahraničních vojáků vyskytl v únoru 2008 při opětovném útoku turecké armády na pozice PKK v Iráku a v srpnu příštího roku v článku pojednávajícím o zabití dvou kontraktorů kolegou z bezpečnostní agentury ArmorGroup.

⁴⁵ Přesné počty obětí rozdělených dle kategorií a počet slov o těchto obětech v článcích lze nalézt v tabulce číslo 5 v příloze.

Graf číslo 15 - Průměrný měsíční počet slov podle kategorií obětí

V grafu je současně vidět výrazná převaha prostoru, který se dostává zprávám o obětech novinářů. Na jednu oběť novináře připadá průměrně celých 49 slov, což ostře kontrastuje s 10,7 slovy na smrt jednoho zahraničního vojáka a pouhými 2,3 slovy průměrně na zemřelého Iráčana.⁴⁶ Smrti novináře tak zpravodajství LN dává výrazně větší prostor a je pro něj zajímavější než ostatní kategorie obětí. I když nejvíce článků pojednávalo o místních iráckých obětech, největší medializace a průměrný počet slov na oběť připadl na novinářské oběti. A zatímco podíl medializace zahraničních vojenských obětí byl nižší než u Iráčanů, průměrný počet slov na oběť byl naopak několikanásobně vyšší. Z toho vyplývá, že když už byl článek o obětech cizinců napsán, tak byl na jednotlivého zemřelého poskytnut v průměru větší prostor. Celkově graf znázorňuje, nehledě na výkyvy, pokles mediálního zájmu o oběti války v Iráku v průběhu sledovaného období.

⁴⁶ Průměrný počet slov na oběť určité kategorie vypočítán jako celkový počet slov děleno počtem obětí v LN mezi lety 2007-2009, tj. novináři 343 : 7 = 49.

4.9 Kvalitativní část

V rámci této kapitoly se budu zabývat studiem dat vzešlých z výzkumu zpravodajství LN, jejichž interpretace popřípadě způsob získání není dostatečně strukturovaný a exaktní. Výsledky jsou tak příliš subjektivní a nedostatečně ověřitelné, což nedovoluje jejich zařazení do čistě kvantitativního výzkumu. Pokusím se odpovědět, co s ohledem na zájem médií značí zařazení fotografie k článku nebo různý původ článku a budu sledovat také téma článku. V této kapitole provedu také komparaci dosažených výsledků této práce s výzkumem Zdenky Burešové, která analyzovala období 2003-2006.

4.9.1 Přítomnost fotografie v člancích

Z výsledků kvantitativní analýzy vyplývá, že od dubna 2008 četnost fotografií klesá nejen v absolutním počtu, ale i v poměru k počtu článků. Lze si povšimnout, že přítomnost fotografií pravidelně roste v měsíci výročí začátku války v Iráku. Zatímco v roce 2007 byla fotografie k článkům připojována relativně často, od roku 2008 tomu již bylo jen při výročích. A protože výročí je tématem mediálně zajímavým, podporuje připojení fotografie v této době vysvětlení, že přítomnost fotografie u určitého článku označuje jeho vyšší vnímanou významnost ze strany médií. Podobně rozměrově největší fotografie byly dvakrát připojeny k článkům o zabití Iráčanů členy bezpečnostní agentury Blackwater a jednou k článku pojednávajícím o předání provincie Basra do rukou Iráčanů a zabití místních žen nenosících šátek. Jde o témata nová, zajímavá a netradiční důvody smrti - speciálně kontroverzní zabití několika civilistů členy agentury Blackwater se zdá přitažlivé.

Zatímco mezi lety 2003-2006 byla četnost fotografií v poměru k počtu článků stabilní a nebylo možné určit rostoucí ani klesající trend, v analýze období od roku 2007 do 2009 četnost fotografií klesá v absolutním počtu i v poměru k počtu článků. (Burešová 2008: 48) Menší mediální zájem, projevující se poklesem zpravodajství o obětech v Iráku, vede k poklesu připojování fotografií k článkům. Výsledek provedené analýzy tak podporuje vysvětlení, že přítomnost fotografie u určitého článku ukazuje na vyšší mediální zájem o konkrétní událost. Uvedený závěr koresponduje s dalšími zjištěními této práce značící pokles zájmu médií – omezení počtu a velikosti článků v čase, umístění článků v rubrice „zahraniční“ nebo pokles průměrného měsíčního počtu slov na jednu oběť. Jiné faktory než zpravodajské hodnoty, například dostupnost a atraktivnost fotografií nebo užití fotografie jako

výplně prázdného prostoru v novinách, určitě mají svou roli, ale spíše okrajovou. (srov. Burešová: 2008: 47- 48)

4.9.2 Původ článků

Podobným způsobem ukazuje na úroveň zájmu média původ článku. Článek vytvořený nebo spoluvytvořený vlastními autory pracujícími v LN a z vlastních zdrojů ukazuje na vyšší zájem o určitý incident než článek převzatý z některé ze zpravodajských agentur. To podporuje fakt, že autorské zprávy se objevovaly pravidelně u událostí mediálně atraktivních a že vlastní zprávy se do značné míry shodují se zprávami, ke kterým byla připojena fotografie. Shoda nastala ve čtyřech ze šesti případů, tj. v 66,7 procentech a vždy se jednalo o zpravodajskou fotografii s popiskem. To opět značí větší vnímanou mediální zajímavost události.

Dlouhodobě snižující se mediální zájem o oběti iráckého konfliktu potvrzuje klesající počet vlastních zpráv v absolutním počtu i každoročně v poměru k počtu zpráv. Zpravodajství LN o zemřelých ve válce v Iráku bylo mezi lety 2007-2009 téměř kompletně založeno na agenturních zdrojích. LN ve sledovaném období nevyčlenila svého redaktora ani nevyslala zpravodaje. V porovnání s výzkumem zabývajícím se lety 2003-2006 klesl také celkový podíl autorských zpráv z 16 na 8,7 procenta. Tento pokles o téměř polovinu spolu s rezignací na vlastní zpravodajské zdroje a odkázaností na agentury ukazuje klesající mediální atraktivnost uvedeného tématu.

4.9.3 Téma článku o obětech – monotematický nebo polytematický?

Původním záměrem proč sledovat téma článku, byla snaha určit, kolik přesně slov v rámci dané zprávy zabírá téma obětí a případně kolik v rámci článku připadá na kterou kategorii obětí. Protože by ovšem takový postup nebyl dostatečně exaktní, nemohly by být získané údaje využity v kvantitativní analýze. Tento záměr byl proto následně opuštěn.

Sledována byla tedy jen povaha článku, zda zpráva informuje jen o jednom tématu a je tedy monotematická nebo informuje i o jiné události. Od začátku roku 2007 do konce roku

2009 bylo 64, tedy téměř 93 procenta, článků monotematických a jen 5 polytematických.⁴⁷ Všechny články s více tématy se vyskytly v období do dubna 2008, čtyři v roce 2007 a jeden v březnu následujícího roku. Tento výsledek lze interpretovat dvěma způsoby. První vysvětlení je, že se o tématu obětí vyskytovaly pouze monotematické články, protože to dovolovalo větší zaměření na téma obětí. Takové vysvětlení ovšem zpochybňují zjištění provedené studie zpravodajství dokazující výrazný pokles počtu článků, jejich velikosti, vymizení zpráv z předních stránek deníku apod. signalizující omezení zájmu médií o dané téma.

Druhým vysvětlením může být, že z důvodu zmenšení poskytnutého prostoru na článek už zkrátka nebylo místo pro další téma a rozšiřující informace. Ve zpravodajství se tak objevovaly na jedné straně analýzy situace a zprávy o vývoji v Iráku, které se nezabývaly oběťmi a na straně druhé čistě zprávy o obětech. To naznačuje i fakt, že polytematické zprávy ze sledovaných let se vždy zabývaly určitou hlavní událostí či tématem (například kampaní Surge, předání britské správy do rukou Iráčanů nebo společností Blackwater), jež byly rozšířeny souvisejícími informacemi o obětech. Pokles reportovaných zpráv tak vedl k tomu, že se do zpravodajství LN dostaly jen speciálně zajímavé události, místo aby bylo zajímavým událostem věnováno více prostoru.

4.9.4 Komparace výzkumu 2007-2009 a 2003-2006

Porovnáním výzkumu předchozích tří let, provedeným Zdeňkou Burešovou, lze dojít k závěru, že většina identifikovaných trendů vývoje zpravodajství LN pokračuje v období let 2007 až 2009. V období 2003-2006 bylo určeno 388 článků zabývajících se oběťmi iráckého konfliktu, zatímco ve třech letech 2007-2009 to bylo jen 69 článků.⁴⁸ (Burešová 2008: 30) V průběhu času klesá počet článků také v rámci jednotlivých studií. Zatímco v prvních 12 měsících analýzy provedené Zdeňkou Burešovou se objevilo 127 článků, tedy průměrně přes deset článků za měsíc (10,58 článků), za posledních 12 měsíců sledovaného období to už bylo jen celkem 80 článků a průměrně jen přes šest článků za měsíc (6,66 článků).⁴⁹ (Burešová 2008: 68) Závěry studie následujících tří let ukazují pokračující sestupný trend, který se dále

⁴⁷ Tabulka číslo 7 téma článků je spolu s příslušným grafem číslo 16 přiložena v příloze.

⁴⁸ U autorky Zdenky Burešové začíná sledované období analýzy březnem 2003, zatímco v této práci autor analyzuje období začínající lednem 2007. Pro vzájemné porovnání užívám stejně dlouhé úseky, u výzkumu Zdenky Burešové například prvních a posledních 12 měsíců.

⁴⁹ Vlastní výpočet podle zdrojových dat z bakalářské práce Zdenky Burešové uvedených v tabulce 8.5 v příloze.

výrazně prohlubuje po březnu 2008. V období do března 2008 se udržuje průměr více než tři článků měsíčně (3,67 článku) z předchozího roku, ale od dubna do konce roku 2009 se průměrná hodnota dramaticky snižuje na méně než jeden článek (0,67 článku) za měsíc.

Stejně tak pokračoval i trend postupného zmenšování článků.⁵⁰ V první studii se průměrný rozměr na jeden článek v měsíci v posledních 12 měsících studie snížil o 41,1 procent oproti prvním 12 měsícům.⁵¹ (Burešová 2008: 69) Sestupný trend pokračuje i v analýze dalších let kdy průměrný počet slov na článek v roce 2009 poklesl o 33,8 % oproti hodnotě v roce 2007, tedy ze 105,3 slov na 69,75 slov. Zlomovým měsícem se i zde ukázal březen 2008. Od roku 2003 tak probíhá sestupný trend zmenšování velikosti článků. Klesá také průměrný měsíční počet slov na jednu oběť, ekvivalent průměrného prostoru na oběť v minulé studii. (Burešová 2008: 43) V obou studiích se taktéž postupem času snižuje frekvence výkyvů a jejich velikost se zmenšuje. (Burešová 2008: 36)

Porovnání obou výzkumů také ukazuje pokračující trend poklesu medializace počtu obětí v LN. Výsledky prvního výzkumu totiž ukazují pokles medializace z 16,54 procent v prvních 12 měsících studie na 12,11 procent v posledních 12 měsících.⁵² (Burešová 2008: 62-65) I přes výkyv na konci roku 2009 hodnota medializace dále klesala na 8,51 procenta v období do března 2008 a 6,35 procent do konce roku 2009. Shodně také ani v jednom výzkumu není velikost článku úměrná počtu obětí v něm uvedených a dále u obou v průběhu sledovaného období klesá počet článků otištěných na titulní straně deníku. Zatímco za úvodních 12 měsíců první studie bylo 30 článků o obětech na titulní straně, v posledních 12 měsících to byl již jen jeden článek. (Burešová 2008: 72) Výskyt článků o zemřelých v Iráku na titulní straně pokračoval v poklesu i mezi lety 2007 až 2009, kdy byl jen jeden článek otisknut na první straně. Po 16. lednu 2007 se už všechny ostatní zprávy vyskytovaly pouze v zahraniční rubrice.

Stejně výsledky do určité míry vykázaly studie i v porovnání prostoru podle „kategorií obětí“. Ze závěrů obou dvou studií vychází, že největší zájem média projevují o novinářské oběti. Největší průměrný měsíční prostor na oběť totiž ve studii Zdenky Burešové připadá obětem novinářů. (Burešová 2008: 45) I v provedené analýze zpravodajství LN v letech 2007-

⁵⁰ Protože byla u obou studií velikost článku měřená jiným způsobem (cm² a počet slov) využívám při vzájemném srovnání trendů vývoje vyjádřenou v procentech. Domnívám se, že i přes srovnávání jiných hodnot má tento způsob určitou vypovídací hodnotu.

⁵¹ Vlastní výpočet podle zdrojových dat z bakalářské práce Zdenky Burešové uvedených v tabulce 8.6 v příloze.

⁵² Vlastní výpočet podle zdrojových dat z bakalářské práce Zdenky Burešové uvedených v tabulce 8.1 a 8.2 v příloze. V tomto případě je medializace počítána od května 2003. V prvních dvou měsících od invaze je totiž počet obětí vychýlen následky invaze, šestkrát až sedmkrát vyšší než v následných měsících.

2009 je použitý ekvivalent průměrný měsíční počet slov na jednu oběť vyšší u novináře než u ostatních kategorií. Na jednu oběť novináře také připadá průměrně 49 slov oproti 10,7 a 2,3 slovům u zbylých kategorií. Rovněž míra medializace je s výrazným rozdílem vyšší u novinářských obětí.

Poslední dvě proměnné, které vykazují stejné výsledky v obou studovaných obdobích, jsou počet autorských zpráv a povaha článku vzhledem k tématu. Podíl článků napsaných redaktory LN se snížil z 16 procent v období sledovaném první studií na 8,7 procenta v následujících třech letech. (Burešová 2008: 50) Pokud by však byla využita identická metodika jako v předchozím období, byla by jako autorská zpráva započítávána jen polovina článků a podíl autorských zpráv by byl jen 4,35 procenta.⁵³ Trend zvyšování podílu agenturních zpráv lze pozorovat již od počátku zpravodajství o Iráku. Zatímco v prvních 12 měsících po začátku iráckého konfliktu bylo kolem 21 procent zpráv vytvořeno redaktory LN, ve stejně dlouhém období na konci první studie to už bylo jen mezi pěti a šesti procenty.⁵⁴ (Burešová 2008: 84) Na této úrovni se udržel až do března 2008 a následně klesá na nulu. Taktéž zastoupení polytematických článků klesá u obou výzkumů z 25 na 17,5 procent⁵⁵ v posledních 12 měsících oproti úvodním 12 a z 12,3 procenta za první rok a půl na nulu v druhém. (Burešová 2008: 86)

Lze však nalézt i několik výjimek, kdy vývoj zpravodajství LN v letech 2007 až 2009 nekopíruje výsledky v prvních třech sledovaných letech. První takovou výjimkou je přítomnost fotografií v článku. Zatímco Burešová dochází k závěru, že se „nedá vysledovat žádná klesavá ani stoupavá tendence“ ve výskytu fotografií v člancích, v mnou provedené analýze, je možné určit klesavou tendenci výskytu fotografií. (Burešová 2008: 48) Po konci března 2008 četnost fotografií klesá nejen v absolutním počtu, ale i v poměru k počtu článků, když se v druhé polovině sledovaného období vyskytne fotografie jen v jediném článku. Komparace průměrného procenta článků, ke kterým byla připojena fotografie mezi lety 2003-

⁵³ Burešová počítá zprávu jako autorskou jen v případě, když je z více autorů uveden redaktor LN na prvním místě. V této práci je zpráva považována za autorskou, když se mezi autory objeví i redaktor LN. Mezi roky 2007-2009 se tak v závislosti na použité metodice vyskytly tři, respektive šest autorských zpráv.

⁵⁴ Vlastní výpočet podle dat z bakalářské práce Zdenky Burešové. V tomto případě v práci nejsou přesně uvedená zdrojová data výzkumu a vycházím z hodnot grafu 8.21 v příloze. Výsledek je proto pouze přibližný, ovšem přesto odpovídající a použitelný.

⁵⁵ Vlastní výpočet podle dat z bakalářské práce Zdenky Burešové. V tomto případě v práci nejsou přesně uvedená zdrojová data výzkumu a vycházím z hodnot grafu 8.23 v příloze. Výsledek je proto pouze přibližný, ovšem přesto odpovídající a použitelný.

2006 a 2007-2009 ukáže i zde výrazný pokles z přibližně 30 na 13 procent.⁵⁶ (Burešová 2008: 83) Podobně se v průběhu mojí analýzy, na rozdíl od předchozí, nevyskytlo nestandardní řazení stran a zprávy o obětech v Iráku tak byly umístěny buď v rubrice „zahraničí“, nebo jedenkrát na titulní straně deníku. Uvedené změny trendů dále svědčí o poklesu zájem médií.

Zlepšení bezpečnostní situace vedlo také k odlišnému vývoji v počtu obětí.⁵⁷ Zatímco v předchozí studii se bezpečnostní situace průběhu let zhoršuje a měsíční počet obětí roste, od května a definitivně září 2007 se situace obrací a počet obětí klesá. (srov. Burešová 2008: 34 a 62-63) Tuto změnu je proto nutné v provedené analýze reflektovat. Posledním výsledkem předcházející studie, který se částečně odlišuje od výsledků v pozdějším období, je závěr o přiřazení většího prostoru zahraničním obětem než iráckým obětem. To dokládá pomocí průměrného rozsahu na oběť, který opravdu udává nejvyšší hodnoty pro oběť novináře, přibližně o polovinu nižší pro zahraniční oběť a zhruba čtvrtinovou na oběť Iráčanů.⁵⁸ (Burešová 2008: 45 a 78) Taktéž hodnota medializace je s malým rozdílem nejvyšší u novinářských obětí, za nimiž následuje kategorie cizinců a poté již s větším odstupem kategorie místních obětí.⁵⁹ (Burešová 2008: 62-65) Výsledky výzkumu zabývajícího se obdobím od začátku roku 2007 do konce roku 2009 se neliší u hodnot přiděleného prostoru kategoriím obětí, ale liší se v jejich medializace. Zahraničním obětem je průměrně dáno 10,7 slov na jednu oběť, zatímco na zemřelého Iráčanů průměrně připadá jen 2,3 slov. Ovšem podíl zachycených zahraničních vojenských obětí v LN oproti zdokumentovanému počtu byl nižší než u Iráčanů. Když už tedy byl článek o obětech cizinců napsán, získal jednotlivý zemřelý v průměru větší prostor. Rozdíl v hodnotách medializace zahraničních obětí poukazuje na úpadek zájmu médií. Nevyvrací sám o sobě platnost zpravodajských hodnot, spíše potvrzuje, že dlouhodobě se opakující zabíjení vojáků Koalice víceméně stejnými způsoby a současně narůstající počet zemřelých následkem nehod⁶⁰, postupem času přestává být samo o sobě „zprávou“. Jak již bylo zmíněno výše, s prodlužujícím se trváním konfliktu tak začíná být ve

⁵⁶ Vlastní výpočet podle dat z bakalářské práce Zdenky Burešové. V tomto případě v práci nejsou přesně uvedena zdrojová data výzkumu a vycházím z hodnot grafu 8.20 v příloze. Výsledek je proto pouze přibližný, ovšem přesto odpovídající a použitelný.

⁵⁷ Podrobněji o vývoji počtu obětí viz kapitola třetí.

⁵⁸ Vlastní výpočet podle zdrojových dat z bakalářské práce Zdenky Burešové uvedených v tabulce 8.15 v příloze.

⁵⁹ Vlastní výpočet podle zdrojových dat z bakalářské práce Zdenky Burešové uvedených v tabulce 8.1 a 8.2 v příloze. Výsledky medializace vychází 23,86 procenta pro novináře, 23,67 pro cizince a podle použitého výpočtu 16,06 nebo 13,4 procenta pro irácké oběti. První údaj vychází při vynechání března a dubna 2003 kvůli specifickým následkům invaze, tj. 5325: 33154 = 16,06 procenta.

⁶⁰ V roce 2009 bylo zaznamenáno 150 obětí Koalice, z toho polovina byla zabita v boji a polovina zemřela následkem nehod, nemocí apod. Důvod smrti následkem nehody s postupem času získává mnohem větší podíl, z 18 procent v roce 2007 vzrůstá na 50 procent v roce 2009. (Statistical Information Analysis Division 2010) Tento důvod ovšem není mediálně atraktivní. Současně 63 procent obětí zemřelých v boji zemřelo na následky IED, což je po několika letech konfliktu pro média již všední záležitost. (Cordesman, Loi, Vivek 2010)

zpravodajství zachycována jen něčím zajímavá smrt. Od roku 2008 bylo v LN reportováno o smrti dvou vojáků při útoku turecké armády na pozice PKK v Iráku, o zabití dvou kontraktorů kolegou z bezpečnostní agentury a čtyřech amerických vojácích, jejichž smrtí byla překročena hranice 4000 amerických vojenských obětí. Mnohem více mediálně atraktivních způsobů smrti se týkalo obětí Iráčanů například série výbuchů s mnoha desítkami až stovkami obětí, exploze před školou, zabití iráckých oficiálních představitelů, zabití tří civilistů spolu se čtyřmi členy AQI při americkém útoku, pouliční boje v Basře a Bagdádu, sebevražedný útok vozíčkáře nebo úmrtí na choleru. Lze usoudit, že větší medializace iráckých obětí než cizinců byla způsobena větší zajímavostí incidentu. Faktor novosti, výjimečnosti a dramatickosti tak převážil nad faktorem blízkosti.

Celkově vzájemná komparace uvedených dvou výzkumů ukázala, že většina sledovaných proměnných vykazovala stejné trendy. Byl potvrzen také pokračující pokles zájmu médií o studované téma, přičemž dva z identifikovaných odlišných trendů (přítomnost fotografií v článku a nestandardní řazení stran) u současné analýzy jen umocnily klesající zájem médií. Ověřena byla také, i když s určitými odlišnostmi, hierarchizaci obětí podle jejich národnosti a povolání.

5. Závěr

Ve své bakalářské diplomové práci se zabývám zpravodajským pokrytím války v Iráku. Hlavním cílem této práce bylo podat důkladnou analýzu zpravodajství LN o obětech iráckého konfliktu mezi léty 2007-2009 a zjistit, jak se vyvíjelo zpravodajství v uvedeném období. V návaznosti na hlavní cíl mé práce jsem stanovil tyto výzkumné otázky. Mění se úroveň zájmu médií o oběti irácké války, a pokud ano, do jaké míry? Jak velký mediální prostor byl vyhrazen obětem iráckého konfliktu na začátku a na konci sledovaného období? Dostává se určitým kategoriím obětí, definovaným například na základě jejich národnosti či povolání, více mediálního prostoru než jiným? Na uvedené otázky jsem se snažil odpovědět provedenou kvantitativní obsahovou analýzou zpravodajství LN, která analyzovala počet obětí, poměr počtu obětí uvedených ve zpravodajství LN s jejich celkovým počtem, počet a umístění jednotlivých článků, jejich velikost a velikost článků vzhledem k jednotlivým obětem, množství a rozměry přiložených fotografií a původ článku.

Za vedlejší cíl bylo, kvůli přímému vlivu měnících se místních podmínek na počet obětí a zpravodajství LN, označeno přiblížení transformace situace v Iráku a nalezení odpovědi na následující otázky. Jak se změnila a jaká je současná situace v Iráku? Co vedlo k těmto změnám? Jaké mají tyto změny vliv na počty obětí? Přiblížil jsem místní situaci, podal analýzu této transformace a určil hlavní faktory stojící za těmito změnami, abych uvedením kontextu probíhajících událostí ve sledovaném období umožnil porozumění výsledkům mediální analýzy.

Domnívám se, že cíle stanovené v úvodu bakalářské diplomové práce byly naplněny. Výsledky provedené analýzy zodpovídají výše uvedené výzkumné otázky. Rozbor zpravodajství LN ukázal trend postupného snižování mediálního zájmu o oběti iráckého konfliktu. Toto zjištění podporuje postupné ubývání počtu článků za měsíc a za rok, zřetelné omezení výskytu sledovaných zpráv na titulní stránce, výrazný poklesu délky článku po dubnu 2008, klesající trend poskytovaného počtu slov na jednu oběť, pokles připojování fotografií po konci roku 2007 v absolutní hodnotě i v poměru k množství článků a meziroční pokles autorských článků v absolutních hodnotách i k poměru k počtu článků za rok. Hodnota medializace obětí sice svým nárůstem hodnoty v roce 2009 tento klesající trend narušuje, jedná se ale spíše o krátkodobou odchylkou způsobenou výkyvem hodnot v říjnu a prosinci roku 2009.

Porovnání velikosti prostoru, které věnovalo zpravodajství LN jednotlivým kategoriím, však nepotvrdilo předpoklad, že bude více reportováno o zahraničních vojenských obětech. Na stránkách LN se totiž v absolutním počtu i vzhledem k celkovému počtu obětí objevilo více místních obětí. I když nejvíce článků pojednávalo o místních iráckých obětech, největší medializace a průměrný počet slov na oběť připadl na novinářské oběti. A zatímco podíl medializace zahraničních vojenských obětí byl nižší než u Iráčanů, průměrný počet slov na oběť byl naopak několikanásobně vyšší. Pokud už byl tedy článek o zahraničních obětech napsán, byl na jednotlivého zemřelého poskytnut v průměru větší prostor.

Porovnání vývoje zpravodajství LN mezi lety 2003-6 a období let 2007-2009 ukázalo, že většina identifikovaných trendů pokračuje i v období let 2007 až 2009. U obou výzkumů byl určen sestupný trend počtu a velikosti článků, medializace počtu obětí v LN, počtu autorských zpráv a povahy článků vzhledem k tématu. Stejně výsledky do určité míry vykazaly studie i v porovnání prostoru podle „kategorií obětí“. Ze závěrů obou analýz vychází, že největší zájem média projevují o novinářské oběti. Výsledky výzkumu se také neliší u hodnot přiděleného prostoru jednotlivým kategoriím.

Výsledky obou analýz se naopak liší v přítomnosti fotografií v článcích a celkové bezpečnostní situaci ve sledovaném období. V intervalu let 2007-2009 tak bylo možné oproti předcházejícímu období určit klesající tendenci výskytu fotografií. Současně v této době postupem času klesal počet obětí iráckého konfliktu na rozdíl od opačného vývoje ve třech letech od začátku konfliktu. Posledním odlišným výsledkem, vycházejícím ze srovnání obou analýz, je rozdíl v medializaci jednotlivých kategorií obětí. Ve srovnání s předchozím výzkumem se v této práci ukázal být podíl zachycených zahraničních vojenských obětí v LN oproti jejich zdokumentovanému počtu nižší než u Iráčanů.

Výsledky a zjištění této práce tak potvrzují předpoklady, vzniklé aplikací teorie zpravodajských hodnot na zpravodajství o obětech iráckého konfliktu. Analýza potvrdila pokles mediálního zájmu, počet zpráv klesal, tyto zprávy byly v průměru kratší, přesunuly se kromě jediné výjimky do rubriky „zahraničí“ a obsahovaly méně fotografií. O poklesu zájmu médií o studované téma svědčí také pokles autorských zpráv až do bodu, kdy bylo zpravodajství v roce 2009 kompletně založeno na agenturních zdrojích. Do zpravodajství se postupně dostávají spíše zprávy neobvyklé, nové a něčím šokující. Koncept zpravodajských hodnot potvrzují i dlouhodobé trendy vývoje v porovnání s analýzou období 2003-6. Jediný bod, který nebyl podpořen výsledky provedené analýzy, byl předpoklad o větší medializaci

zahraničních obětí oproti obětem iráckého původu. V tomto případě byl faktor kulturní a politické blízkosti nejspíše převážen faktorem zajímavosti a dramatičnosti.

Možným tématem dalšího výzkumu by mohlo být rozšíření analýzy na několik deníků nebo i na jiné typy médií a vzájemně je mezi sebou porovnat. Případně by bylo možné analyzovat nejen mediální prostředí v České republice, ale i v zahraničí. Prostor pro důkladnou analýzu existuje také v možnosti analyzovat u jednotlivých médií více proměnných, například řazení obětí v článcích, počet a úroveň medializace raněných apod. Ve své práci se také podrobněji nezabývám otázkou, jaká byla příčina smrti jednotlivých obětí a různými typy útoků a jejich medializací. Bylo by také možné rozlišovat národnosti vojenských obětí a jednotlivé kategorie samostatně analyzovat. Za velice zajímavou bych považoval analýzu vztahu tiskových agentur a určitých médií, která by sledovala, kolik zpráv o tématu iráckých obětí agentury nabízejí, v jaké formě a kolik z těchto zpráv následně převezmou jednotlivá média. Všechny zmíněné podněty by ovšem vedly k analýzám, které by byly velice rozsáhlé a výrazně by převyšovali možnosti jednoho výzkumníka a rozsah bakalářské práce.

Seznam literatury

Tištěné zdroje

Biddle, Stephen – O'Hanlon, Michael E. – Pollack, Kenneth M. 2008. „How to Leave a Stable Iraq. Building on Progress.“ *Foreign Affairs* 87, č. 5, 40-58. ISSN 0015-7120.

Burešová, Zdenka. 2008. *Prostor vymezený mrtvým: Vývoj zpravodajství daného deníku o obětech v Iráku*. Olomouc: Bakalářská práce Univerzita Palackého.

Burns, Lynette S. *Žurnalistika: praktická příručka pro novináře*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-871-6.

Disman, Miroslav. 2000. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0139-7.

Giddens, Anthony. 1999. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4.

Jiráček, Jan – Köpplová, Barbara. 2009. *Masová média*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-466-3.

Jiráček, Jan – Köpplová, Barbara. 2003. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-697-7.

Kagan, Kimberly. 2007. „How They Did It: Executing the winning strategy in Iraq.“ *The Weekly Standard* 13, č. 10, 20-27. ISSN 1083-3013.

Kagan, Kimberly. 2009. *The Surge: A Military History*. New York: Encounter Books. ISBN 978-1-59403-249-3.

Kilcullen, David. 2006. „Counterinsurgency Redux.“ *Survival* 48, č. 4, 111-130. ISSN 0039-6338.

Krippendorff, Klaus. 2004. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Thousand Oaks: Sage Publications. ISBN 0-7619-1544-3.

Kunczik, Michael. 1995. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-134-X.

Lamser, Václav. 1966. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Svoboda.

- McQuail, Denis. 2007. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-338-3.
- Osvaldová, Barbara – Halada, Jan a kol. 2007. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri. ISBN 978-80-7277-266-7.
- Punch, Keith F. 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-381-9.
- Ricks, Thomas E. 2009. *The Gamble: General David Petraeus and the American Military Adventure in Iraq, 2006-2008*. New York: Penguin Press HC. ISBN 978-1-846-14145-4.
- Robinson, Glenn E. 2007. „The Battle for Iraq: Islamic insurgencies in komparative perspective.“ *Third World Quarterly* 28, č. 2, 261-273. ISSN 0143-6597.
- Robinson, Linda. 2008. *Tell me how this war ends: General David Petraeus and the Search for a Way Out of Iraq*. Philadelphia: PublicAffairs. ISBN 978-1-58648-528-3.
- Ruß-Mohl, Stephan – Bakičová, Hana. 2005. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0158-8.
- Schulz, Winfried – Scherer, Helmut – Hagen, Lutz – Reifová, Irena – Končelík, Jakub. 2004. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0827-8.
- Trampota, Tomáš. 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-096-8.
- West, Bing. 2008a. *The Strongest Tribe: War, Politics, and the Endgame in Iraq*. New York: Random House. ISBN 978-1-4000-6701-5.
- West, Bing. 2008b. „In Victory’s Direction.“ *National Review* 60, č. 17, 50-56. ISSN 0959-4205.
- Woodward, Bob. 2008. *The War Within: A Secret White House History 2006-2008*. New York: Simon & Schuster. ISBN 978-1-84737-321-2.
- Yon, Michael. 2008. *Moment of Truth in Iraq: How a New 'Greatest Generation' of American Soldiers is Turning Defeat and Disaster into Victory and Hope*. Minneapolis: Richard Vigilante Books. ISBN 978-0-9800763-2-5.

Internetové zdroje

Cochran, Marisa. 2009. *Iraq Report 12: The Fragmentation of the Sadr Movement*. Dostupné z: <http://www.understandingwar.org/files/Iraq%20Report%2012.pdf> (18. 3. 2010).

Committee to Protect Journalists. 2009. *Iraq: Journalists in Danger*. Dostupné z: <http://cpj.org/reports/2008/07/journalists-killed-in-iraq.php> (8. 11. 2010).

Cordesman, Anthony H. – Loi, Charles – Kocharlakota, Vivek. 2010. IED Metrics for Iraq: June 2003 – September 2010. Dostupné z: http://csis.org/files/publication/101110_ied_metrics_iraq.pdf (14. 11. 2010).

Cordesman, Anthony H. 2009. *Iraq: Creating a strategic partnership, Third Review Draft*. Dostupné z: http://csis.org/files/publication/091118_IraqSecTrends.pdf (17. 3. 2010).

Institute for the Study of War. 2008a. *Jaysh-al-Mahdi*. Dostupné z: <http://www.understandingwar.org/theme/jaysh-al-madhi> (19. 3. 2010).

Institute for the Study of War. 2008b. *Timeline of the Surge in Iraq*. Dostupné z: <http://www.understandingwar.org/iraq-project/timelines/Surge-timeline-1.pdf> (18. 3. 2010).

Institute for the Study of War. 2010. *Future of Iraq – Conversation with gen. Raymond Odierno*. Dostupné z: <http://www.understandingwar.org/press-media/webcast/future-iraq-conversation-general-raymond-t-odierno> (5. 3. 2010).

International Press Institute. 2010. *World Press Freedom Review: Iraq*. Dostupné z: <http://www.freemedia.at/publications/world-press-freedom-review/singleview/4754/> (8. 11. 2010).

Iraq Coalition Casualty Count. 2010a. *Iraqi deaths*. Dostupné z: <http://icasualties.org/Iraq/iraqideaths.aspx> (22. 10. 2010).

Iraq Coalition Casualty Count. 2010b. *Operation Iraqi Freedom*. Dostupné z: <http://icasualties.org/Iraq/Index.aspx> (22. 10. 2010).

Kilcullen, David. 2007. *Counterinsurgency in Iraq: Theory and Practice*. Dostupné z: <http://smallwarsjournal.com/documents/kilcullencoinbrief26sep07.ppt> (18. 3. 2010).

National Security Council. 2007. *Highlights of The Iraq Strategy*. Dostupné z: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/iraq/2007/iraq-strategy011007.pdf> (15. 3. 2010).

Petraeus, David H. 2007. *Report to Congress on the Situation in Iraq*. Dostupné z: <http://www.foreignaffairs.house.gov/110/pet091007.pdf> (8. 11. 2010).

Statistical Information Analysis Division. 2010. Dostupné z: <http://siadapp.dmdc.osd.mil/personnel/CASUALTY/oif-total-by-month.pdf> (14. 11. 2010).

The International Institute for Strategic Studies. 2007. *The Baghdad Surge*. Dostupné z: <http://www.iiss.org/publications/strategic-comments/past-issues/volume-13-2007/volume-13-issue-4/the-baghdad-surge/> (19. 3. 2010).

US Army Combined Arms Center. 2006. *Field Manual No. 3-24 Counterinsurgency*. Dostupné z: http://usacac.army.mil/cac2/coin/repository/FM_3-24.pdf (17. 3. 2010).

U. S. Department of Defense. 2008a. *General Credits Success in Iraq to Various Surges*. Dostupné z: <http://www.defenselink.mil/news/newsarticle.aspx?id=50587> (21. 3. 2010).

U. S. Department of Defense. 2008b. *DoD News Briefing with Maj. Gen. Kelly from Iraq – Transcript*. Dostupné z: <http://www.defenselink.mil/transcripts/transcript.aspx?transcriptid=4309> (18. 3. 2010).

U. S. Department of Defense. 2009a. *Measuring Stability and Security in Iraq*. Dostupné z: http://www.defense.gov/pubs/pdfs/9010_Report_to_CongressJul09.pdf (6. 11. 2010).

U. S. Department of Defense. 2009b. *Measuring Stability and Security in Iraq*. Dostupné z: http://www.defense.gov/pubs/pdfs/9010_Report_to_Congress_Nov_09.pdf (17. 3. 2010).

U. S. Department of Defense Dictionary of Military Terms. 2010a. *Counterinsurgency*. Dostupné z: http://www.dtic.mil/doctrine/dod_dictionary/data/c/3474.html (27. 3. 2010).

U. S. Department of Defense Dictionary of Military Terms. 2010b. *Strategy*. Dostupné z: http://www.dtic.mil/doctrine/dod_dictionary/data/s/7303.html (27. 3. 2010).

U. S. Forces – Iraq. 2010. *Multi-National Security Transition Command - Iraq cases its Colors*. Dostupné z: <http://www.usf-iraq.com/news/press-releases/multi-national-security-transition-command-iraq-cases-its-colors> (20. 3. 2010).

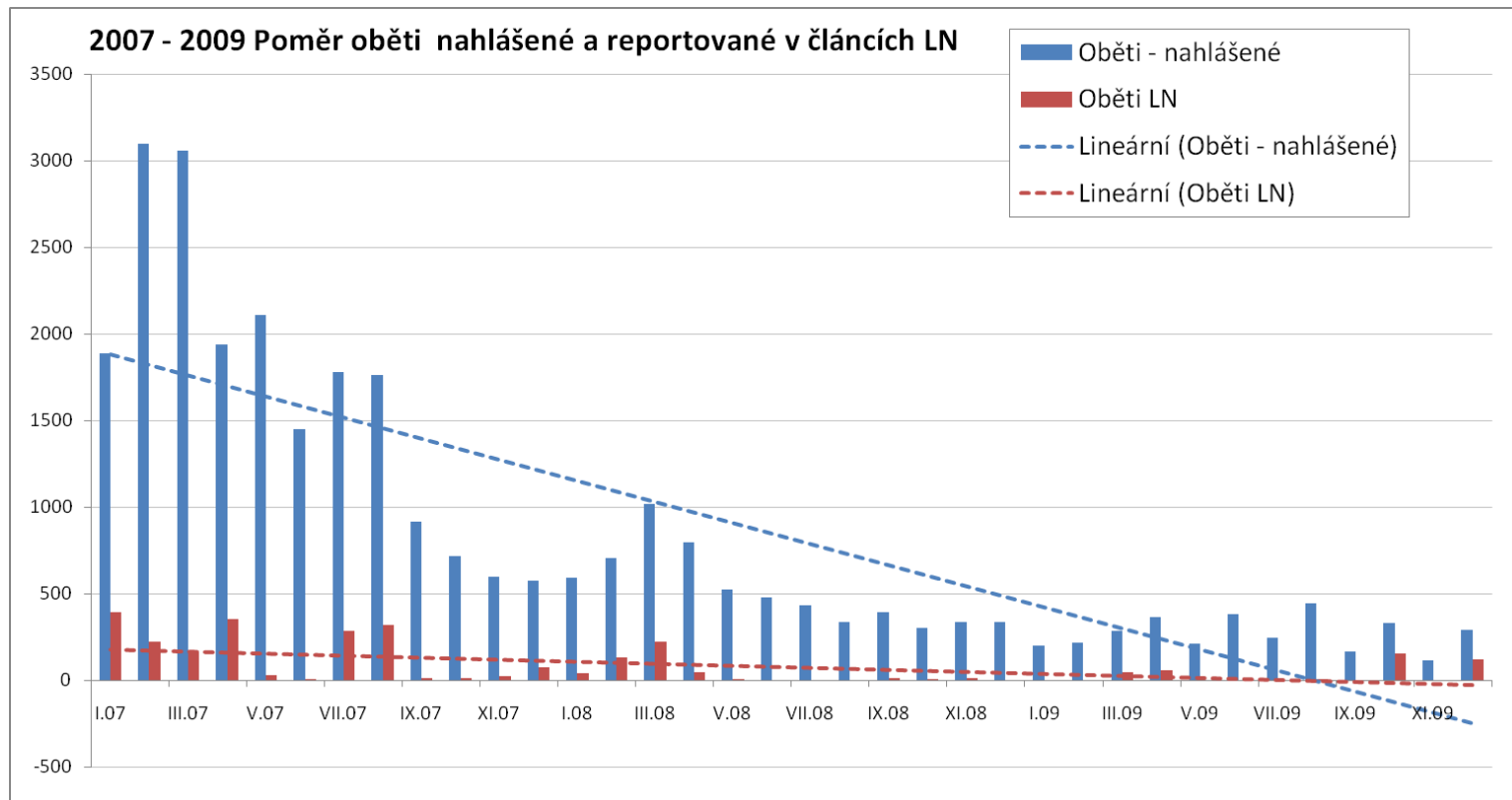
White House. 2007. *The New Way Forward*. Dostupné z: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2007/01/20070110-7.html> (17. 3. 2010).

Wikipedia. 2010. *Multi-National Force – Iraq*. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Multinational_Force_-_Iraq (6. 11. 2010).

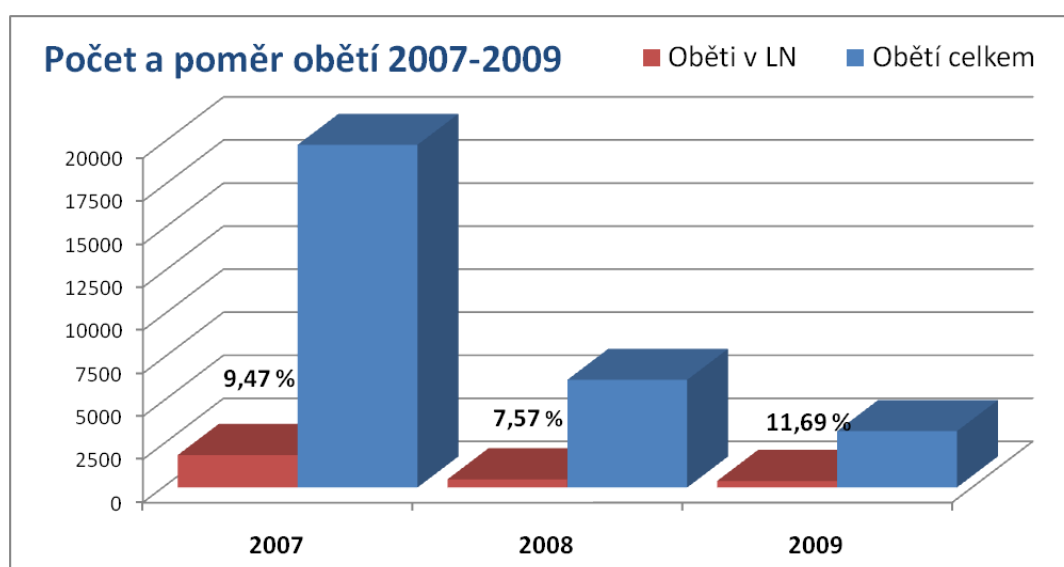
World Health Organization. 2008. *Cholera in Iraq*. Dostupné z: http://www.who.int/csr/don/2008_09_10a/en/index.html (8. 11. 2010).

Přílohy

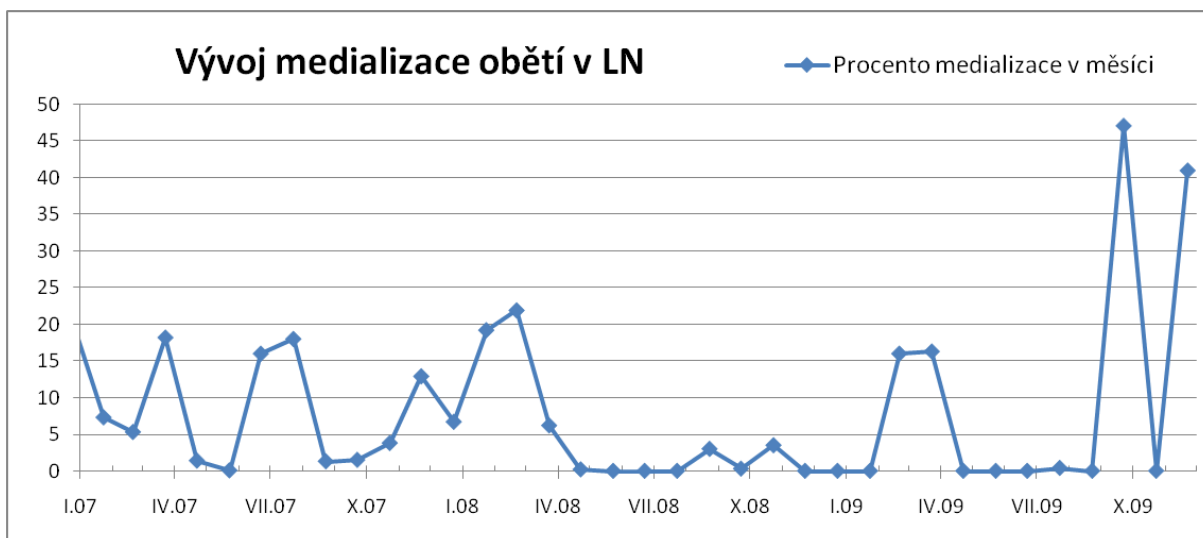
Graf číslo 1 – Počet nahlášených a reportovaných obětí v LN

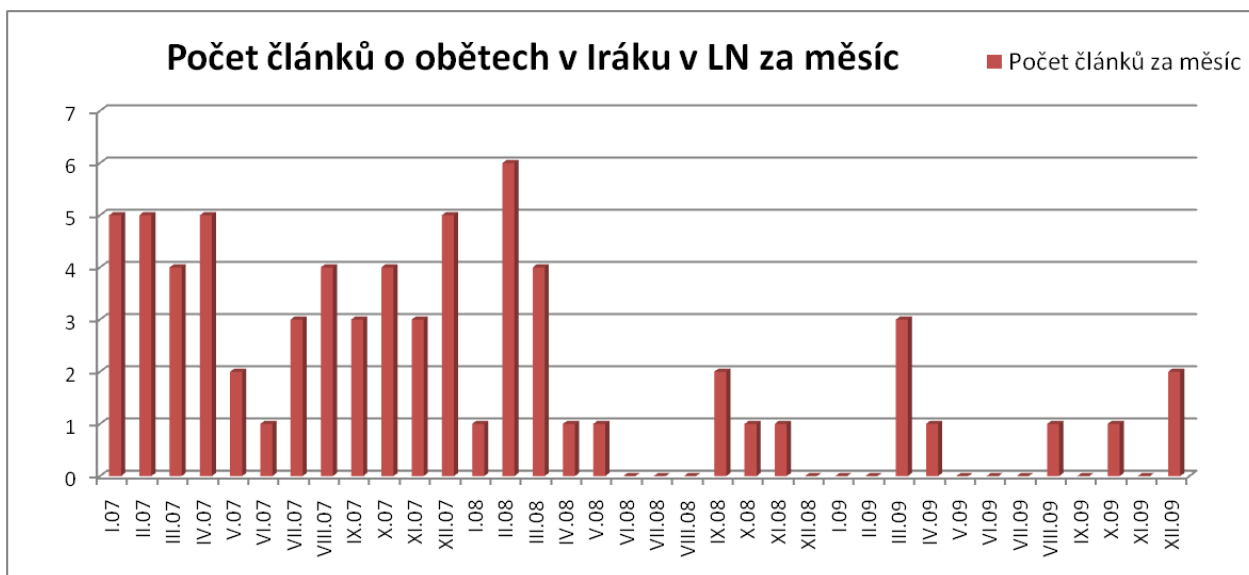
Graf číslo 2 – Počet a poměr obětí v letech 2007-2009

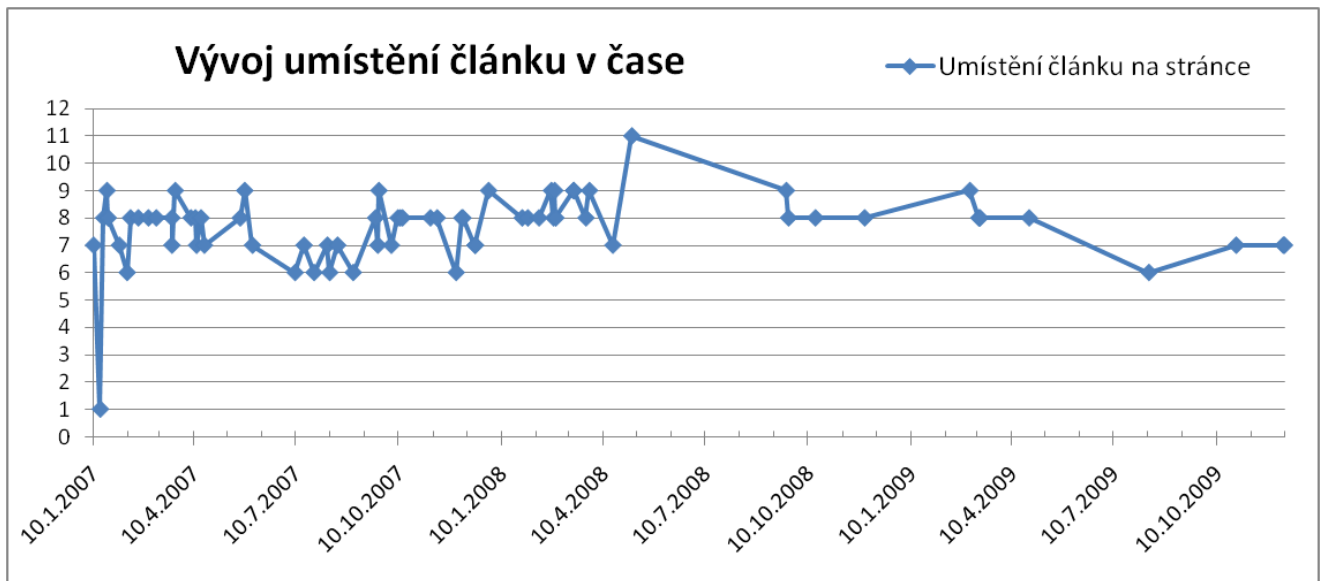
Graf číslo 3 – Medializace obětí v LN

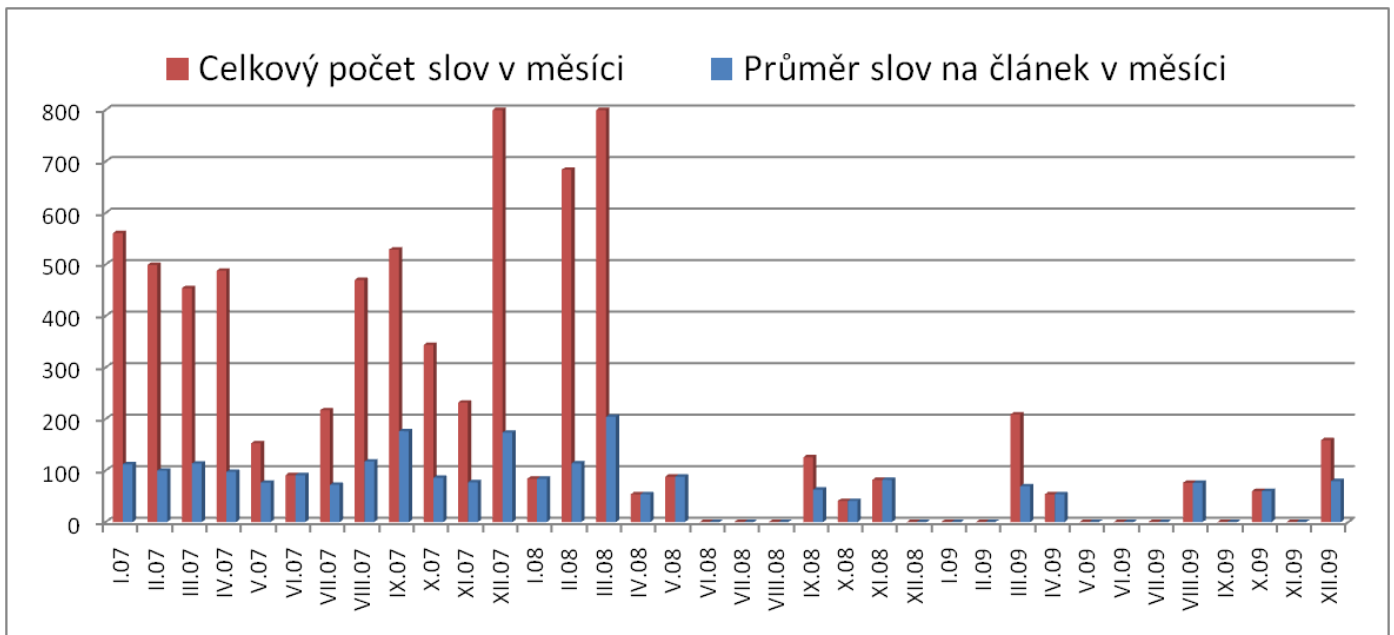
Graf číslo 4 – Počet článků v LN za měsíc

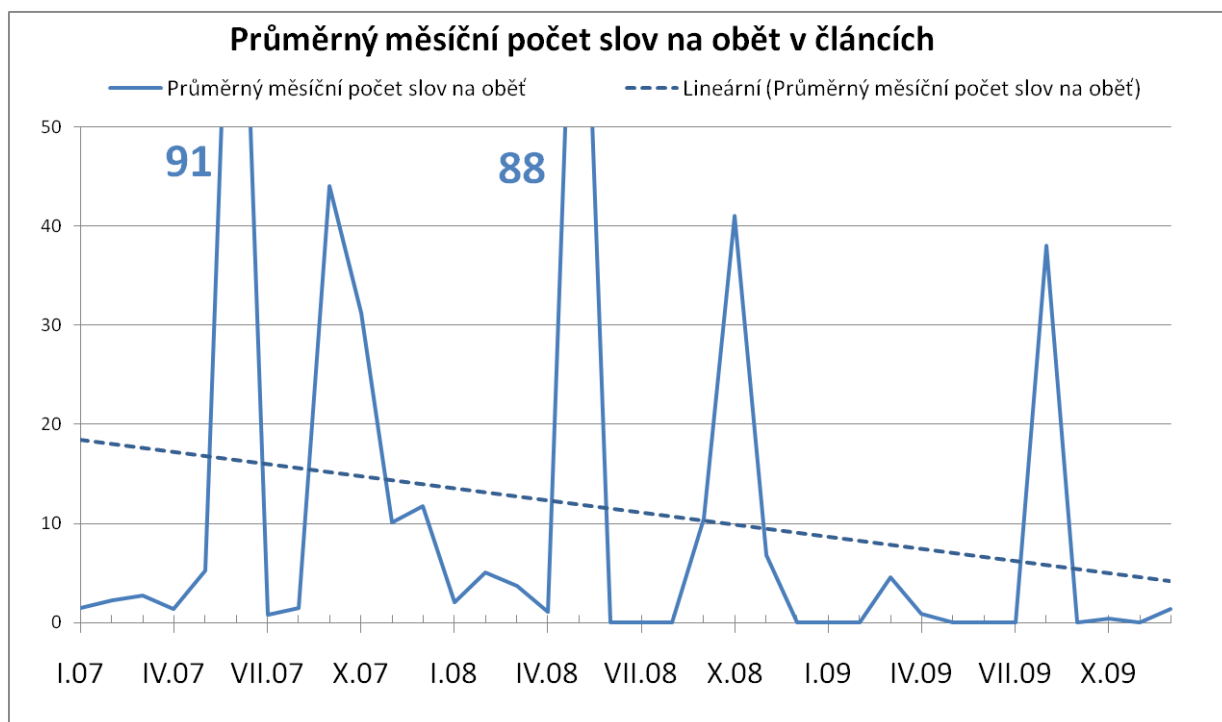
Graf číslo 5 – Umístění článků

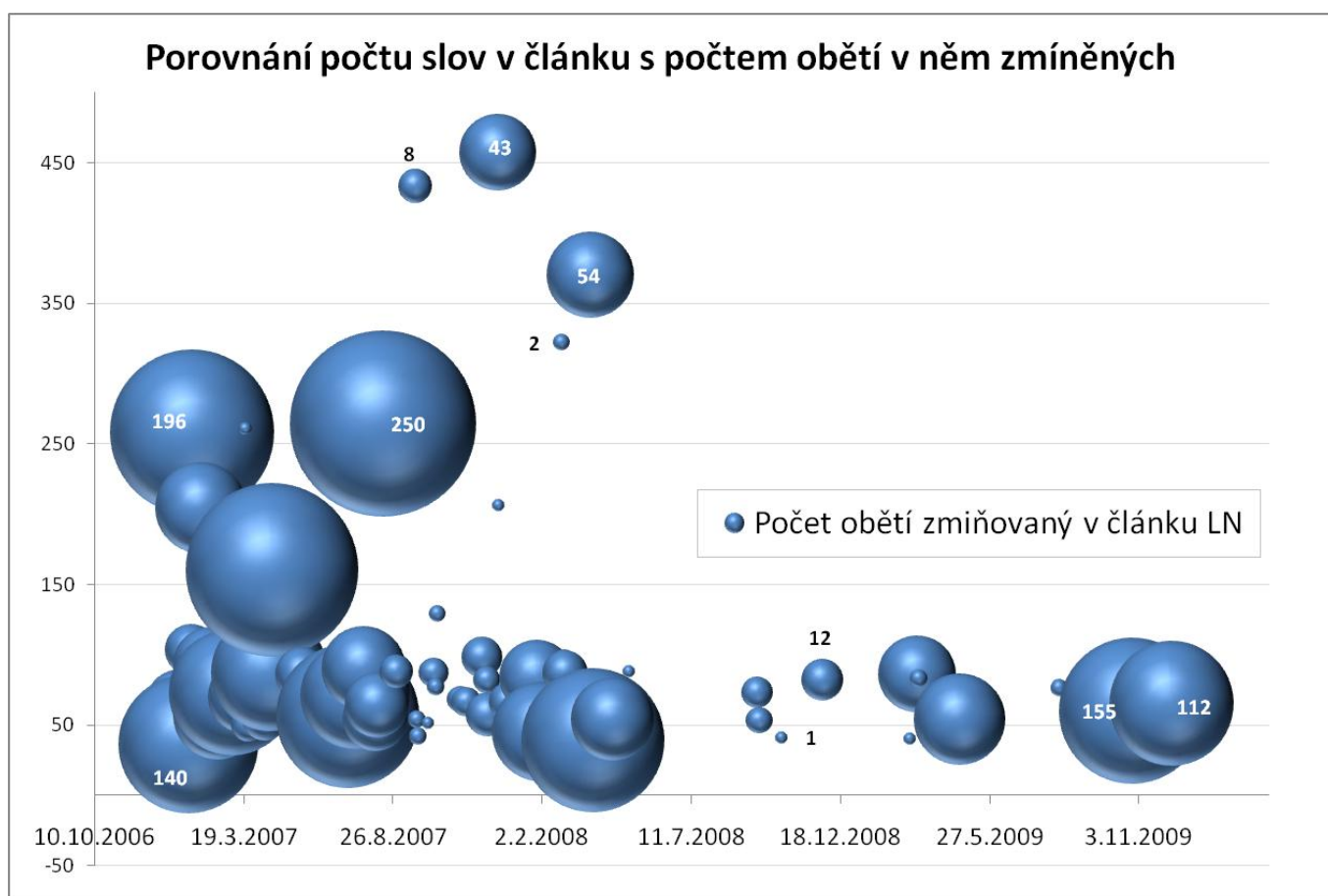
Graf číslo 6 – Počet slov v měsíci

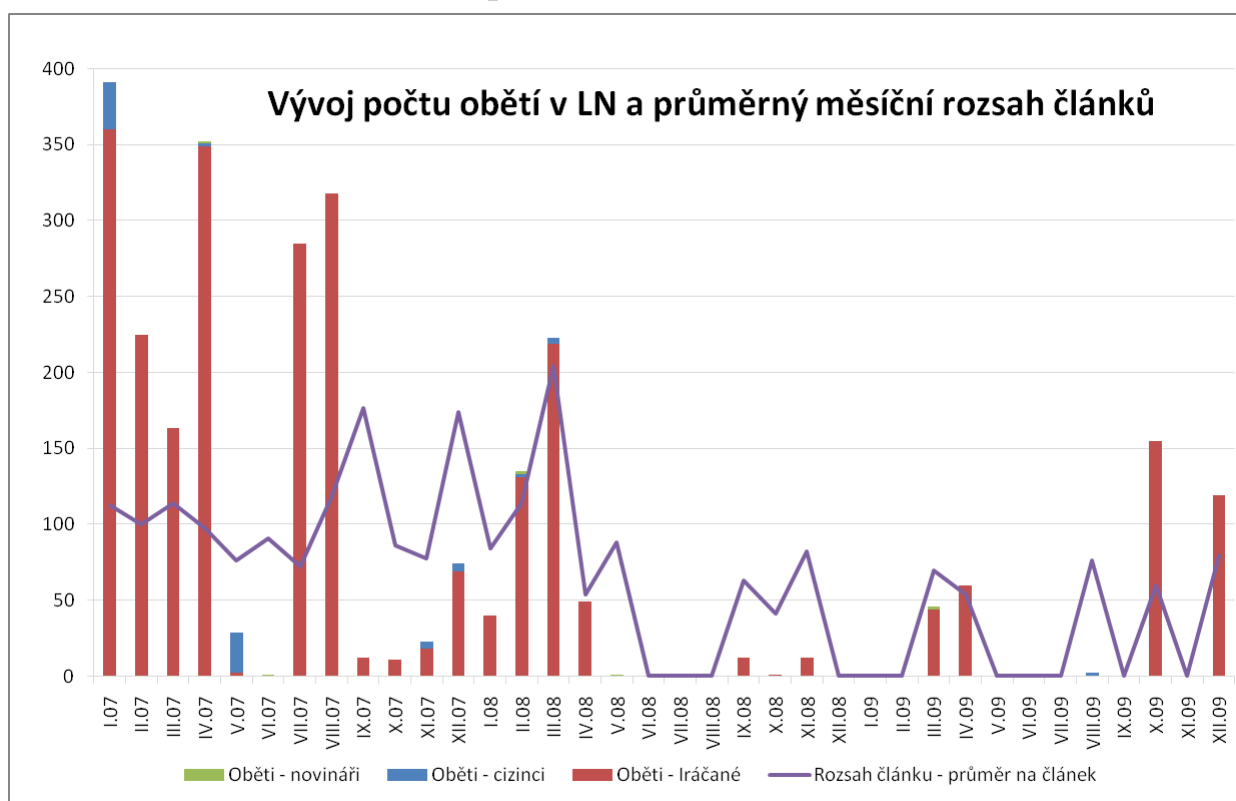
Graf číslo 7 – Počet slov na oběť

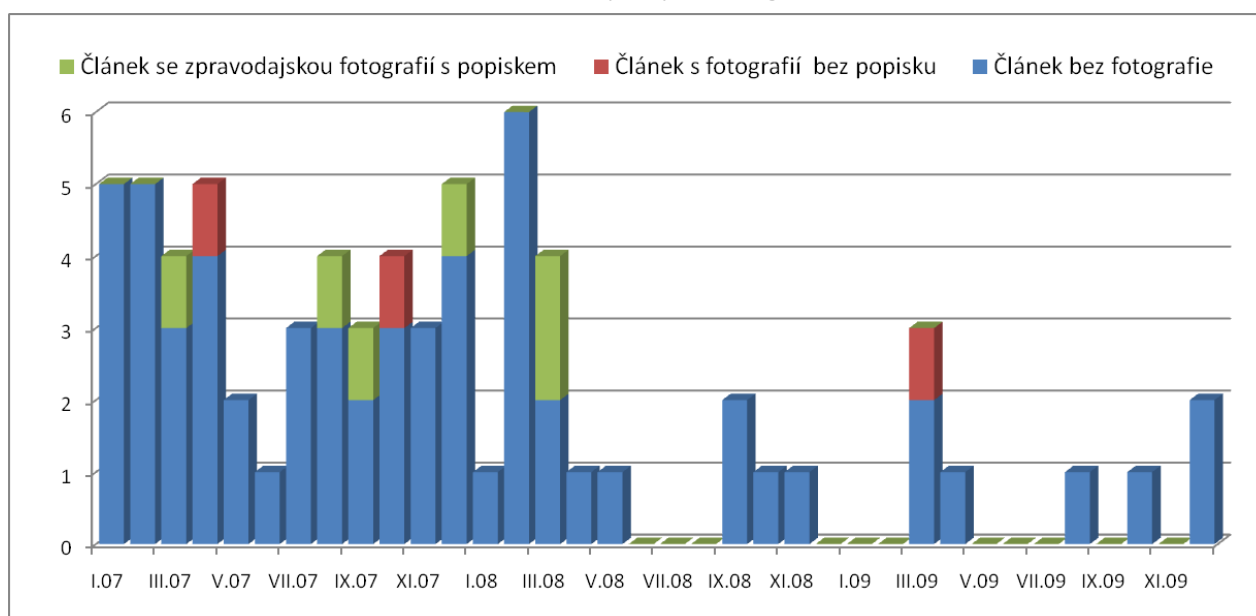
Graf číslo 8 – Poměr počtu slov v článku a množství obětí

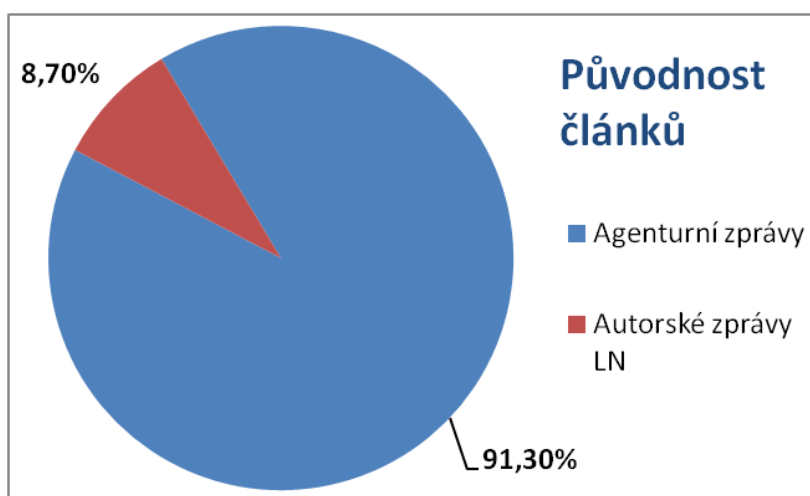
Graf číslo 9 – Poměr počtu obětí a velikosti článků za měsíc

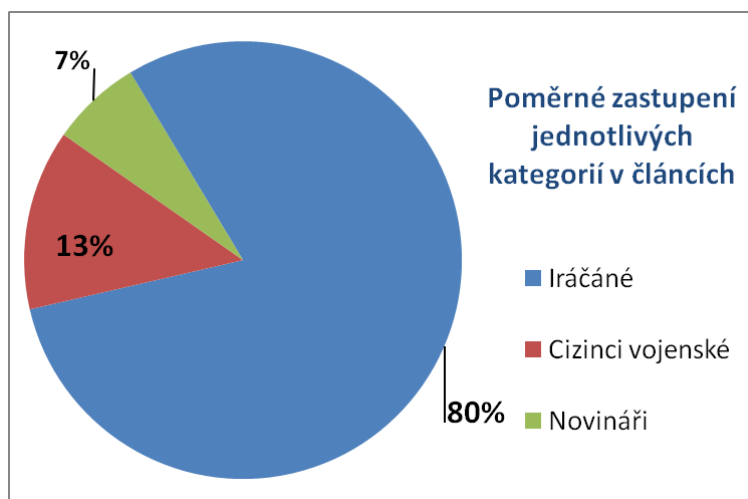
Graf číslo 10 – Výskyt fotografie v článku

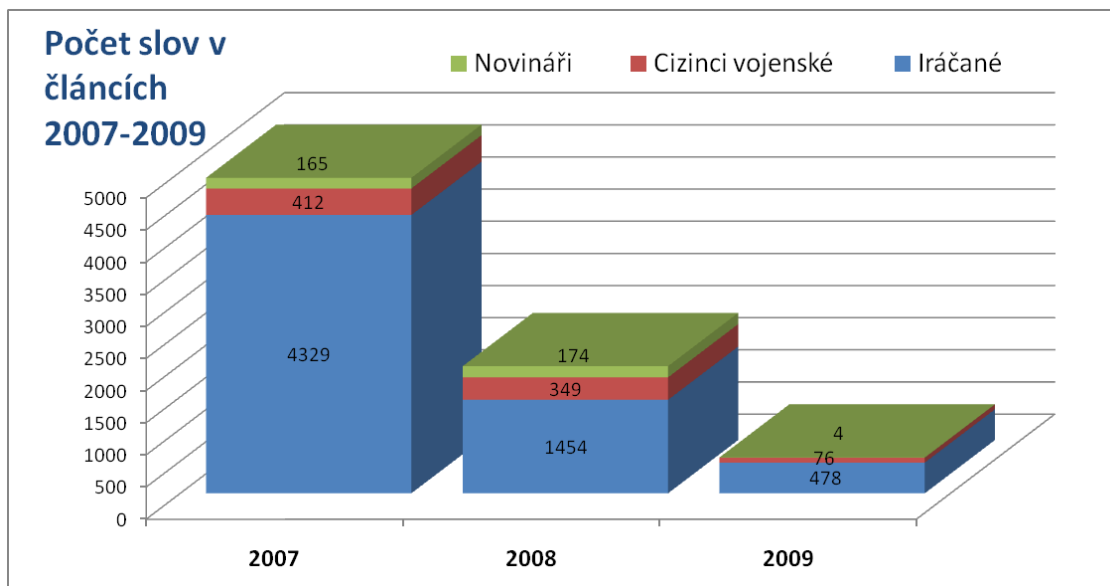
Graf číslo 11 – Procentuální zastoupení původu článků

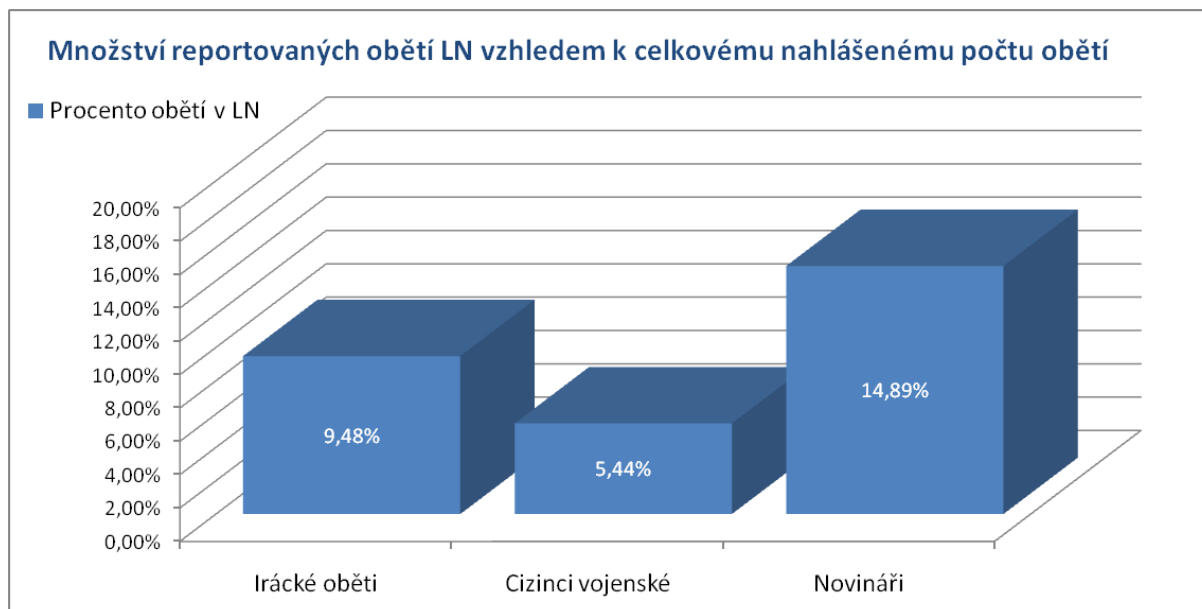
Graf číslo 12 – Procentuální zastoupení kategorií obětí

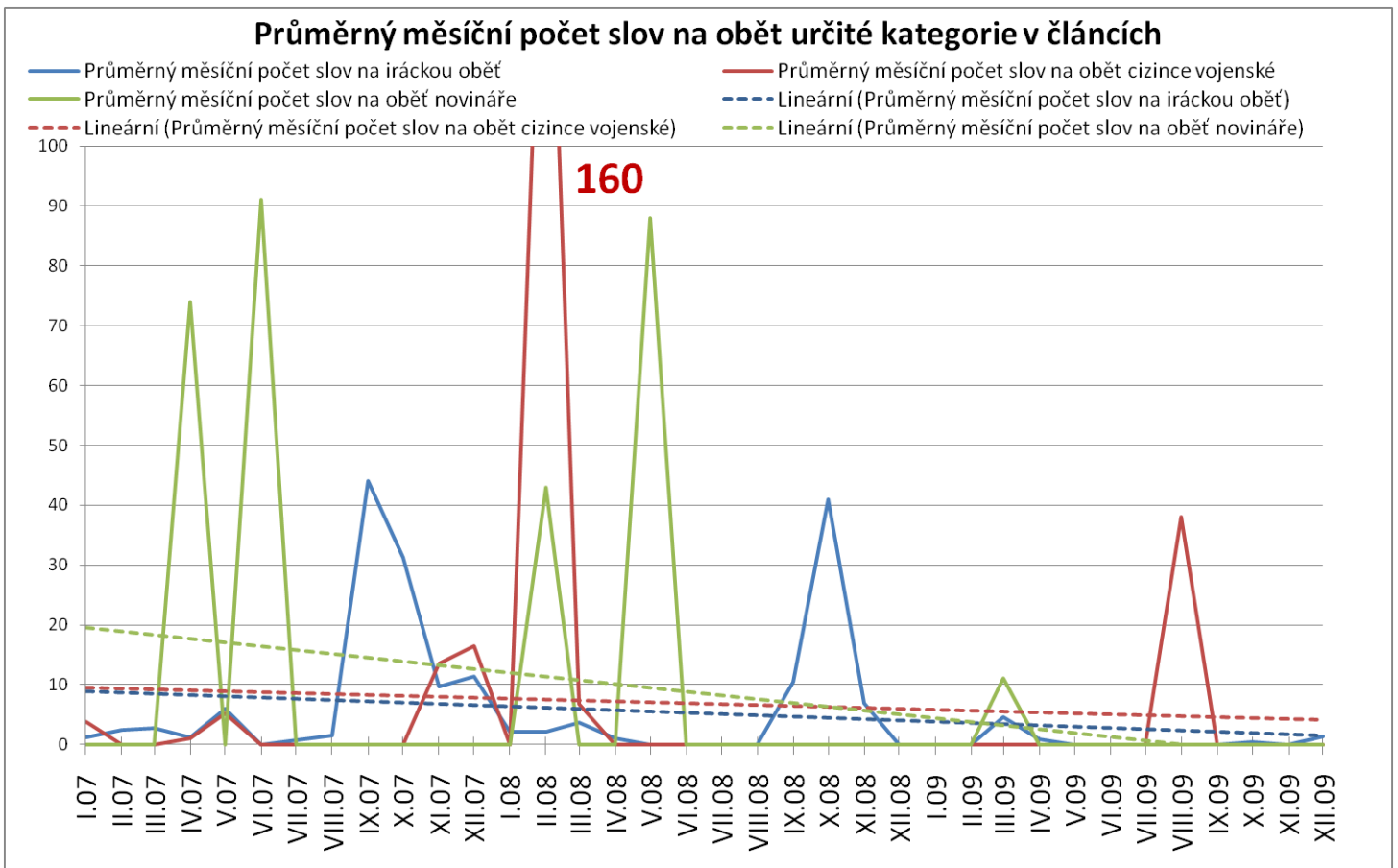
Graf číslo 13 – Počet slov v letech 2007-2009

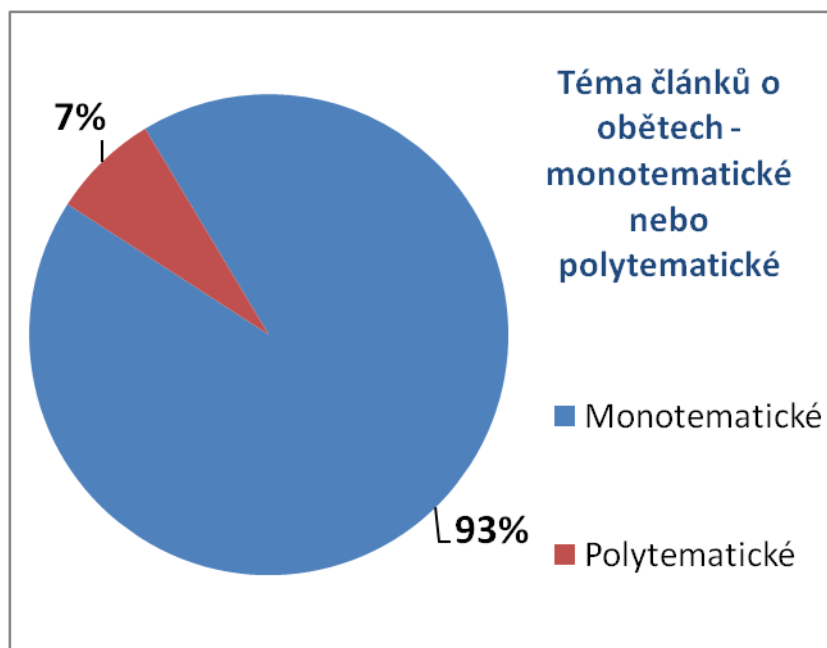
Graf číslo 14 – Medializace jednotlivých kategorií obětí

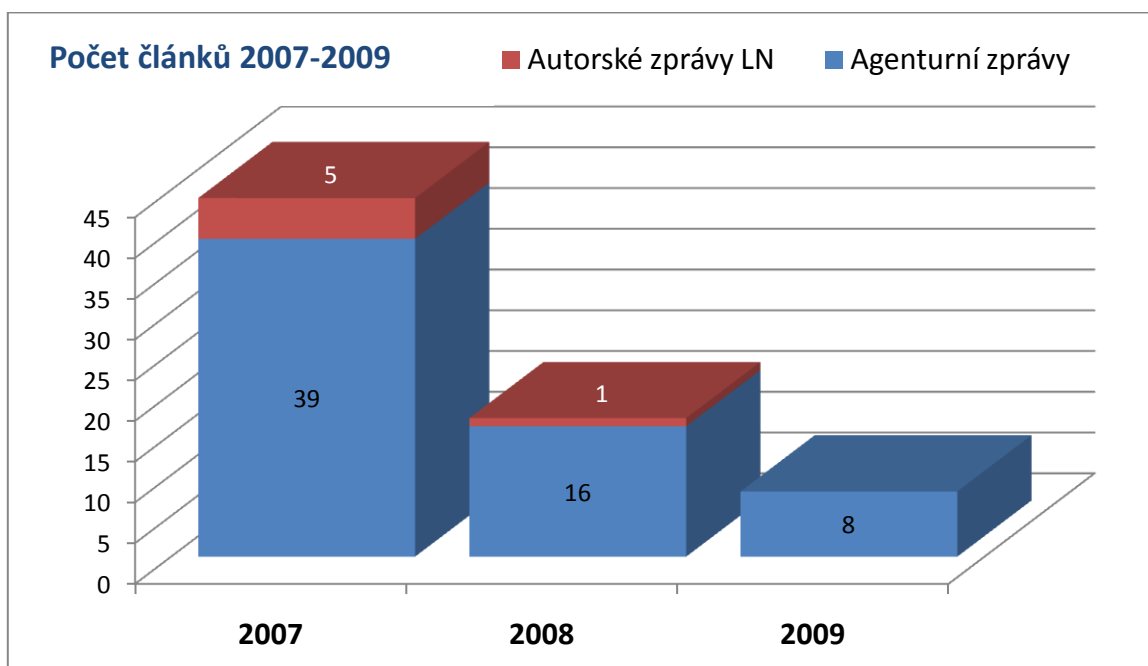
Graf číslo 15 - Průměrný měsíční počet slov podle kategorií obětí

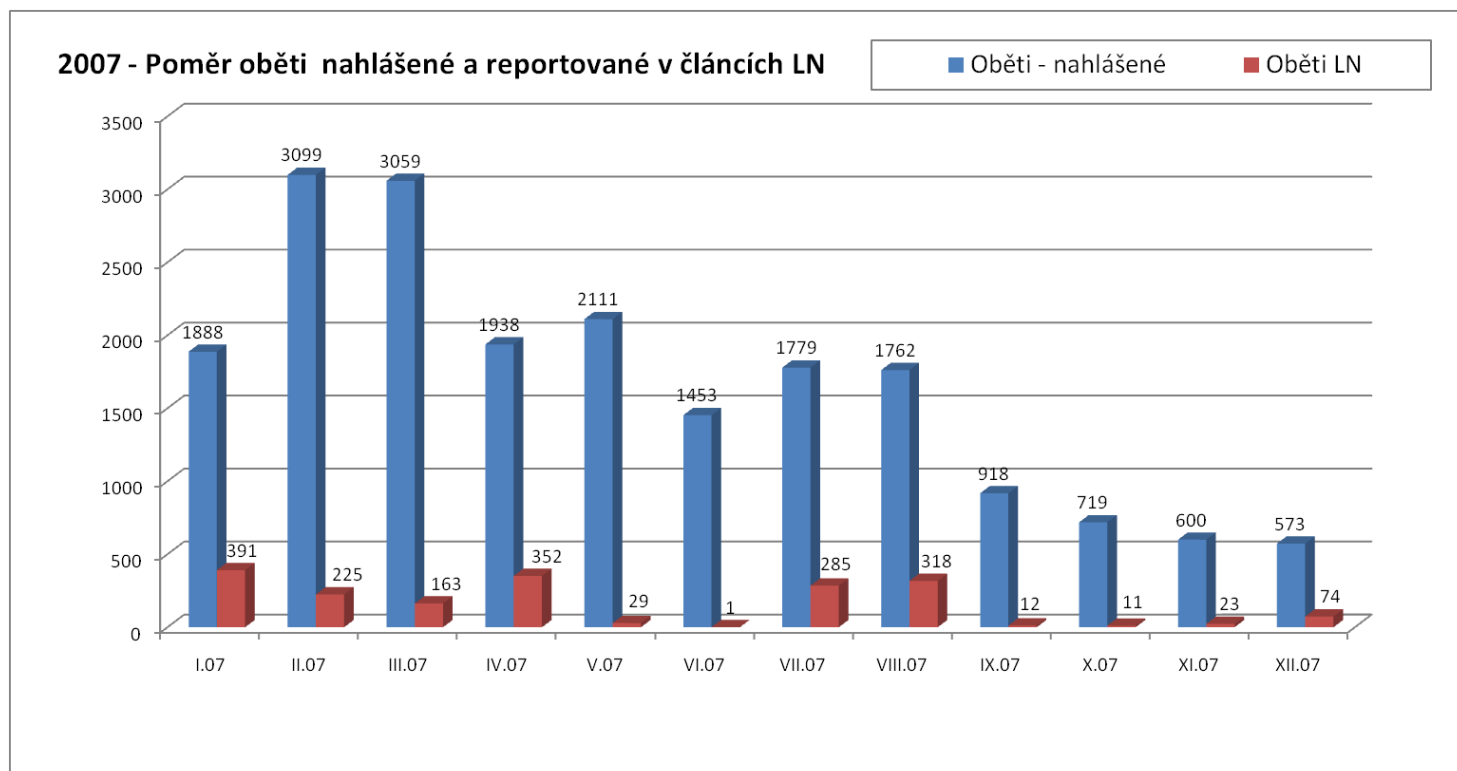
Graf číslo 16 – Téma článků

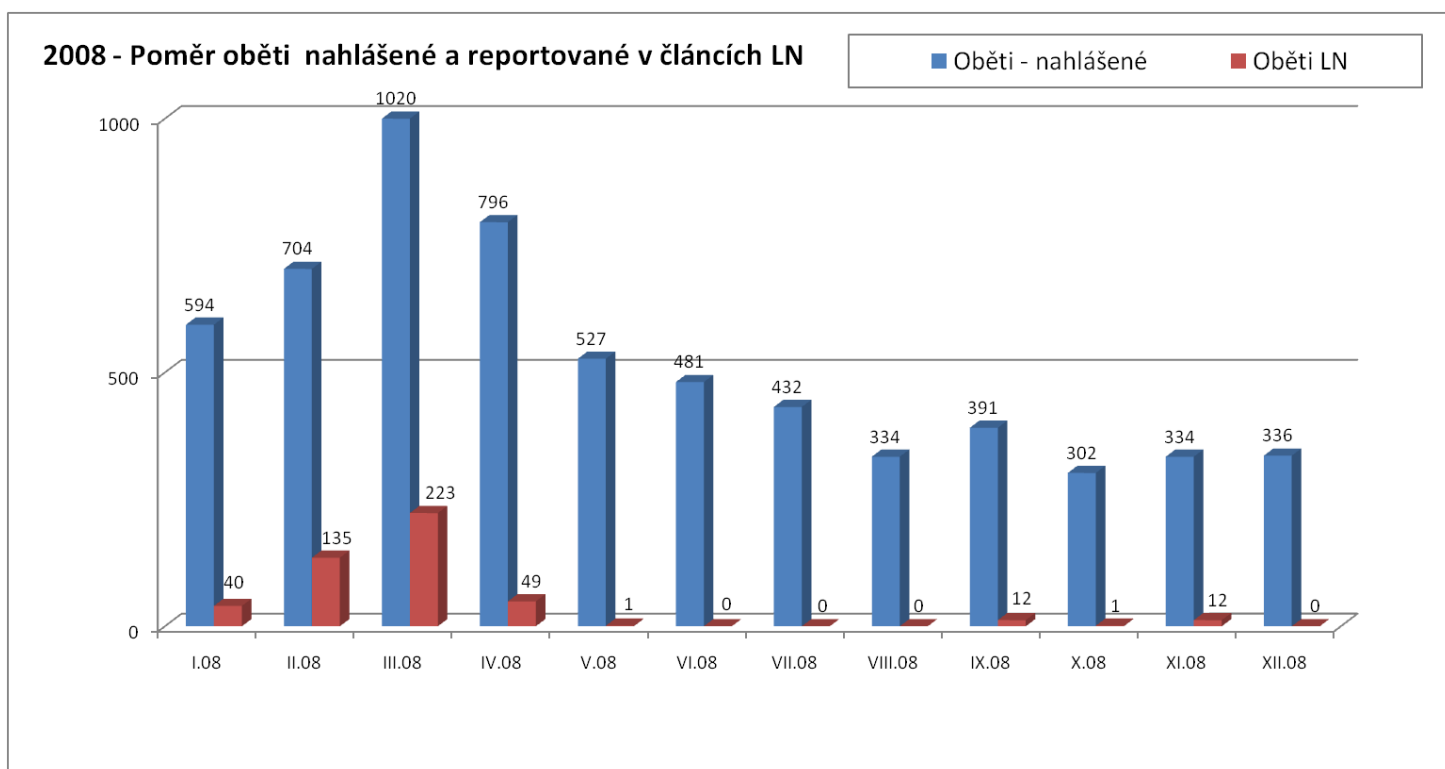
Graf číslo 17 – Výskyt článků v jednotlivých letech dle původu

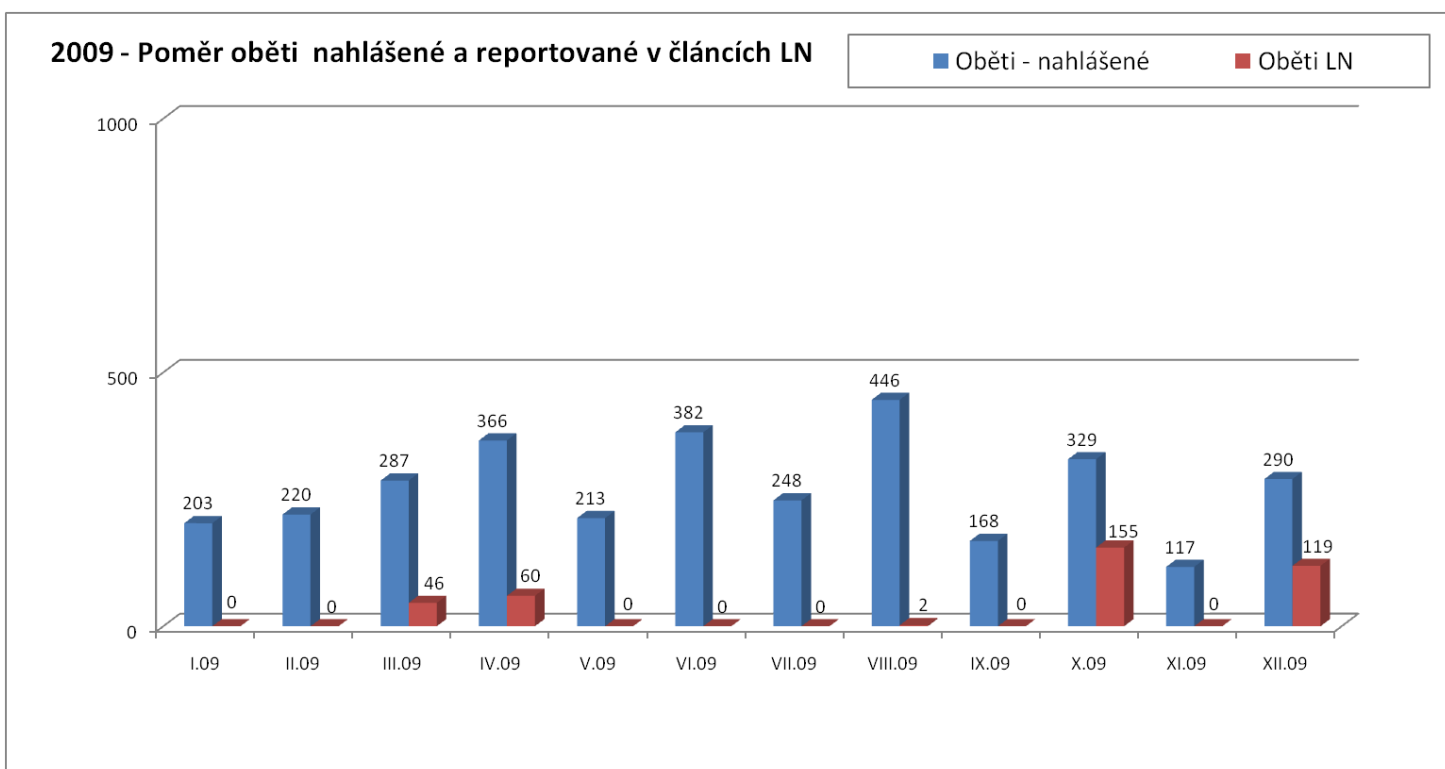
Graf číslo 18 - Počet obětí v roce 2007 podrobně

Graf číslo 19 - Počet obětí v roce 2008 podrobně

Graf číslo 20 - Počet obětí v roce 2009 podrobně

Tabulka číslo 1 – Nahlášený počet obětí 2007-2009 podle zdroje Icasualties

	Cizinci - vojenské oběti	Irák civilní oběti	Oběti ISF	Celkem
I.07	86	1711	91	1888
II.07	85	2864	150	3099
III.07	82	2762	215	3059
IV.07	117	1521	300	1938
V.07	131	1782	198	2111
VI.07	108	1148	197	1453
VII.07	89	1458	232	1779
VIII.07	88	1598	76	1762
IX.07	70	752	96	918
X.07	40	565	114	719
XI.07	40	471	89	600
XII.07	25	476	72	573
I.08	40	485	69	594
II.08	30	564	110	704
III.08	40	819	161	1020
IV.08	52	631	113	796
V.08	21	396	110	527
VI.08	31	373	77	481
VII.08	13	321	98	432
VIII.08	23	226	85	334
IX.08	25	268	98	391
X.08	14	240	48	302
XI.08	17	290	27	334
XII.08	16	246	74	336
I.09	16	133	54	203
II.09	18	163	39	220
III.09	9	229	49	287
IV.09	19	302	45	366
V.09	25	149	39	213
VI.09	15	316	51	382
VII.09	8	193	47	248
VIII.09	7	397	42	446
IX.09	10	96	62	168
X.09	9	285	35	329
XI.09	11	88	18	117
XII.09	3	253	34	290
Celkem	1433	24571	3415	29419

Tabulka číslo 2 – Počet obětí ve zpravodajství LN 2007-2009

	Cizinci - vojenské oběti	Irák civilní oběti	Novináři	Celkem
I.07	31	360		391
II.07		225		225
III.07		163		163
IV.07	2	349	1	352
V.07	27	2		29
VI.07		0	1	1
VII.07		285		285
VIII.07		318		318
IX.07		12		12
X.07		11		11
XI.07	5	18		23
XII.07	5	69		74
I.08		40		40
II.08	2	131	2	135
III.08	4	219		223
IV.08		49		49
V.08		0	1	1
VI.08		0		0
VII.08		0		0
VIII.08		0		0
IX.08		12		12
X.08		1		1
XI.08		12		12
XII.08		0		0
I.09		0		0
II.09		0		0
III.09		44	2	46
IV.09		60		60
V.09		0		0
VI.09		0		0
VII.09		0		0
VIII.09	2	0		2
IX.09		0		0
X.09		155		155
XI.09		0		0
XII.09		119		119
Celkem	78	2654	7	2739

Tabulka číslo 3 – Počet článků a počet slov za měsíc

Měsíc	Celkový počet slov	Počet článků za měsíc	Průměr slov na článek
I.07	561	5	112,20
II.07	499	5	99,80
III.07	454	4	113,50
IV.07	488	5	97,60
V.07	153	2	76,50
VI.07	91	1	91,00
VII.07	217	3	72,33
VIII.07	470	4	117,50
IX.07	529	3	176,33
X.07	344	4	86,00
XI.07	232	3	77,33
XII.07	868	5	173,60
I.08	84	1	84,00
II.08	684	6	114,00
III.08	818	4	204,50
IV.08	54	1	54,00
V.08	88	1	88,00
VI.08	0	0	0,00
VII.08	0	0	0,00
VIII.08	0	0	0,00
IX.08	126	2	63,00
X.08	41	1	41,00
XI.08	82	1	82,00
XII.08	0	0	0,00
I.09	0	0	0,00
II.09	0	0	0,00
III.09	209	3	69,67
IV.09	54	1	54,00
V.09	0	0	0,00
VI.09	0	0	0,00
VII.09	0	0	0,00
VIII.09	76	1	76,00
IX.09	0	0	0,00
X.09	60	1	60,00
XI.09	0	0	0,00
XII.09	159	2	79,50
celkem	7441	69	

Tabulka číslo 4 – Výskyt fotografie v článku, původ článku

Měsíc	Počet článků za měsíc	Článek bez fotografie	Článek s fotografií bez popisku	Článek se zpravodajskou fotografií s popiskem	LN vlastní články	Agenturní - jiné než ČTK	Agenturní - ČTK
I.07	5	5	0	0	1		
II.07	5	5	0	0			
III.07	4	3	0	1			
IV.07	5	4	1	0	1		
V.07	2	2	0	0			
VI.07	1	1	0	0			
VII.07	3	3	0	0			
VIII.07	4	3	0	1	1		
IX.07	3	2	0	1	1		
X.07	4	3	1	0			
XI.07	3	3	0	0			
XII.07	5	4	0	1	1		
I.08	1	1	0	0			
II.08	6	6	0	0		1	
III.08	4	2	0	2	1		
IV.08	1	1	0	0			
V.08	1	1	0	0			
VI.08	0	0	0	0			
VII.08	0	0	0	0			
VIII.08	0	0	0	0			
IX.08	2	2	0	0			
X.08	1	1	0	0			
XI.08	1	1	0	0			
XII.08	0	0	0	0			
I.09	0	0	0	0			
II.09	0	0	0	0			
III.09	3	2	1	0			
IV.09	1	1	0	0			
V.09	0	0	0	0			
VI.09	0	0	0	0			
VII.09	0	0	0	0			
VIII.09	1	1	0	0			
IX.09	0	0	0	0			
X.09	1	1	0	0			
XI.09	0	0	0	0			
XII.09	2	2	0	0			
celkem	69	60	3	6	6 vlastní LN	1	62 ČTK

Tabulka číslo 5 – Počet reportovaných obětí v LN dle kategorií, počet slov

Měsíc	Cizinci - vojenské oběti	Irák - civilní oběti	Novináři	Oběti LN	Slova celkem za měsíc o obětech	Slova o iráckých obětech	Slova o obětech cizinci - vojenské	Slova o obětech novináři
I.07	31	360		391	561	442	119	
II.07		212		225	499	499		
III.07		163		163	454	454		
IV.07	2	349	1	352	488	412	2	74
V.07	27	2		29	153	12	141	
VI.07		0	1	1	91	0		91
VII.07		285		285	217	217		
VIII.07		318		318	470	470		
IX.07		12		12	529	529		
X.07		11		11	344	344		
XI.07	5	17		23	232	164	68	
XII.07	5	69		74	868	786	82	
I.08		40		40	84	84		
II.08	2	131	2	135	684	276	322	86
III.08	4	219		223	818	791	27	
IV.08		49		49	54	54		
V.08		0	1	1	88	0		88
VI.08		0		0	0	0		
VII.08		0		0	0	0		
VIII.08		0		0	0	0		
IX.08		12		12	126	126		
X.08		1		1	41	41		
XI.08		12		12	82	82		
XII.08		0		0	0	0		
I.09		0		0	0	0		
II.09		0		0	0	0		
III.09		44	2	46	209	205		4
IV.09		60		60	54	54		
V.09		0		0	0	0		
VI.09		0		0	0	0		
VII.09		0		0	0	0		
VIII.09	2	0		2	76	0	76	
IX.09		0		0	0	0		
X.09		155		155	60	60		
XI.09		0		0	0	0		
XII.09		119		119	159	159		
Celkem	78	2640	7	2739	7441	6261	837	343

Tabulka číslo 6 – Velikost fotografií

Rozměr fotografie	strana X	strana Y	obsah v cm ²
21.3.2007	4,4	5,7	25,08
7.4.	4,2	4,9	20,58
16.8.	9,2	5,1	46,92
19.9.	18,4	11,3	207,92
9.10.	18,7	11,1	207,57
17.12.	23,8	min. 3,4 a max. 13,1	196,35
14.3.2008	4,4	6,5	28,6
25.3.2008	9,2	6,5	59,8
12.3.2009	4,2	4,7	19,74
Poznámka: fotografie 17.12. 2007 byla umístěna těsně v textu.			
K vypočítání obsahu byl využit průměr pro y: 16,5:2 = 8,25			

Tabulka číslo 7 – Téma článků

Datum polytem. článků	Téma článků o obětech – monotematické nebo polytematické		
22.1.2007	Monotematické	64	92,75%
12.4.2007	Informuje i o jiné události	5	7,25%
19.9.2007	Celkem článků	69	100,00%
17.12.2007			
25.3.2008			